

Täysistunto

Keskiviikko 9.6.2021 klo 14.00—20.17

5. Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko

Valtioneuvoston selonteko VNS 4/2020 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 1/2021 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt päätetään ulkoasiainvaliokunnan mietinnön UaVM 1/2021 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta.

Ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Mika Niikon esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään ryhmäpuheenvuorot, joiden pituus on enintään 5 minuuttia. Muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. — Keskustelu, ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Niikko, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.33 **Mika Niikko ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Selontekomenettely on...

Puhemies Anu Vehviläinen: Anteeksi, edustaja Niikko, onko mahdollista, että voisitte pitää maskia tässä kohtaa?

Lukeminen maskin kanssa ei oikein tahdo onnistua.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ajattelen sillä tavalla, että olisi hyvä, että voitaisiin pitää maskeja, kun täällä kaikki muutkin pitävät. Ja en tule olemaan ihan tarkka sen 10 minuutin suhteen, eli voi mennä totta kai ohitse sen 10 minuutin.

No sopsisiko visiiri?

Puhemies Anu Vehviläinen: Jos teillä on käytettävissä visiiri, niin voitte laittaa sen. [Edustaja hakee visiirin]

Arvoisa rouva puhemies! Selontekomenettely on vakiintunut väline Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan ohjaukseen. Tällaisen menettelyn avulla pyritään myös varmistamaan mahdollisimman laaja parlamentaarinen tuki linjauksille. Valmisteluun

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

osallistuneen seurantaryhmän työ oli tässä mielessä keskeinen. Ulkoasiainvaliokunta edellyttääkin mietinnössään, että parlamentaarinen seuranta järjestetään myös tulevien selonteiden yhteydessä tavalla, joka antaa eduskunnalle mahdollisuuden käydä suoraa ja luotamuksellista vuoropuhelua valtioneuvoston kanssa jo selonteiden valmisteluvaiheessa.

Pidän arvokkaana sitä, että ulkoasiainvaliokunta hyväksyi selontekoa käsittelevän mietintönsä yksimielisesti. Mietintöä valmisteltaessa käytiin vilkasta ja paikoitellen kipakkaakin keskustelua, mutta eri painotusten väleistä löysimme selkeitä yhteisiä pääkohtia. Tämä on tärkeä osoitus eduskunnan kyvystä nähdä ulko- ja turvallisuuspolitiikan suuret linjat yhdensuuntaisesti.

Aihepiiriin läheisesti linkittyvä puolustuspoliittinen selonteko on tällä hetkellä hallituksen viimeisteltävänä. Pidän merkittävänä sitä, että analyysi turvallisuusympäristöstä ja sen muutoksista on näille selonteille yhteinen. Hallitus on myös antanut eduskunnalle sisäisen turvallisuuden selonteon ja selonteon kehityspolitiikasta. Tulossa on vielä selonteko ihmisoikeuspolitiikasta. Nämä kaikki selonteot muodostavat tärkeän kokonaisuuden, jossa pitää huolehtia myös niiden yhteensovittamisesta, etteivät ne sisältäisi keskenään ristiriitaisia tavoitteita.

Arvoisa puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittinen toimintaympäristö on ollut viime vuosina nopean muutoksen kourissa. Kansainvälisessä politiikassa korostuu erityisesti suurvaltakilpailu. Sen turvallisuutta heikentävä vaikutus ulottuu myös Suomeen ja Euroopan lähialueille. Ulkoasiainvaliokunta näkee kiristyneen suurvaltakilpailun määrittävän globaalia toimintaympäristöä. Valiokunta arvioi, ettei suurvaltaristiriitojen laantumisesta ole lähivuosina näkyvissä merkkejä.

Suomen ja Euroopan lähialueiden turvallisuustilanne on epävakaa, ja sitä on vaikeaa ennakoida. Laajojen asiantuntijakuulemisten perusteella valiokunta arvioi Suomen turvallisuustilanteen kuitenkin kokonaisuudessaan hyväksi. Valiokunta piti kansakunnan eheyttä ja yhteenkuuluvuutta tärkeinä tekijöinä Suomen sisäisen turvallisuuden kannalta. Ne ovat edellytyksiä sille, että Suomi pystyy tarvittaessa vastaamaan maan rajojen ulkopuolelta tuleviin uhkiin.

Erilaiset hybridiuhat sekä kyberturvallisuus on selonteossa nostettu selkeästi osaksi Suomen muuttuvan toimintaympäristön kehityssuuntia. Valiokunta pitää valittua linjaa tärkeänä. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa kävi myös ilmi, että Suomen suvereniteettia haastetaan kybertoimintaympäristössä jatkuvasti. Kybertiedustelun ohella kyberrikollisuus on kasvussa. Valiokunnan kuulemat asiantuntijat korostivatkin tarvetta siihen, että Suomi määrittäisi oman kansallisen kybertilansa, jotta voidaan tunnistaa ja torjua kybertilan rajoihin kohdistuvat rikkomukset. Pidän tärkeänä, että Suomi pitää huolta osaamisestaan tässä toimintaympäristössä, jossa uhat ja toimintatavat muuttuvat jatkuvasti. Myös meidän täällä eduskunnassa pitää kehittää osaamista tunnistaa ja torjua uhkia, jotka kohdistuvat demokraattisen järjestelmämme toimintakykyyn.

Arvoisa puhemies! Mietinnössä tarkastellaan Suomen harjoittamaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa EU:n jäsenenä, pohjoismaisessa yhteistyössä, Nato-kumppanina ja kahdenvälisessä sekä globaalissa yhteistyössä. Eri puitteissa tehtävä yhteistyö on luonteeltaan täydentävää, yksi ei sulje toista pois. Valiokunta kuvaa mietinnössään Euroopan unionia Suomen ulkosuhteiden tärkeimpänä viitekehyksenä, vaikutuskanavana sekä turvallisuusyhteisönä. Viime aikoina EU:n neuvoston työskentelyssä on nähty merkkejä kolmansien maiden pyrkimyksistä vaikuttaa EU:n jäsenvaltioihin ja sitä kautta EU:n ulko- ja turvalli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

suuspoliittiseen päätöksentekoon. Valiokunta antoi tukensa työlle, jossa etsitään keinoja tällaisen kehityskulun pysäyttämiseksi.

Ruotsi on Suomen tärkein kahdenvälinen kumppani, jonka kanssa yhteistyö on hyvin laaja-alaista. Valiokunta pitää merkittävänä selonteon linjausta, jonka mukaan Suomi jatkaa ulko- ja turvallisuuspoliittisen sekä puolustusyhteistyön syventämistä Ruotsin kanssa ilman ennalta määrättyjä rajoitteita.

Arvoisa puhemies! Selonteossa arvioidaan Venäjän toimintaa ja kehityssuuntaa realistisesti, ja ulkoasiainvaliokunta jakaa tehdyn arvion. Samalla kahdenvälisen suhteen ja säännöllisen korkean tason vuoropuhelun merkitys noteerataan mietinnössä.

Valiokunta arvioi mietinnössään suurvaltakilpailun näkyvän myös arktisella alueella. Vaikka turvallisuuspolitiikka ei kuulu Arktisen neuvoston toimivaltaan, valiokunta katsoo, että rakentava vuoropuhelu ympäristö- ja ilmastokysymyksissä voi vähentää jännitteitä muuallakin.

Valiokunta korostaa lisäksi EU:n pohjoisen ulottuvuuden politiikkaa. Se käsittää arktiset alueet, Itämeren alueen sekä EU:n ja Venäjän raja-alueet. Pohjoisen ulottuvuuden politiikka tarjoaa käytännönläheisiä välineitä Suomen ja EU:n tavoitteiden edistämiseksi laajasti, ympäristökysymyksistä aina ydinturvallisuuteen asti.

Muuttoliikkeen osalta pidän tärkeänä selonteon kirjauksia, joissa todetaan, että maahanmuuttajien puutteellinen kotouttaminen ja kotoutuminen lisäävät syrjäytyneiden määrää. Nämä saattavat jopa synnyttää varjolyhteiskuntia yhteiskunnan reunoille. Tämä ilmiö on omiaan heikentämään sisäistä turvallisuutta ja yhteiskunnan yhtenäisyyttä. Hallintovaliokunta toteaa ulkoasiainvaliokunnalle antamassaan lausunnossa, että merkittävä osa muuttoliikkeestä on sääntelemätöntä ja osin vaikeasti ennakoitavaa. Maahanmuuton sääntelemättömyys aiheuttaa epävakautta valtioiden sisällä ja välillä. Se luo myös merkittävän turvallisuusuhan Suomen sisäiselle turvallisuudelle.

Hallintovaliokunta on aiemminkin pitänyt perusteltuna muun muassa sitä, että maahanmuuttajilta edellytettäisiin suomalaisen yhteiskunnan toimintatapojen, sääntöjen sekä arvojen tuntemusta. [Eva Biaudet'n välihuuto]

Arvoisa puhemies! Totean lisäksi sen, että selonteossa on ensimmäistä kertaa linjattu Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan olevan ihmisoikeusperustaista. Valiokunnalle jäi kuitenkin epäselväksi, mitä uudella kirjauksella konkreettisesti tarkoitetaan. Valtioneuvoston tulevan ihmisoikeusselonteon toivotaan tuovan asiaan lisävaloa.

Ulkoasiainvaliokunta pitää hyvin tärkeänä parlamentaarisen keskustelun käymistä ajankohtaisista ulko- ja turvallisuuspolitiikan aiheista myös muutoin kuin selonteon yhteydessä. Tämä voidaan tehdä esimerkiksi pääministerin ilmoituksen muodossa.

Valiokunta halusi mietinnössään korostaa myös sen tärkeyttä, että peruslinjauksista valitsee laaja yksimielisyys. Tähän liittyy osaltaan mietinnön kirjaus tasavallan presidentin ja valtioneuvoston läheisen ja toimivan yhteistyön merkityksestä kaikissa merkittävässä ulko- ja turvallisuuspolitiikan kysymyksissä.

Arvoisa puhemies! Odotan käytävää keskustelua mielenkiinnolla. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Siirrymme ryhmäpuheenvuorokierrokseen. Sen aloittaa edustaja Tuomioja. — Olkaa hyvä.

14.44 Erkki Tuomioja sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta on yksimielisesti voinut yhtyä selonteon suuriin linjauksiin. Se ei toki poista erilaisia

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

painotuseroja ryhmien kesken mutta alleviivaa ymmärrystä siitä, miten yhteinen näkemys ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeisistä linjauksista on Suomelle edelleen tärkeä turvallisuuttamme ja vaikutusmahdollisuuksiamme vahvistava asia. Sen saavuttamista tukee parlamentaarisen seurantaryhmän osuus selontekoprosessissa, kuten valiokunta mietinnössään painottaa.

Sosiaalidemokraatit yhtyvät selonteon painotuksiin ja näkemyksiin laaja-alaisesta turvallisuudesta ja siitä, miten maailman tilanne edellyttää meiltä varautumista, valppautta ja vaikuttamista. Ydinaseet, ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja maailmanlaajuiset pandemiat ovat koko ihmiskuntaa koskettavia eksistentiaalisia uhkia. Ne on sellaisina myös mietinnössä asianmukaisesti huomioitu.

Vaikka uudet laaja-alaiseen turvallisuuteen kohdistuvat uhat eivät ole syntyneet sotilaallisesta voimankäytöstä eikä niitä sotilaallisin keinoin voida ratkaista, olemme nähneet perinteisen voimapolitiikan paluun myös lähialueillamme. Siitä seuraa, että meidänkin on varauduttava sekä kansallisin toimin että kansainvälisessä yhteistyössä estämään aseellisten konfliktien ja Suomen turvallisuutta ja yhteiskunnan toimintakykyä vaarantavien tilanteiden syntyminen sekä Suomen joutuminen sotilaalliseen konfliktiin.

Suomen puolustuskyvyn kehittäminen linjataan yksityiskohtaisemmin selonteon pohjalta valmisteltavassa puolustuselonteossa. Sitä tuetaan laajalla kansainvälisellä puolustusyhteistyöllä, jossa keskeisimmässä asemassa on yhteistyömme Suomen tavoin sotilaallisesti liittoutumattoman Ruotsin kanssa. Emme Suomen puolelta aseta rajoja, kuinka pitkälle yhteistyössä Ruotsin kanssa voimme mennä.

Me emme käytä puolustusyhteistyöhön kuuluvaa harjoittelua mielenilmaisuihin, vaikka sellaisiakin pyrkimyksiä esiintyy. Kansainvälisen harjoitustoiminnan ainoa signaaliarvo on meille siinä, että se kertoo meidän käyttävän sen kehittämää osaamista ja yhteistyökykyä oman puolustuskykymme uskottavuuden ja kyvykkyyden vahvistamiseen.

Meille keskeinen yhteistyön foorumi on Euroopan unioni, jonka yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan vahvistamisessa olemme täysipainoisesti mukana ja jonka kehittämisessä on edelleen paljon työtä tehtävänä. Tilanteessa, jossa monet maat ja ääriminimalistiset toimijat murentavat avoimesti tai tosiasiallisesti monenkeskistä sääntöpohjaista kansainvälistä yhteistyötä, tarvitsemme EU:n johtajuutta tämän yhteistyön puolustamisessa ja vahvistamisessa. Unionin sitoutumisesta demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja oikeusvaltioperiaatteeseen ei saa syntyä epäilyä.

Turvallisuus edellyttää meiltä laaja-alaista varautumista myös huoltovarmuuden, kyberturvallisuuden ja yleensä arjen turvallisuuden osalta. On huolehdittava siitä, että Suomi pysyy maana, jossa ei muodostu sellaisia sisäisiä erottelevia ja vastakkain asettavia jakolinjoja, jotka synnyttävät turvattomuutta ja joita maamme rajojen ulkopuolelta voitaisiin käyttää hyväksi.

Turvallisuus ei ole vain varautumista, vaan sen täytyy olla myös aktiivista vaikuttamista. Valiokunta painottaakin aloitteellisen osallistumisen merkitystä työssä ilmastonmuutoksen ja luontokadon pysäyttämiseksi sekä ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamiseksi. Tämä kaikki on myös sotilaallisten konfliktien ennaltaehkäisyä. Näihin haasteisiin voidaan kestävästi ja menestyksellä vastata vain laajassa monenkeskisessä sääntöpohjaisessa yhteistyössä. Erityisen huomion saa mietinnössä ansaitusti se, mitä tehdään YK:ssa, Euroopan neuvostossa ja Ety-järjestössä. Ihmisoikeusperustaista ulkopolitiikkaa toteuttavan Suomen on tärkeää reagoida voimapolitiikan käyttöön ja ihmisoikeusloukkauksiin johdonmukaisesti kaikkialla, missä niitä esiintyy. Reagointi ei saa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

olla vain ilmaus moraalisesta närkästyksestä, vaan sen tulee perustua harkintaan siitä, miten voitaisiin tehokkaimmin vaikuttaa loukkauksien lopettamiseen ja siihen, että syylliset saataisiin vastuuseen. Dialogin ja diplomatian käyttö on erityisen tarpeen suurvaltajännitteiden leimaamassa kansainvälisessä tilanteessa.

Ydinasevallat modernisoivat ja kehittävät myös ydinasejärjestelmiään. Tammikuussa voimaan astuneeseen YK:n ydinasekieltosopimukseen liittyminen on Suomellekin yksi avoin tapa olla edistämässä todellista ydinaseriisuntaa, johon ydinasevallat ovat ydinsulkusopimuksessa ovat sitoutuneet. Asevalvonta ja esim. autonomisten asejärjestelmien säätely ovat myös selonteossa ja mietinnössä asianmukaisesti esillä.

Peruuttamattoman keskinäisriippuvuuden maailmassa ei kukaan voi uskotella elävänsä lintukodossa. Me Suomessa ymmärrämme tämän ja luotamme siihen, että kun pidämme omat asiamme ja valmiutemme kunnossa, pystymme myös asettamaan osaamisemme ja yhteistyökäytämme kansainvälisen yhteistyön käyttöön ja antamaan rakentavan panoksemme yhteisten ongelmien ratkaisemiseen kaikkien turvallisuutta lujittavalla tavalla. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Puisto.

14.50 Sakari Puisto ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät ministerit ja hyvät edustajat! Viime eduskuntavaalien jälkeen huhtikuussa 2019 eduskuntaryhmiltä kysyttiin, ovatko ne valmiit tukemaan viimeisimmissä selonteissa vahvistettua Suomen ulkopoliittikan linjaa. Perussuomalaiset vastasivat silloisen hallitustunnustelijan, edustaja Antti Rinteen kysymykseen seuraavasti: ”Kannatamme ulko- ja turvallisuuspolitiikassa läheistä ja pitkäjänteistä parlamentaarista yhteistyötä ja olemme valmiit tukemaan selonteissa vahvistettua ulkopoliittikan linjaa.”

Arvoisa puhemies! Tavoite läheisestä ja pitkäjänteisestä parlamentaarista yhteistyöstä on hyvin kannatettava. Tänä päivänä se palvelee jatkuvuutta tilanteissa, joissa valta vaihtuu, koska Suomella tulee olla vain yksi, yhtenäinen ulkopoliittikka. Aitoja menestystarinoita Suomen ulkopoliitikasta löytyy vuosien varrelta. Suomi itsessään on menestystarina. Vaihtuvien hallitusten myötä selonteissa voi kuitenkin olla merkittäviä painotuseroja, ja näissä painotuksissa voi olla näkemuseroja.

Valtioneuvosto korostaa uusimmassa ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa kansainvälistä sääntöpohjaista järjestelmää ja sen instituutioita. Lähtökohtana on tunnusomaisesti arvopohjainen ulkopoliittikka, jossa korostuu tavoitteiden asettaminen ja julistaminen globaalin vastuun näkökulmasta. Kuitenkin on huomattava, että kansainvälinen, monenkeskinen sopimusjärjestelmä on horjunut monin osin jo pidemmän aikaa ja voimapolitiikka on palannut yhä voimakkaammin mukaan kuvaan. Myös Suomi itse on yhä enemmän tullut haalineeksi kansainvälistymisestä sen huonoja puolia, pitkälti omaa sinisilmäisyyttään. Siksi selonteko herättää monia kysymyksiä: Ovatko menneisyydessä laaditut säännöt toimivia, vai ovatko ne etääntyneet realiteeteista ja missä määrin? Mikä on oma todellinen vaikutusmahdollisuutemme kehityskulkuun yhdessä Pohjoismaiden ja muiden samanmielisten maiden kanssa ja osana EU:takin? Ovatko selonteossa asetetut tavoitteet kaikilta osin yhteensovitettavissa Suomen kansallisen edun kanssa? Jos kunnianhimon ja realiteettien välille muodostuu kuilu, saatamme ajautua ristiriitaan. Mitä enemmän ulkopoliittikkaa painotetaan ideologisista lähtökohdista, sitä enemmän kysymyksiä on asetettava myös realismin näkökohdista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

Arvoisa puhemies! YK-järjestelmää ei ole kyetty uudistamaan, suurvallat eivät suostu kansainvälisten tuomioistuimien tuomittaviksi, ja asevalvontasopimuksia rikotaan toistuvasti. Vaikka monia myönteisiä kehityskulkuja on nähtävissä, on sekin seikka tunnustettava, että kansainväliset instituutiot voivat toimia kunnolla vain niin kauan kuin niistä on hyötyä vahvoille jäsenvaltioille.

Olemme myös ilmaisseet huolestamme siitä, että Euroopan unionin talous- ja arvoyhteisöstä on muodostumassa yhä enenevässä määrin fiskaali-, velka- ja taakanjakounioni. Meidän on varauduttava yleensäkin siihen, että sääntöjä niin EU:ssa kuin kansainvälisessä politiikassakin voidaan uudelleentulkita nopeastikin.

Keskeinen globaali kehityskulku, väestön demografiset muutokset, on jätetty selonteossa vähälle huomiolle. Väestön ikääntyminen Euroopassa yhdistettynä Lähi-idän ja Afrikan merkittävästi nuorempaan väestöön, toimimattomiin yhteiskuntiin ja näköalattomuuteen lisää edelleen laajamittaisten muuttoliikkeiden mahdollisuutta. Heikosti länsimaisiin yhteiskuntiin sopeutuvien ihmisten muuttovirtojen vaikutuksia olisi pitänyt pohtia selonteossa perusteellisemmin.

Selonteossa sivutaan arktisen alueen turvallisuuspoliittisia ja taloudellisia ulottuvuuksia osana suurvaltojen välistä kilpailua. On kuitenkin huomattava, että iso osa maastamme kuuluu arktiseen alueeseen ja on siten myös suoranaista ulkovaltojen intressien kohteena. Tätä kehityskulkua ei ole kuvailtu riittävästi selonteossa.

Teknologian ja tieteen kehitys tulee vaikuttamaan moniin kehityskulkuihin käänteentekevästi. Silti selonteossa käsiteltiin varsin ohuesti näitä näkökulmia, toisin kuin esimerkiksi keväällä julkaistussa Britannian vastaavassa katsauksessa, jossa teema oli huomattavasti keskeisemmässä osassa.

Arvoisa puhemies! Muun muassa näitä näkökohtia ja kysymyksenasetteluita on syytä punnita huolellisesti. — Kiitos. [Ilkka Kanerva: Asiallinen puhe! — Leena Meri: Niinhän meillä on aina!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Pelkonen.

14.55 Jaana Pelkonen kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suurvaltakilpailun kiihtyminen ja sen vaikutukset kansainväliseen politiikkaan ovat heikentäneet turvallisuustilannetta niin globaalisti kuin Suomen ja Euroopan lähialueilla. Ennakoimattomuuden, vastakkainasettelun ja voimapolitiikan laantumisen ei ole nähtävissä merkkejä. Toivoa paluusta kylmän sodan jälkeiseen yhteistyöhakuisuuden aikaan ei ole. Emme voi perustaa ulkopoliittikaamme kaipuuseen menneestä tai pyrkimykseen ylläpitää vanhentuneita rakenteita. Edessämme olevien haasteiden kirjo on laaja, ja ne koskevat niin perinteistä puolustuspolitiikkaa kuin esimerkiksi kyberturvallisuutta ja ilmastonmuutosta. On pohdittava, miten parhaiten onnistumme uudessa kansainvälisessä asetelmassa. On ymmärrettävä muutoksen juurisyitä, seurattava ja analysoitava muiden toimia sekä ennakoitava mahdollisia kehityskulkuja. Tämä vaatii avarakatseista suhtautumista erilaisiin vaihtoehtoihin, tutkimuksen hyödyntämistä päätöksenteossa sekä laajempaa yhteiskunnallista keskustelua Suomen ulkopoliitikasta. Kokoomuksen eduskuntaryhmä yhtyykin ulkoasiainvaliokunnan näkemykseen siitä, että ulko- ja turvallisuuspolitiikasta on syytä käydä useammin keskustelua tässä salissa.

Kuten valiokunnan mietinnössään todetaan, koronakriisi on osoittanut toimivan kriisi johtamisen elintärkeyden yhteiskuntamme turvaamisessa. Tulemme oletettavasti jatkossa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

kin kohtaamaan odottamattomia häiriö- ja uhkatilanteita, joihin vastaaminen edellyttää nykyistäkin nopeampia ja joustavampia toimenpiteitä. Kokoomuksen eduskuntaryhmä katsoo, että kriisiajan johtamisjärjestelmää tulee vahvistaa.

Arvoisa puhemies! Selonteko ottaa lähtökohdaksi vahvan arvopohjaisuuden. Ihmisoikeuksien, oikeusvaltioperiaatteen, demokratian, rauhan, vapauden, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen on tärkeää kaikessa Suomen kansainvälisessä toiminnassa. Kokoomus korostaa arvojen merkitystä Suomen ulkopoliitikassa erityisesti aikana, jolloin avointa yhteiskuntaa ja liberaalia demokratiaa haastetaan monelta suunnalta. Venäjä pyrkii palauttamaan entisen suurvalta-asemansa voimapolitiikan keinoin, ja EU:n lähialueilla yhteiskunnallinen kehitys kulkee autoritäärisen suuntaan, viimeisimpänä esimerkkinä Vallo-Venäjän toiminta kansainvälisiä sopimuksia vastaan.

Realiteetit on tunnustettava. Turvallisuuden perinteiset ulottuvuudet eivät ole hävinneet minnekään — päinvastoin. Sijaitsemme suurvaltojen näkökulmasta strategisesti merkittävällä alueella, johon jännitteet myös heijastuvat. Alleviivaamme kovan turvallisuuden perimmäistä merkitystä Suomelle: Suomen itsenäisyyden ja alueellisen koskemattomuuden turvaamisesta. Emme halua rakentaa turvallisuuttamme aseiden varaan, mutta kaikkien vaihtoehtojen pitää olla käytössä.

Kokoomuksen mielestä yksi merkittävä turvallisuutta lisäävä tekijä Suomelle olisi Nato-jäsenyys. Selonteon Natoa koskevat kirjaukset ovat pikemmin reaaliaikaisia selostuksia nykytilanteesta kuin ennakoivia ja tulevaisuuteen katsovia linjauksia. Nato on keskeisin läntistä turvallisuutta edistävä toimija.

Siitä huolimatta, ettei Suomi ole Naton jäsen, on Suomi EU-jäsenyytensä myötä integroitunut osaksi läntistä arvo- ja turvallisuusyhteisöä. Yhä ennakoimattomammassa maailmassa yhteistyö samanmielisten kanssa korostuu. Suomi on erottamaton osa läntistä turvallisuusyhteisöä, ja tätä olisi pitänyt tuoda vahvemmin esille sekä selonteossa että ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä. Tämän suhteen ei saa jäädä epäselvyyksiä. Emme palaa harmaalle vyöhykkeelle.

Suomen on myös tehtävä kaikkensa vahvistaakseen EU:n ulko- ja puolustuspolitiikkaa sekä EU:n ja Naton välistä yhteistyötä. Kokoomus onkin tavoiteohjelmassaan esittänyt, että pitkällä aikavälillä meidän tulee olla valmiita tarkastelemaan EU:n ja Naton tehtävien yhdistämistä puolustusasioissa. Olemme myös esittäneet määräenemmistöpäätösten ja rakentavan pidättäytymisen käytön lisäksi turvallisuuspoliittisen elimen perustamista EU:lle.

Arvoisa rouva puhemies! Suomen kaltaisella pienellä maalla ei ole varaa tippua teknologisen kehityksen vauhdista. Kun hybridi- ja kybervaikuttamisen keinot muuttuvat nopeasti ja ovat innovatiivisia, on meidän osattava toimia samalla tavalla. Suomen tulee varautua uusiin vaikuttamisyrityksiin sekä kansallisella että EU-tasolla. Jotta EU pärjää globaalissa kilpailussa muun muassa Kiinaa vastaan, on EU:n panostettava digitaaliseen ja teknologiseen kehitykseen.

Samalla kun meidän on pakko varautua vakaviin haasteisiin ja kehitettävä uusia valmiuksia, on alleviivattava vuoropuhelun ja yhteistyön merkitystä vaikeinakin aikoina. Nämä ovat Suomen ulkopoliitiikan pitkäaikaisia tunnusmerkkejä, jotka eivät vanhene.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kulmuni.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

15.01 **Katri Kulmuni kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa kuvaavat jatkuvuus, ennakoitavuus ja laaja yksimielisyys. Maamme ulko- ja turvallisuuspolitiikka perustuu hyviin kahdenvälisiin ja kansainvälisiin suhteisiin, vahvaan vaikuttamiseen EU:n yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, monenkeskiseen yhteistyöhön ja uskottavaan maanpuolustukseen. Ulkopolitiikalla haluamme turvata, ettei maaillemme aiheudu uhkaa, ja puolustuspolitiikalla pidämme kynnyksen korkealla mahdollista uhkaa kohtaan.

Ulkopolitiikan päättäjien saumaton yhteistoiminta ja parlamentaarinen yhteistyö ulkopoliitikassa vahvistavat kansainvälistä asemaamme, turvallisuuttamme ja hyvinvointia. Tästä osoituksena on yksimielinen eduskunnan vastaus ulko- ja turvallisuuspoliittiseen selontekoon, joten haluankin kiittää ulkoasianvaliokunnan jäseniä yksimielisestä parlamentarisesta mietinnöstä. Sisäisesti yhtenäinen ja eheä yhteiskunta on vahvempi ja valmiimpi kohtaamaan ulkoisia haasteita ja uhkia.

Toimintaympäristön muutoksessa näkyvät erityisesti kiristynyt suurvaltakilpailu, sääntöpohjaisen monenkeskisen järjestelmän haastaminen ja uhat, jotka liittyvät kyberturvallisuuteen ja hybridivaikuttamiseen. Suomi puolustaa yhdessä muiden demokratioiden kanssa monenkeskistä sääntöpohjaista järjestelmää, YK:n toimintakyvyn vahvistamista ja kansainvälisen oikeuden kunnioittamista. Keskustan eduskuntaryhmä katsoo, että kyberturvallisuuden parantaminen edellyttää tiiviimpää viranomaisyhteistyötä ja -tiedonvaihtoa sekä kokonaiskuvan ja -johdon selkeyttämistä. Suomen ja Euroopan unionin on myös teknologian osalta vahvistettava kyberomavaraisuuttaan.

Euroopan ja Yhdysvaltojen suhteiden uusi alkua ei vapauta Euroopan unionia sen omasta vastuusta kehittää strategista autonomiaa — omaa kykyä vastata maanosan turvallisuudesta. Pandemia on muistuttanut siitä, kuinka tärkeää on huolehtia monilla sektoreilla huoltovarmuudesta ja omavaraisuudesta. Huoltovarmuudessa on parannettavaa sekä kansallisella että eurooppalaisella tasolla.

Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuus kytkeytyy etenkin lähialueidemme kehitykseen ja yhteistyösuhteisiin.

Nordiskt samarbete är det mest traditionella värde-, säkerhets- och samarbetsforumet för Finland. Samarbetet kan intensifieras inom alla branscher. Tyvärr har covid-19 påverkat att inte ens de nordiska länderna alltid är eniga. Det finns fortfarande massor att göra för att avveckla gränshinder. Och Sverige är Finlands närmaste land.

Ison-Britannian EU-eron jälkeen Euroopan unionin ja sen osana myös Suomen on rakennettava maan kanssa uusia tiiviitä suhteita. Yhdysvaltojen osalta näemme tärkeänä pohjoismaisen yhteistyön, mutta toivottavaa olisi osavaltiotasollakin tapahtuva tiiviimpi yhteistyö. Kauppasuhteidemme osalta esimerkiksi arktiseen osaamiseen tai uusiutuvien energiamuotojen käyttöön on osavaltioilla itselläänkin suurta kiinnostusta.

Pohjois-Euroopan ja arktisen alueen strategisen merkityksen kasvu avaa Suomelle uusia yhteistyön mahdollisuuksia. On tärkeää, että arktinen alue pysyy sotilaallisten jännitteiden ulkopuolella. Arktinen alue on ihmisten koti. Elinkeinojen, liikenneyhteyksien, koulutuksen ja tutkimuksen sekä terveydenhuollon kehittämisen on oltava läsnä myös arktisella. Ilmastonmuutoksen vaikutukset ovat alueella nopeimpia. Rajat ylittävä käytännönläheinen ilmasto- ja ympäristöyhteistyö Venäjän kanssa parantaa arktisen alueen herkin luon-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

non tilaa ja lisää luottamusta. Yhteiset kysymykset liittyen esimerkiksi juuri ympäristön tilaan, raja-alueyhteistyöhön tai liikenteeseen on hoidettava Venäjän kanssa aina.

Ensi syksynä alkava Suomen puheenjohtajuus Barentsin euroarktisessa neuvostossa vahvistaa alueellista yhteistyötä Pohjois-Euroopassa. Suomelle suhteet Viroon ovat aina erityiset. Yhteistyön tiivistäminen Pohjoismaiden ja Baltian kesken on niin ikään tärkeää.

Arvoisa puhemies! Ulko- ja turvallisuuspoliittiseen keskusteluun osallistuminen ja aktiivisuus vaatii meiltä avarakatseisia ja kansainvälisesti suuntautuneita ihmisiä. Kannan jossain määrin huolta kielitaidon supistumisen seurauksista myös kansainvälisen politiikan hoitamisessa. Tämä lienee yhteinen huolestumme.

Suomen kansainvälistä asemaa vahvistavat hyvät naapuruussuhteet, aktiivisuus Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspolitiikassa sekä sääntöpohjaisen järjestelmän puolustaminen ja kehittäminen. Selkeä linja tarjoaa vakaan pohjan ulko- ja turvallisuuspolitiikalle.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hopsu.

15.06 Inka Hopsu vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuosikymmenten saatossa olemme huomanneet, että pohjoisesta maantieteellisestä asemasta huolimatta emme ole immuuneja maailmanpolitiikan tapahtumille. On tärkeää välillä nousta upeilta Itämeren rantakallioilta vielä korkeammalle katsomaan maailmaa laajemmin.

Selonteko asettaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkamme tavoitteeksi vakaamman, ennakoivamman ja turvallisemman maailman. Emme voi keskittyä vain perinteisiin sotilaallisiin uhkiin, vaan moderniin ulko- ja turvallisuuspoliittiseen ajatteluun kuuluu vahvasti laajan turvallisuuskäsitteen omaksuminen. Ilmastonmuutos, biodiversiteettikato, pandemiat, talouskriisit, eriarvoisuuden lisääntyminen sekä kyberuhat ovat esimerkkejä maailman vakautta ja rauhaa uhkaavista haasteista. Selonteko kuvaa hyvin Suomen toimintaympäristöä osana yhä keskinäisriippuvaisempaa maailmaa.

Arvoisa puhemies! Selonteko vahvistaa hallitusohjelman linjaa ulkopoliittikkamme ihmisoikeusperustaisuudesta. Oikeusvaltioperiaatteen, demokratian ja naisten ja tyttöjen oikeuksien puolustajina meillä on jo vahva pohjatyö tehtynä. Ihmisoikeusperustainen ulkopoliittikka kuvataan mietinnössä toimintaperiaatteena, jossa johdonmukaisesti eri politiikkalohkoilla arvioidaan ja huomioidaan vaikutukset ihmisoikeuksiin. Suomen tulisi vahvistaa entisestään kansainvälisten sopimusten asettamia ihmisoikeusvelvoitteita sekä tukea konkreettisin keinoin ihmisoikeuksien toteutumista ja niiden puolustajia. On tärkeää, että työn alla oleva Suomen ihmisoikeusselonteko syventää entisestään lähestymistapaamme. Näin profiilimme ihmisoikeuksien puolustajana kirkastuu, kun lähestymme potentiaalista kauttamme YK:n ihmisoikeusneuvostossa.

Arvoisa puhemies! Turvallisuusintressit ja ihmisoikeudet asetetaan valitettavan usein vastakkain tai allekkain. Peilataanpa hetki ihmisoikeuksien toteutumisen ja turvallisuuden liittyvien muiden intressien välistä dynamiikkaa esimerkiksi viimeaikaisissa Euroopan tapahtumissa: Venäjän ja Valko-Venäjän ihmisoikeuksia ja kansainvälistä oikeutta loukkaavat toimet ovat lisänneet epävakautta ja uhkakuvia alueellamme. Entäpä Kiina, jonka taloudellinen ja myös sotilaallinen mahti kasvavat paikoin muun muassa säällisten työolojen, vähemmistöjen oikeuksien ja kansalaisten vapauksien kustannuksella?

Suomelle on tärkeää korostaa kansainvälisen oikeuden ja monenkeskisen sääntöperustaisen järjestelmän roolia maailman haasteiden ratkaisemisessa. Vahvistamalla yhteisiä pelisääntöjä ja kansainvälisiä instituutioita ja niiden toimintakykyä ne pystyvät paremmin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

edistämään rauhan tavoitteita ja turvaamaan näin myös Suomea tulevaisuuden mahdollisilta turvallisuushilta ja mielivaltaiselta voimapolitiikalta.

Ärade talman! I sin rapport betonar utskottet Förenta nationernas mycket viktiga roll. För att uppnå hållbar utveckling, utrotning av fattigdom och fred styrs staternas eget och gemensamma arbete av målen i Agenda 2030 för hållbar utveckling. Förverkligandet av dessa mål hotas alltmer av coronapandemin och skulle kräva global solidaritet.

Suomen tulee tehdä voitavansa myös rauhanvälityksen ja vakauden ja turvallisuuden ylläpitämistä tavoittelevan kriisinhallinnan tehtävissä. Konfliktit rikkovat niin inhimillisen kuin ympäristön hyvinvoinnin mahdollisuuksia. Näiden perustavanlaatuisien ulkopolitiikan elementtien rinnalle selonteko ja valiokunnan mietintö nostavat maailmanlaajuiset toimet koko pallomme olemassaoloa uhkaavien kehityskulkujen, ilmastomuutoksen ja luonтокadon, pysäyttämiseksi. Vahva ilmastojohtajuus, Pariisin ilmastositomuksen toimeenpano ja sen maailmanlaajuinen edistäminen, on yksi Euroopan unionin tärkeimpiä strategisia valintoja. On merkittävää saada ilmastomyönteiselle linjalle myös USA:n uuden johdon tuki.

Arvoisa puhemies! Koronaviruspandemia osoitti konkreettisesti maailman syvän keskinäisriippuvuuden. Wuhanin kaupungista Kiinasta levinnyt virus valtasi koko asutetun maailman vain muutamassa kuukaudessa. Tuotantoketjut pysähtyivät, rajat sulkeutuivat, epävarmuus tulevaisuudesta kasvoi. Pandemiasta on vaikea löytää mitään positiivista. On kuitenkin mahdollista oppia ainakin yksi asia: maailmanlaajuisia haasteita ei voida ratkaista yksin. Ulko- ja turvallisuuspoliittisella saralla Suomen keskeinen yhteistyön painopiste on Euroopan unionissa sekä tiiviissä yhteistyössä Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kanssa. Yhteistyötä tehdään myös Naton kumppanuuden puitteissa sekä Baltian maiden kanssa. Vuoropuhelussa myös me parlamentaarikot voimme ja haluamme olla aktiivisesti mukana.

Vihreä eduskuntaryhmä tukee valtioneuvoston selontekoa ja valiokunnan mietintöä ja kiittää kaikkia selonteon valmisteluun osallistuneita.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Arhinmäki.

15.12 Paavo Arhinmäki vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on ihmisoikeusperustaista. Tämä todetaan nyt ensimmäistä kertaa ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa. Suomi tulee arvioimaan kaikessa kansainvälisessä toiminnassaan ihmisoikeuksien toteutumista ja tekemään päätöksensä ihmisoikeusarviointien perusteella. Tämä on oikea linja, koska ihmisoikeudet eivät ole mielipidekysymys vaan osa jokaisen ihmisarvoa kaikkialla.

Ihmisoikeusperustaisuuden tulee näkyä kehityspolitiikassa. Suomen on edistettävä entistä määrätietoisemmin naisten ja tyttöjen oikeuksien toteutumista, demokratiakasvatusta ja laadukasta koulutusta.

Ihmisoikeusperustaisuuden tulee näkyä rauhanvälityksessä. Suomen on esimerkiksi toimittava palestiinalaisiin kohdistuvan sorron lopettamiseksi ja viimein tunnustettava Palestiinan valtio. Suomen pitää tukea kurdien oikeutettuja pyrkimyksiä demokratian ja autonomian puolesta. Turkin hyökkäykset kurdeja vastaan ja Iranin kurdeihin kohdistuva sorto on tuomittava tiukasti. [Mika Niikko: Tästä ollaan samaa mieltä!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

Ihmisoikeusperustaisuuden tulee näkyä asevalvonnan ja aseriisunnan edistämisessä. Suomen pitää aktiivisesti edistää autonomiset asejärjestelmät kieltävän oikeudellisesti sitovan sopimuksen syntymistä. Suomen tulee myös vakavasti harkita YK:n ydinasekieltosopimukseen liittymistä. Suomen ei pidä käydä asekauppaa ihmisoikeuksia rikkovien valtioiden kanssa. Suomen ei pidä myydä eikä ostaa aseita sotaa käyvistä tai ihmisoikeuksia rikkovista maista, esimerkiksi Israelista, Saudi-Arabiasta tai Arabiemiraateista — ei viedä eikä ostaa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Eikä Venäjältä!]

Ihmisoikeusperustaisuuden tulee kuulua myös Suomen julkisissa puheenvuoroissa. Suomen pitää uskaltaa nostaa esille kaikessa kanssakäymisessä uiguurien sorto Kiinassa tai seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen syrjintä Venäjällä. Emme saa unohtaa Marokon ylläpitämää miehitystä Länsi-Saharassa tai vallankaappauksen suorittaneen sotilasjuntan julmuuksia Myanmarissa. Naisten ja tyttöjen asemaa pitää puolustaa kaikkialla, niin Afganistanissa, Iranissa kuin Saudi-Arabiassa.

Arvoisa rouva puhemies! Ulko- ja turvallisuuspoliittinen toimintaympäristö on muutoksessa. Muutosta ajaa suurvaltojen kiihtyvä kilpailu, joka on tuonut mukanaan vaikeuksia monenkeskiseen yhteistyöhön. Yhdysvaltojen, Kiinan ja Venäjän kilpailu luonnonvaroista sekä sotilaallisen voiman lisääminen ja näyttäminen luovat jännitteitä, jotka aiheuttavat epävakautta. Tämä näkyy myös lähialueillamme. Nykyisessä maailmantilanteessa tarvitaan sotilasvarustelun kiihdyttämisen sijaan sotilaallisen vastakkainasettelun purkamista, kansainvälisen yhteistyön lisäämistä ja dialogin edistämistä. Vasemmistoliiton mielestä Suomen paikka on sotilasliittojen ulkopuolella. Sotilaallinen liittoutumattomuus on Suomelle vakautta edistävä ratkaisu. Kansainvälisten sotaharjoitusten luonnetta on arvioitava entistä tarkemmin. Suomen ei pidä olla mukana sellaisessa toiminnassa, joka lisää jännitteitä lähialueillamme.

Yhteistyö Ruotsin kanssa on Suomelle monesta syystä luontevaa ja sen edistäminen kannatettavaa. Olemme sotilaallisesti liittoutumattomia maita ja teemme jo käytännön yhteistyötä monilla tasoilla. Toimintaamme ohjaavat myös samankaltaiset arvot. Itsenäisinä toimijoina molemmat valtiot tekevät silti omat päätöksensä, yhteistyö ei tarkoita sotilaallista liittoutumista.

Arvoisa rouva puhemies! Turvallisuutemme on muutakin kuin aseellista varautumista perinteiseen sodankäyntiin. Hallituksen selonteko korostaa perustellusti ilmastonmuutoksen ja luontokadon merkitystä turvallisuudellemme. Ne ovat todellinen uhka olemassaolollemme ja elämäntavallamme. Todellisia uhkia ovat myös pandemiat, eriarvoisuuden kasvu ja talouskriisit. Kaikki nämä aiheuttavat pakolaisuutta. Niihin emme voi vastata aseellisin keinoin. Rajalliset resurssimme on otettava käyttöön sellaisiin uhkiin varautumiseen, joita arvioimme tulevaisuudessa kohtaavamme. YK:n järjestelmää pitää pyrkiä vahvistamaan, ja YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelman eli Agenda 2030:n sekä Pariisin ilmastopimuksen tavoitteita on edistettävä määrätietoisesti.

Arvoisa rouva puhemies! Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on tyytyväinen ulkoasiainvaliokunnan vastaukseen selontekoon, jossa painotetaan laajaa turvallisuutta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Strand.

15.17 Joakim Strand r (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Ulko- ja turvallisuuspolitiikassa RKP:n ja ruotsalaisen eduskuntaryhmän lähtökohdat ovat aina olleet hyvin selvät. Ulko- ja turvallisuuspolitiikka on paljon muutakin kuin aseita ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

yhteisharjoituksia, vaikka suurvaltojen toiminta valitettavasti on vienyt huomiota enemmän kohti kovan turvallisuuden kysymyksiä. Ulko- ja turvallisuuspolitiikka on kansainvälistä yhteistyötä, jossa osapuolet osaavat katsoa omien rajojensa ja oman aikansa ylitse. Se on kykyä kantaa vastuuta vaikeissa asioissa. Se on vahva viestimme siitä, että Suomi jokaisessa yhteydessä pyrkii edistämään universaaleja ihmisoikeuksia ja puolustamaan oikeusvaltiota, demokratiaa ja sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Ärade talman! Under den senaste tiden har vi i SFP varit mycket förvånade över pratet om Europeiska unionen och till exempel de inre gränserna i Norden. Jag vill vara mycket tydlig här: EU ska vara en stark och handlingskraftig aktör och vägvisare. Finland ska också värna om och stärka samarbetet med Sverige och de övriga nordiska länderna. Ju enhetligare Norden är, desto starkare kan vi visa världen att individens frihet och samhällets framgång kan gå hand i hand. Men det innebär att vi måste ha vilja och mod att fatta gemensamma beslut och att ta ansvar tillsammans, precis som också riksdagens utskott har sagt.

Arvoisa puhemies! Olemme oppineet ymmärtämään ilmastonmuutosta, joka kuivattaa viljelyalueita ja lisää hirmumyrskyjä, jotka taas tuhoavat koteja. Me tiedämme, että jos ilmastonmuutosta ei pysäytetä, tulee pakolaisten määrä lisääntymään ennennäkemättömällä tavalla. Siksi Suomi panostaa vihreään siirtymään, siksi Suomi panostaa ilmastonmuutoksen hillintään. Suomi uskaltaa panostaa näihin asioihin, sillä toimenpiteiden arvo ja hyöty ei ole pelkästään tässä ja nyt vaan myös vuosikymmenten päässä. Niillä luodaan talouskasvua, kestäväää kehitystä ja vakautta maailmaan.

Ärade talman! Överförbrukningen av naturresurser är även ett stort säkerhetshot. Ett sorgligt faktum är att många regioner redan i nuläget lider av brist på rent vatten och av föroreningen av den lokala miljön. De kan kännas som problem i något avlägset land, men de här sakerna får upprepade och allvarliga konsekvenser. Vad händer om miljontals människor blir utan dricksvatten?

Juuri tästä syystä kehityspolitiikan tulee olla keskeisessä roolissa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Suomessa meillä on asiantuntijoita, meillä on yrityksiä, meillä on järjestöjä ja valtavaa osaamista, joiden avulla voimme saada aikaan todellista muutosta.

Vi kan till exempel vara med om att reformera olika regioners energisystem och på så sätt stärka stabiliteten och den hållbara utvecklingen. Den globala maktpolitiken lever, och just därför är det viktigt att Finland är en pålitlig aktör och samarbetspartner i de länder där vi är verksamma och också naturligtvis i övrigt. Det är dessutom vår moraliska skyldighet.

Arvoisa puhemies! Tänä päivänä ei voi puhua enää turvallisuudesta ilman, että myös teknologian kehitys nostetaan esille. Sillä saralla meillä on paljon haasteita, ja toivomme, että tulevaisuuden selonteissa niihin pureudutaan vielä enemmän, kuten tässäkin on tullut esille. Meillä on edessämme maailma, jossa tekoäly pystyy tuottamaan inhimillistä tekstiä ja käymään jopa miljoonia keskusteluja samanaikaisesti. Väärennettyjä videoita voi olla vaikea tunnistaa aidoista, ja luottamus siihen, mitä näemme ja mitä luemme, voi romahtaa. Tämä teknologia on yhä helpommin saatavilla, ja siksi meidän täytyy tulevaisuudessa keskittyä erityisesti informaatiopuolustukseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

Ärade talman! Också staterna måste i allt högre grad koncentrera sig på digitaliseringens etik. När verksamhetsfältet förändras släpar lagstiftningen alltid ohjälpligt efter, och en tydlig och noggrant avgränsad lagstiftning kan inte vattentätt skydda medborgarna. Vi måste skapa nya spelregler i en värld där stora företag har mer makt och dessutom mer förmögenhet än många stater och där framtida krig i allt högre grad förs via nätet och digitalt.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että ymmärrämme, kuinka monipuolista ulko- ja turvallisuuspolitiikka on. Maailmansotien jälkeen Eurooppaa ei alettu tuomaan yhteen armeijojen avulla vaan talouspolitiikalla. Meidän vastuullamme on löytää uusia tapoja toimia tässä maailmassa, jossa kaikki olemme riippuvaisia toisistamme. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Östman.

15.23 Peter Östman kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Turvallisuuspoliittinen toimintaympäristö on muuttunut viime vuosina merkittävästi. Sotilaalliset jännitteet ja epävarmuus ovat lisääntyneet myös lähialueillamme. Erityisesti Valko-Venäjän kehitys ja toimet ovat olleet vahvasti esillä viime vuoden aikana. Turvallisuusuhat ovat yhä moninaisemmat, ja niitä luovat perinteisten uhkien lisäksi muun muassa kansainvälinen terrorismi, hallitsematon maahanmuutto, kauppasodat sekä kyber- ja informaatiohyökkäykset. Moninasiin uhkakuviin voidaan vastata kokonaisturvallisuuden periaatteella. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä pitää hyvänä, että kokonaisturvallisuudesta lähtevä lähestymistapa ja erilaiset uhat on huomioitu hyvin tässä valiokunnan mietinnössä.

Toisaalta selonteossa ja myös mietinnössä käsitellään tiettyjä osa-alueita aivan liian kevyesti. Näistä keskeisenä esimerkkinä on terrorismi. Samoin hybridiuhkiin vastaaminen jää melko yleiselle tasolle. Ilmastouhkiin sen sijaan keskitytään todella seikkaperäisesti. Hallituksen ideologiset painotukset näkyvät selonteossa, mikä ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista turvallisuusnäkökulmasta.

Värderade talman! Den kristdemokratiska riksdagsgruppen bedömer att totalsäkerheten och olika hot beaktas väl i redogörelsen. Men å andra sidan behandlas vissa delområden alltför lättvindigt, vilket inte är lämpligt med tanke på helhetssäkerhetsperspektivet.

Arvoisa puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan perustana on uskottava, yleiseen asevelvollisuuteen perustuva ja koko maan kattava maanpuolustus, jota tukevat kansainvälinen puolustusyhteistyö sekä hyvät kansainväliset suhteet ja laaja-alainen kansainvälinen yhteistyö. Vastaavasti hyviä kahdenvälisiä suhteita on jatkossakin ylläpidettävä.

Arvoisa puhemies! Mietinnössä todetaan myös kansainväliseen yhteistyöhön liittyvät ongelmat. Samanaikaisesti kuin kansainväliset jännitteet ovat kasvaneet, on myös kansainvälisen sääntöpohjaisen yhteistyöjärjestelmän kyky säädellä jännitteitä vähentynyt. Kansainvälisen yhteisön kyky toimia suurten kestäättömään kehitykseen ja kansainväliseen talouteen liittyvien haasteiden ratkojana on heikentynyt. Tätä voidaan pitää huolestuttavana suuntana Suomen kaltaisen maan näkökulmasta.

Kansainvälisen yhteistyön heikkoudet näkyvät selkeästi Lähi-idän konflikteissa. YK, EU ja muut toimijat tuomitsevat nopeasti ja yksipuolisesti yhden maan toimet mutta ummistavat silmänsä vastapuolen rikoksilta. Toukokuussa terroristijärjestö Hamas ja muut terroristijärjestöt ampuivat yli 4 000 rakettia ja ohjusta summittaisesti Israelin siviiliasutuk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

siin. Israelin vastatoimet tuomittiin laajasti poliittisten päättäjien ja median toimesta. Lähi-idän ainoa demokratia Israel tuomitaan usein väitetyistä ihmisoikeusrikkoksista, mutta kansainvälinen yhteisö ei kykene eikä uskalla tuomita esimerkiksi sellaisten maiden kuin Kiinan, Iranin tai Saudi-Arabian toimia. [Erkki Tuomioja: Sehän ei pidä paikkaansa!] Tämä on tekopyhää. [Paavo Arhinmäen välihuuto]

Arvoisa puhemies! Teknologiaturvallisuudella on entistä tärkeämpi merkitys kasvavien kyberuhkien keskellä. Sekä valtiollinen että ei-valtiollinen haitallinen toiminta kyberympäristössä on kasvussa, mikä ilmenee myös mietinnöstä. Kyberturvallisuuden panostaminen on tällä hetkellä ratkaisevan tärkeää yhteiskunnan keskeisten toimintojen turvaamisen kannalta, minkä vuoksi asiaa olisi tullut käsitellä nyt tehtyä laajemmin. Tämä huomio nousi myös valiokunnan asiantuntijoiden kuulemisessa.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Viimeinen vuosi koronan keskellä on osoittanut meille koko globaalin maailman haavoittuvuuden. Koronapandemia on terveydenhuollon lisäksi ollut iso koetus muun muassa taloudelle, työllisyydelle ja erityisesti huoltovarmuudelle. Vastavasti vuosi on osoittanut myös sen, että monentasoisen kansainvälisen yhteistyön ohella on silti edelleen erittäin tärkeää huolehtia kansallisesta kyvystä vastata erilaisiin uhkiiin. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä korostaa tässä yhteydessä erityisesti ruokaturvan vahvistamisen merkitystä. Koska ruoka ei kasva kaupan hyllyllä, meidän on huoltovarmuudenkin kannalta turvattava kotimainen ruoantuotanto Suomessa myös tulevaisuudessa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin olemme käyneet ryhmäpuheenvuorokierroksen. Ennen kuin siirrymme debattiin, annan molemmille ministereille 5 minuutin puheenvuorot. Nämä aloittaa ministeri Kaikkonen — ei, vaan ministeri Haavisto.

15.29 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko on saanut eduskunnalta nyt perusteellisen käsittelyn. Kiitän ulkoasiainvaliokuntaa asiantuntevasta mietinnöstä ja myöskin muita valiokuntia niiden perehtyneisyydestä. Esitän kiitokseni myös eduskunnan asettamalle parlamentaariselle seurantaryhmälle ja sen puheenjohtajalle. On selvää, että vastaavanlaista järjestelyä tarvitaan myös tulevien selonteiden yhteydessä.

Yhdyn valiokunnan näkemykseen, että on arvokasta, että ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjaukset voidaan tehdä laajalla yksimielisyydellä. UTP-selonteon laatimisprosessi, mukaan lukien kansalaiskuulemiset, on antanut mahdollisuuksia keskustella ulko- ja turvallisuuspolitiikasta laajemminkin.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikkamme päämäärä on selvä. Haluamme vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa, turvata valtion itsenäisyyden ja alueellisen koskemattomuuden, vahvistaa Suomen turvallisuutta ja hyvinvointia sekä ylläpitää yhteiskunnan toimivuutta. Keskeistä on turvallisuuden vahvistaminen niin Suomessa, lähialueillamme kuin laajemmin Euroopassa ja maailmassa. Kaikki nämä tasot ovat tärkeitä ja linkittyvät toisiinsa. Yhteistyön ja yhteisen vastuunkannon merkitys on globaalien haasteiden kasvaessa yhä tärkeämpää.

Selonteossa on ensimmäistä kertaa linjattu Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan olevan ihmisoikeusperustaista, mikä tarkoittaa ihmisoikeusvaikutusten arviointia kaikessa ulko- ja turvallisuuspoliittisessa toiminnassa. Valmisteilla olevassa ihmisoikeuspoliittisessa selonteossa tullaan täsmentämään ihmisoikeusperustaisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

tavoiteasettelua sekä toimintatapoja. Ihmisoikeuspainotukseen liittyy johdonmukaisesti Suomen ehdokkuus — sekä toivottavasti myös tuleva jäsenyys — YK:n ihmisoikeusneuvostossa kaudelle 2022—2024.

Turvallisuustilanne lähialueillamme jatkuu epävakaina, kuten näimme Venäjän keskitäessä tänä keväänä huomattavaa sotilaallista voimaa Ukrainan alueelle ja läheisyyteen. Suurvaltakilpailu kiristyy, mikä edellyttää Suomelta ja EU:lta asemoitumista uudessa poliittisessa, taloudellisessa, teknologisessa ja arvoihin liittyvässä kilpailussa.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa leimaa jatkuvuus, mutta toimintaympäristön muuttuessa siihen on tullut myös uusia painotuksia liittyen muun muassa hybridiuhkien torjuntaan — johon täällä puheenvuoroissa onkin puututtu — ja tämän edellytyksenä olevaan resilienssiin ja kyberturvallisuuteen.

Suomen etu on sääntöpohjaisuuteen perustuva kansainvälinen järjestelmä. Sitä kuitenkin tullaan jatkossakin haastamaan monelta suunnalta. Presidentti Bidenin myötä tapahtunut Yhdysvaltojen paluu monenkeskiseen yhteistyöhön on kenties merkittävin asia käsitelyssä olevan selonteon antamisen jälkeen. Olemme nähneet Yhdysvaltojen palaavan Pariisin ilmastopöytäkirjaan ja jatkavan strategisia ydinaseita rajoittavaa New Start -sopimusta Venäjän kanssa. Yhteistyö ja yhteisen vastuunkannon merkitys korostuvat globaaleihin haasteisiin, kuten ilmastomuutokseen, uusiin teknologioihin ja pandemioihin, vastaamisessa.

Arvoisa puhemies! Suomi tukee YK-järjestelmää ja pyrkii vahvistamaan YK:n asemaa, tehokkuutta ja toimintakykyä. EU:lla tulee olla jatkossakin merkittävä rooli globaalien rakenteiden muokkaamisessa. Pohjoismaista yhteistyötä sääntöpohjaisen järjestelmän vahvistamiseksi voidaan tiivistää edelleen. Tämä on keskeinen teema siinä pohjoismaisessa yhteistyössä, jonka puheenjohtajana Suomi tänä vuonna on.

Suomi on viime vuosina lisännyt ja syventänyt kansainvälisiä ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisia yhteistyömahdollisuuksia. Ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittista yhteistyötä tehdään kahdenvälisesti erityisesti Ruotsin kanssa ja nyt yhä enemmän myös Norjan kanssa.

Euroopan unioni on Suomen ulkosuhteiden tärkein vaikutuskanava ja turvallisuusyhteisö. Suomi haluaa kehittää EU:sta entistä vaikuttavamman globaalin toimijan. Suomi on pitkään edistänyt EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittisen päätöksenteon tehostamista. Yksi malli, jota olemme ajaneet, on EU:n korkean edustajan mahdollisuus tapauskohtaisesti delegoida tehtäviä myös jäsenvaltioiden ulkoministereille. Näin on tapahtunut, myös Suomen kohdalla.

Suomi tekee laaja-alaista, käytännönläheistä ja molempia osapuolia hyödyttävää kumppanuusyhteistyötä Naton kanssa. Naton avoimien ovien politiikan jatkuminen on keskeistä. EU:n ja Naton välinen yhteistyö puolestaan tuo lisäarvoa esimerkiksi hybridiuhkien torjuntaan tai kyberturvallisuuden parantamiseen.

Rauhanrakentaminen rauhanvälityksen, kriisinhallinnan ja asevalvonnan keinoin säilyy prioriteettina. Ydinasevalvonnan osalta voin todeta, että Suomi osallistuu tarkkailijana ydinasekieltosopimuksen ensimmäiseen osapuolikokoukseen tammikuussa 2022. Kriisinhallinnan osalta kiinnitän huomiota eduskunnan tukeen Suomen kriisinhallintaosallistumisen vahvistamiselle YK:n ja EU:n puitteissa ja erityisesti Afrikassa. Näitä tavoitteita toimeenpanemme tulevana kuukausina ja vuosina.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä erikseen kiittää eduskuntaa hyvästä yhteistyöstä ja rakentavasta hengestä selonteon valmistelussa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Kaikkonen, 5 minuuttia.

15.34 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Alkuun ulkoasiainvaliokunnalle lämmin kiitos hyvästä työstä mietinnön rakentamisessa ja kiitos myös laadukkaasta ryhmäpuheenvuorokierroksesta asian suhteen. Tämä ulkoasiainvaliokunnan mietintö UTP-selonteosta on kattava ja nostaa esille myös puolustushallinnon kannalta keskeisimmät osiot selonteosta. Käymme puolustuselonteon valmistelussa huolella läpi mietinnön sisällön ja tämän palautekeskustelun annin.

Tuon tässä lyhyessä puheenvuorossani esille muutaman yleisimmän huomion liittyen turvallisuuselonteokojen valmisteluun ja puolustuselonteon rooliin osana tätä kokonaisuutta. Se on nimittäin sitten tuleva askel tämän UTP-selonteon jälkeen.

Pidän tärkeänä, että tässä UaV:n mietinnössä on tuotu esille edellisellä hallituskaudella aloitettu ja nykyisen hallituksen jatkama käytäntö, jossa ensin annetaan ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko ja sen kokonaiskäsittelyn jälkeen omana kokonaisuutenaan puolustuksen kehittämistä linjaava puolustuselonteko. Tässähän alun perin oli aikataulun suhteen ajatuksena, että nämä molemmat olisi voitu käsitellä jo kevään aikana, mutta korona on hidastanut eduskunnan työtä. Ja kun tämä UTP-selonteko vasta nyt on salissa käsitellyssä, niin ei ole enää mielekästä tuoda juuri kesätauon alla puolustuselontekoa eduskunnan käsittelyyn. On parempi, että tuodaan se syyskauden alkuun, ja tämä on suunnitelma tällä hetkellä. Sinänsähän se valmistelu on edennyt mielestäni aivan rakentavasti ja hyvin, ja sanoisin, että tuo työ on loppusuoralla.

Tämä puolustuselonteko kyllä linkittyy tiiviisti UTP-selontekoon. Hallitusohjelman mukaisesti UTP-selonteon tilannekuva ja toimintaympäristön analyysi ovat ohjanneet myös puolustuselonteon valmistelua. UTP-selontekoa ja puolustuselontekoa laadittiin osin rinnakkain. Poikkihallinnollinen virkamiesvalmistelu mahdollisti UTP-selonteon syötteiden huomioimisen kirjoitusprosessimme alusta alkaen sekä foorumin seurata, että selonteokojen linjaukset ovat keskenään riittävässä sopusoinnussa.

Nyt toista kertaa erillisenä laadittava puolustuselonteko on osoittautunut toimivaksi ratkaisuksi, joka vastaa myös läntisten demokratioiden selontekokäytäntöä. Puolustuselonteossa syvennetään tämän UTP-selonteon tarkastelua puolustuspolitiikan ja sotilaallisen maanpuolustuksen näkökulmasta, ja tämä on oikeastaan se keskeinen lisäarvo, jonka erillinen puolustuselonteko tuo osana turvallisuuselonteokojen kokonaisuutta. Katsomme myös sen perään, ettei näitten selonteokojen välillä ole ristiriitoja.

Puolustuselonteon erityispiirre on pitkäjänteisyys. Puolustuskyvyn kehittäminen on varsin aikaavievää: puhutaan ennemmin vuosikymmenestä tai vuosikymmenistä kuin joistakin muutamista vuosista. Tämä pitkäjänteisyys on tuotu hyvin esille puolustusvaliokunnan lausunnossa UTP-selonteosta. Siellä todetaan näin: ”Puolustuselonteossa aikajänne on noin 8—10 vuotta, ja tämä on puolustuselonteon keskeinen ero verrattuna muihin, pääsääntöisesti yhteen vaalikauteen rajoittuviin turvallisuuselontekoihin.”

Näitä puolustuselonteon tekstiosioita on käsitelty yksityiskohtaisesti hyvässä seurantar ryhmässä, ja seurantar ryhmän kommentteja on otettu varsin suurella määrällä huomioon. Tämä on tuonut selkeää lisäarvoa. Puolustuskyvyn kehittämiselle tarvitaan puoluerajat ja hallituskaudet ylittävä kansallinen tuki. Tässä mietinnössä esitettyyn arvioon parlamentaarisen seurannan merkityksestä on helppo yhtyä.

Ehkä näistä ryhmäpuheenvuoroista ja mietinnöstä nostaisin tähän loppuun vain yhden asian. Aika moni otti esiin kyberturvallisuuden, kyberpuolustuksen kysymykset, puheen-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

vuoroissaan. Tämä tullaan käsittelemään vähän huolellisemmin ja perusteellisemmin siten puolustuselonteossa, mihin se ehkä vielä luontevammin kuuluukin, ja siinä on mahdollisuus palata tähän tematiikkaan sitten tarkemmin.

Pidän myös arvossa sitä, arvoisa puhemies, että ulkoasiainvaliokunnan mietintö ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta oli yksimielinen. Se on erittäin hyvä arvo ja luo vakaan linjanvedon ulko- ja turvallisuuspolitiikalle — olkoonkin, että ryhmäpuheenvuoroissa ehkä tarkkasilmäisimmät olivat havaitsevinaan lieviä vivahde-eroja. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat käyttää debatissa vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja pyytämään V-painikkeella puheenvuoroa. — Ja debatin aloittaa edustaja Kiljunen.

15.39 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten näissä puheenvuoroissa tuotiin esille, eurooppalainen turvallisuustilanne on vaikealla tavalla polarisoitunut, jännitteet ovat kasvaneet, mutta Suomi pyrkii omilla toimillaan jatkuvasti lisäämään vakautta, ennakoitavuutta ja tietysti dialogia, vuoropuhelua, ja luottamusta lisääviä toimia.

Ulkoministeri täällä viittasi siihen, että tämä ihmisoikeusperusteisuus on tullut uudeksi termiksi, ja kyllä onkin tullut — painotetaan, että ei ainoastaan valtioiden turvallisuus ole olennaista vaan myöskin ihmisten turvallisuus. Tämähän oli tietysti lähtökohta aikanaan, kun Etyj-järjestelmä syntyi Euroopan turva-arkkitehtuurin rungoksi 90-luvun alussa, jolloin myöskin ihmisoikeuskysymykset tulivat esille. Toinen keskeinen elin on Euroopan neuvosto, joka myöskin kiinnittää nimenomaan ihmisoikeusasioihin huomiota Euroopassa. Kysyisin ministeriltä: miten te arvioitte tässä nykyisessä tilanteessa sekä Etyjin että Euroopan neuvoston toimintakyvyn ja mahdollisuudet nimenomaan dialogin rakentamisessa Euroopan eri osapuolten välillä?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tavio.

15.40 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Perussuomalaiset kunnioittavat yhtä yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja pyrkimystä siihen. Siitä huolimatta meillä on tietysti selviä erimielisyyksiä, niin kuin tässä nousi esimerkiksi tämä Palestiina—Israel-tilanne esiin. Siinä oikeastaan KD:n ryhmäpuhujan tavoin mietin sitä, että tätä Israel-suhdetta pitäisi jotenkin kehittää, koska se on kuitenkin Lähi-idän ainut toimiva demokratia, ja sillä tavalla yhteistyötä heidän suuntaansa.

Perussuomalaiset korostavat ja ovat näissä mietinnöissään nostaneet esiin sitä huomiota, että hallitsematon maahanmuutto on valtiolle yksi selkeä ulkoinen uhka, koska laajamittaisen muuttoliikkeen myötä Suomeen matkustaa rikollisia, sotilaskarkureita, jopa terroristeja — esimerkiksi tämä Turun jihadistit — jotka sitten kasvattavat tätä terroristiuhkaa. Tämän osalta kysyisinkin ulkoministeriltä: kun al-Holin terroristit tänne [Puhemies koputtaa] tuotiin, niin ovatko he jatkaneet Isis-toimintaa Suomessa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kanerva.

15.41 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Geopoliittisessa murroksessa tänä päivänä aika useat meistä näkevät, että Eurooppa on geopoliittisen hä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

viäjän roolissa. Se on merkittävä asia turvallisuuspoliittisesti, sillä paluuta normaaliin ei oikeastaan kukaan näe sinänsä mahdolliseksi, ja ratkaisevaa meille on tietysti se, miten tulee käymään Euroopan unionin kehitykselle ja mitä tulee tapahtumaan Venäjän suunnassa.

Meistä ei ole tietysti game changeriksi kansainvälisellä tasolla sillä tavoin, että voisimme yksin sanoa, minne mennään, mutta emme voi myöskään ulkoistaa vastuutamme, emme EU:n kehityksestä emmekä siitä, miten Venäjään ylipäätään suhtaudutaan. Sen vuoksi meidän on etsittävä ratkaisuja, ratkaisuja EU:n suunnasta, mikä sisältää myöskin välttämättömyyden nähdä se, miten EU:n ja Naton suhteet on järkevää järjestää, [Puhemies koputtaa] samoin kuin se, miten voidaan pitää Venäjä mukana sellaisessa kehityksessä [Puhemies koputtaa] ja vuoropuhelussa, jossa etsitään yhteisiä etuja lännen ja idän välillä niin, [Puhemies koputtaa] että vakaus ja turvallisuus alueellamme voisivat [Puhemies: Aika!] vahvistua.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Savola.

15.42 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensiksikin kiitokset parlamentaarisen seurantaryhmän puheenjohtajalle, edustaja Tuomiojalle, koko prosessista tämän selonteon suhteen.

Keskustelun eri sävyt kävivät näissä ryhmäpuheenvuoroissa ilmi, mutta joka tapauksessa on tärkeää, että tämä selonteko on tasapainoinen ja puolueet ovat löytäneet yhteisen näkemyksen ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. On fakta, että sotilaallinen jännite on lisääntynyt maailmalla ja meidän lähialueillamme, mutta on totta myöskin se, että uudentyyppiset uhat uhkaavat entistä enemmän.

Keskusta kannattaa vahvaa ja vakaata ulko- ja turvallisuuspoliittista linjaa, missä Suomi toimii erityisesti sillanrakentajana, keskustelun, dialogin ylläpitäjänä, kansainvälisiin sopimuksiin luottaen ja kumppanuuksien rakentajana niin monenvälisesti kuin kahdenvälisesti. Tämä ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko luo hyvän pohjan puolustuselonteolle, [Puhemies koputtaa] joka seuraavaksi tulee meillä tähän saliin käsittelyyn.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hyrkkö.

15.44 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ryhmäpuheenvuorokierroksellakin ehkä jonkun verran pohdiskeltiin ihmisoikeusperustaisuuden roolia, ja toisaalta sitä tunnutaan asettavan välillä ikään kuin vastakkain etenkin kovan turvallisuuden ja reaalipolitiikan kanssa. Itse ajattelen, että se ihmisoikeusperustaisuus on mitä suurimmassa määrin myös reaalipolitiikkaa. Toki se on myös oikeudenmukaista, mutta se luo vakautta maailmaan, vapautta maailmaan, tekee maailmasta paremman paikan ja on myös pienen maan turva.

Yksi näkökulma, jota ulkoasiainvaliokunta mietinnössään käsitteli, oli tasa-arvokysymykset. Me tiedetään, että naisten ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksiin kohdistuva vastustus on voimistunut sekä globaalisti että myös ihan Euroopassa, ja ulkoasiainvaliokunta korostaa, että tasa-arvo ei voi olla vain osa kehityspolitiikkaa vaan sen täytyy näkyä laajasti Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisessa toiminnassa ja analyysissä ja ehkä myös entistä voimakkaampana toimintana näiden teemojen parissa. [Puhemies koputtaa] Kuulisin mielelläni myös ministereiltä, miten ajattelette, miten [Puhemies koputtaa] tämä voi tulevaisuudessa näkyä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mustajärvi.

15.45 **Markus Mustajärvi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun seuraa lentokojen yksittäisiä sanamuotoja esimerkiksi vuodesta 2004 vuoteen 2020 asti, niin saataisi luulla, että paljon ei ole muuttunut, mutta kun katsoo koko sisältöä, niin on ollut aika lailla vahva prosessi menossa. Jos ajattelemme, mitä käytännössä on tapahtunut, niin me sallimme jo nyt pohjoismaisten Nato-koneitten laskeutua Suomen lentokentille ja varalaskupaikoille täydessä aseistuksessa. Hyväksymme, että Nato-upseerit tarkistavat suomalaista liikenneinfraa, muun muassa satamia, että ne ovat Nato-isäntämaasopimuksen mukaisessa kunnossa. Hyväksyimme aikoinaan, että Naton kansalliskaartin hävittäjät tulivat Suomeen itse itsensä kutsuen ja että Hankoniemen maihinnousuharjoitusta johtanut yhdysvaltalaiskenraali julisti, että olemme näyttämässä täällä voimaa. Kyllä Suomen pitäisi olla siinä porukassa, joka kaikin tavoin yrittää lievittää sotilaallisia ja kansainvälisiä jännitteitä, eikä siinä porukassa, joka niitä haluaa lisätä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Biaudet.

15.46 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Inhimillinen turvallisuushan on ajatus siitä, että rauha on jotain enemmän kuin sodan poissaoloa tai valtiollista turvallisuutta. Ajattelen, että tämä ihmisoikeusperustaisuus on juuri sitä, että uskomme siihen, että konfliktien ehkäisy myös lähtee siitä, että ihmiset voivat elää turvassa demokratioissa. Ajattelen, että tällä hetkellä tällaisten autoritaaristen johtajien käyttäytymistä vastaan on tosi vaikea löytää keinoja ja että kansalaisjärjestöjen ja ihmisoikeuspuolustajien tukeminen olisi tosi keskeistä. Tiedän, että ulkoministeri Suomen EU-puheenjohtaja-aikana nosti esille nimenomaan ihmisoikeuspuolustajien tilanteen. Mitkä ovat ne mahdollisuudet, että voidaan nyt tällä hetkellä esimerkiksi tukea enemmän Venäjällä olevia ihmisoikeuspuolustajia?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Östman.

15.47 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monet valtiot, mukaan lukien Yhdysvallat, ilmaisivat äskettäin vahvan tukensa Marokon autonomia-aloitteelle koskien Länsi-Saharaa. Aloite on arvioitu hyväksi perustaksi realistiselle, oikeudenmukaiselle ja kestäväälle ratkaisulle Länsi-Saharaa koskevaan alueelliseen kiistaan. Marokko on myös strateginen kumppani EU:lle.

Haluaisin kysyä ulkoministerin käsitystä siitä, voisiko Suomi nyt hakea inspiraatiota omasta historiastamme eli Ahvenanmaan autonomisesta asemasta antaen vastaavasti tukemme Marokon ehdotukselle, joka tarjoaa hyvän mahdollisuuden vakaudelle ja rauhalle ja turvallisuudelle Pohjois-Afrikan alueella. [Paavo Arhinmäen välihuuto]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tuomioja.

15.48 **Erkki Tuomioja sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! — Toimiiko tämä?

Puhemies Anu Vehviläinen: Kyllä kuuluu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

Arvoisa puhemies! Niin kuin totesin, totta kai meillä on ulko- ja turvallisuuspolitiikassa painotuseroja. [Eduskunnasta: Ei kuulu, valitettavasti!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Kyllä kuuluu. Annetaan edustaja Tuomiojan puhua.

Kiitos. — Kyllähän ne tulivat näissä puheenvuoroissakin esille. Oppositiossa oli vähän erilaisia painotuksia, ei ihan yhteisiä kuitenkaan. Mutta oikea uutinen tästä keskustelusta on, että eduskunnassa käydään ulkopoliittista keskustelua. Eduskunnassa ei kiistellä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, vaan täällä haetaan mahdollisimman yhtenäistä linjaa, mikä on Suomen etujen mukaista.

Tässä keskustelussakin tulee silloin tällöin esiin tämä kovan turvallisuuden ja muun turvallisuuden välinen suhde. Näitä ei voi erottaa toisistaan, koska aina silloin, kun joudutaan maailmassa turvautumaan kovan turvallisuuden sotilaallisiin keinoihin, on ensin epäonnistuttu ylläpitämään ja turvaamaan tätä laaja-alaista inhimillistä turvallisuutta. Me tiedämme historiasta, [Puhemies koputtaa] että joskus voi demokratiaa ja oikeusvaltiota tai ihmisoi-keuksia joutua puolustamaan [Puhemies koputtaa] sotilaallisilla keinoilla, mutta sotilaallisilla keinoilla niitä ei ole vielä minnekään voitu menestyksellä viedä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Niikko.

15.50 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy vielä tässä vaiheessa kiittää valiokuntaa siitä, että me saatiin kumminkin hyvin tuotua esille erilaiset uhat ja turvallisuuskäsitteet tässä selonteossa ja ennen kaikkea pysyttiin yksimielisinä näissä asioissa, ja siinä mielessä tämä oli erittäin onnistunut suoritus. Kuten varapuheenjohtaja Tuomioja mainitsi, niin tämä on yhteinen huoli ja haaste eduskunnalle, että me voidaan näissä turvallisuuskysymyksissä osoittaa sitä yksimielisyyttä.

Muutama huomio tästä keskustelusta, ryhmäpuheenvuoroista: Tässä nostettiin esille, että enemmän oltaisiin voitu kiinnittää huomiota esimerkiksi tähän teknologiseen kehitykseen ja tekoälyn tuomaan muutokseen maailmassa. Sitten toisena asiana tuotiin esimerkiksi tämä kansainvälinen terrorismin uhka ja myös arktinen alue, josta olisi voitu enemmän puhua. Nämä ovat toki asioita, jotka varmasti vaativat lisää tarkastelua tulevaisuudessa.

On hyvä, että niin kuin puolustusministeri mainitsi, [Puhemies koputtaa] tämä kyberturvallisuus tulee osana puolustuspoliittista selontekoa enemmän esille, ja uskoisin, [Puhemies koputtaa] että myös hybridisodankäynti tulisi jollain tavalla esille sisäisen turvallisuuden keskustelussa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mykkänen.

15.51 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! USA:n presidentti Biden laskeutuu tänään Eurooppaan ja viipyy täällä yli viikon, oikein hyvä niin. Ja väitän, että se, mille uralle Euroopan ja USA:n yhteistyö nyt seuraavien seitsemän päivän aikana lähtee, luo sen tärkeimmän viitekehyksen tämän selonteon toimintaympäristölle.

Ei saa enää koskaan käydä niin kuin kaksi vuotta sitten, jolloin Trump, Erdoğan ja Putin sopivat siitä, että Yhdysvallat vetäytyy Pohjois-Syyriasta: Venäjä tuli niin nopeasti tilalle, että taisi amerikkalaisten pitsojakin olla vielä syötävänä, ja Eurooppaan tuskin kukaan edes soitti, vaikka alueen merkitys on tietysti Euroopalle suurempi kuin Moskovalle tai

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

Washingtonille. Tässä suhteessa Suomen pitää nyt aktiivisesti viedä läntisen turvallisuusyhteisön kehittämistä eteenpäin. Päälinja on tietysti jatkuvuus, yhteistyö USA:n ja Ruotsin kanssa, sen takana olemme kokoomuksena viemässä yhdessä tätä asiaa eteenpäin.

Mutta kysyn — ministeri Haavistolta erityisesti — miksi tässä selonteossa [Puhemies koputtaa] ei enää todeta Suomen olevan osa läntistä turvallisuusyhteisöä, kuten edellisessä selonteossa, vaan tyydytään toteamaan, [Puhemies koputtaa] että ollaan osa eurooppalais-ta viitekehystä. Eikö lännen yhteys ole kuitenkin Suomelle elintärkeä?

Puhemies Anu Vehviläinen: Muistutan edustajia edelleenkin minuutin puheenvuoroajasta. — Ja seuraavaksi edustaja Kulmuni.

15.52 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Uusi aika on koittanut brexitin jälkeen Euroopan unionin ja toisaalta Euroopan unionin jäsenmaiden ja Ison-Britannian väliselle suhteelle. Kuitenkin kun tiedämme Skotlannin tai ylipäänsä Ison-Britannian pohjoisosien kiinnostuksen myös pohjoismaisia kysymyksiä kohtaan — Iso-Britannia on aina ollut hyvin tarkasti perillä, miten Pohjois-Atlantin myötä pohjoiseurooppalainen turvallisuus kehittyy — niin kuinka nyt on sitten EU:n uusien suhteiden laita Ison-Britannian brexitin jälkeen ja kuinka Suomi tulee itse rakentamaan myös kahdenväliset suhteet Isoon-Britanniaan tämän uuden tilanteen myötä?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja tässä vaiheessa ministeri Haavisto, 3 minuuttia.

15.53 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Kiitos näistä erittäin hyvistä kysymyksistä.

Ensin toteaisin itse asiassa tuosta Israel-asiasta, joka oli sekä perussuomalaisten että kristillisten puheenvuoroissa ja kommenteissa esillä. En tiedä, voiko sitä vahvemmin sanoa, kun Suomi ensimmäisessä kannanotossaan sanoi, että Israelin valtiolla on oikeus suojella kansalaisiaan terroristisilta iskuilta. Tämä oli siis Suomen ensimmäinen reaktio, kun tämä rakettiuhkakäys alkoi. Ja totta kai sitten toivottiin, että rauhantilaan päästäisiin nopeasti, mutta olimme aivan selvästi siinä ryhmässä, joka terroristiset iskut kohti Israelia tuomitsi. [Perussuomalaisten ryhmästä: Oikein! — Perussuomalaisten ryhmästä: Hyvä!]

Edustaja Kiljunen kysyi, mitä ajatellaan Etyjistä ja Euroopan neuvostosta ihmisoikeusperustaisuuden näkökulmasta. Molemmat järjestöt tekevät erittäin hyvää työtä, ja minusta esimerkiksi se, että Etyjin kautta voitiin lähettää tarkkailumissio tuonne Voronežiin, kun Ukrainan ympäristössä oli venäläisiä sotaharjoituksia, osoitti, että nämä mekanismit edelleen toimivat. Ja toivottavasti myöskin tässä Valko-Venäjä-tapauksessa, josta vielä ei ole erikseen puhuttu, saataisiin edistystä näissä asioissa aikaan.

Hallitsemattoman maahanmuuton asia on noussut useammassa puheenvuorossa esille. Ja kiinnitän huomiota, että joskus nämä ovat myöskin hyvin poliittisia, ja tämä Valko-Venäjän uhkaus — siis uhkaus, että avataan raja ja päästetään rikollisia tai terroristeja yli rajan kohti Euroopan unionia, tässä tapauksessa Liettuaa — täytyy kyllä ottaa vakavasti. Mutta sillä ei ole tällaisen spontaanin pakolaisuuden tai itse asiassa normaalin turvapaikkahakuprosessin kanssa paljoa tekemistä, jos tällaisia rajoja halutaan näin kohdella. Tämä samahan nähtiin Turkin ja Kreikan välillä, tämä sama on nähty Marokon ja Espanjan välillä Ceutassa. Ja pitää myöskin varoa, ettei pakolaisia ja siirtolaisia aleta käyttää häikäilemättömästi tällaisen poliittisen painostuksen välineenä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

Täällä myöskin edustaja Hyrkkö kysyi naisten oikeuksista ja näkökulmista naisiin kohdistuvaan väkivaltaan. On valitettavaa, että Euroopan unionin sisälläkin joudumme puolustamaan tätä Istanbulin sopimusta ja sen oikeutusta ja näemme jopa vastakkaisen trendin, että Istanbulin sopimuksesta lähdetään ja irtaudutaan, ja tämä on ollut muun muassa keskustelunaiheeni Turkin kanssa viime aikoina vahvasti.

Edustaja Biaudet kysyi ihmisoikeuspuolustajien suojelemisesta. Suomi on pyrkinyt muun muassa silloin, kun on mahdollista tukea tai jopa antaa suojaa näille henkilöille, ottamaan nämä tarpeet huomioon. Useinhan joudutaan myöskin tekemään julkisuudesta suojassa näitä, koska näiden ihmisten tilanne on hyvin, hyvin herkkä ja haavoittuva. Mutta tässä on pyritty luomaan näitä yhteistyökuvioita.

Edustaja Niikko ja monet muut ovat nostaneet esille tämän teknologian, teknologian merkityksen. Siitä puhutaan kyllä, ja ehkä juuri nämä vakoilutapaukset viime ajaltakin — myöskin eduskuntaan kohdistuva vakoilutapaus — ovat herättäneet sen, että ne muodostavat myöskin todellisen turvallisuusuhan ja meidän täytyy näihin asioihin paneutua paljon enemmän. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Otamme tähän vielä ministeri Kaikkoselle 2 minuuttia. Sen jälkeen jatkamme debattia.

15.57 Puolustusministeri Antti Kaikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeastaan tunnistin näistä, että lähinnä edustaja Kulmunin kysymys osuu selkeimmin omalle tontille, tämä kysymys brexitistä.

Täytyy todeta, että kun brexitin seurauksena ja kylkiäisenä Ison-Britannian ja EU:n suhteet eivät ole parhaalla mahdollisella tolalla tällä hetkellä — toivottavasti tämä on ohimevä tilanne — niin EU:n ja Ison-Britannian puolustusyhteistyön rakennelmatkin ovat puutteelliset tällä hetkellä. Sinänsä olen siinä käsityksessä, että sekä EU:n puolella että Ison-Britannian puolella on kyllä lähtökohtaisesti myönteistä ajatusta, että tässä asiassa pitää rakentaa yhteistyön väylät ja tavat, mutta se ei ole vielä päällimmäisenä esityslistoilla. Uskon, että tähän palataan, ja tähän pitää mielestäni palata. Iso-Britannia on merkittävä sotilaallinen toimija Euroopassa, ja on välttämätöntä, että Isolla-Britannialla ja EU:lla on yhteistä näkemystä ja yhteistyötä tällä saralla.

Suomen osalta sinänsä meillä on yhteistyöfoorumeita Ison-Britannian suuntaan myös puolustuksen saralla. Meillä on esimerkiksi JEF- ja Northern Group -yhteistyö ja myöskin kahdensuuntainen yhteistyö olemassa.

Kun kysytte, mitä Suomen pitäisi kaiken kaikkiaan tehdä tässä näin, niin varmaan meidän kyllä vähän kaikilla sektoreilla kannattaisi nyt rakentaa tai, sanotaan, tiivistää yhteistyötä Ison-Britannian suuntaan ja nähdä vähän ylimääräistäkin vaivaa siinä suhteessa, että tuo meille keskeinen, Euroopalle keskeinen, vaikuttaja on meille hyvä yhteistyökumppani jatkossakin.

Osaltani myös tulen tässä asiassa toimimaan, ja itse asiassa tapaan Ison-Britannian kollegaa vielä tässä kesäkuun aikana.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Packalén.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

15.59 Tom Packalén ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan ensiksi haluan kiittää kaikkia puolueita parlamentaarisesta yhteistyöstä, jonka kautta selonteko saatiin valmiiksi.

Selonteosta käy hyvin ilmi hallituksemme painotus laajaan turvallisuuteen. Tämä osaltaan siirtää painopistettä pois perinteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikan ydinalueesta, johon selonteon tulisi enemmän keskittyä. Voimakkaan ideologisen lähestymisen vaarana on, että ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon ydinfokus katoaa. Selonteon rönsyily ideologisiin ja aatteellisiin lähtökohtiin on omiaan vaarantamaan myös selonteon selkeyttä.

Selonteko nostaa esiin monia tärkeitä asioita, mutta on vaarana, että niiden konkretia jää lopulta ohueksi. Osittaisista näkemyseroista huolimatta selonteko antaa kuitenkin kokonaisuudessaan hyvän kuvan Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikasta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kanerva.

16.00 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan siihen asiaan, että meidän tulisi yhdessä kyetä eduskuntana, läpi koko poliittisen kentän, löytämään ja identifioimaan meidän haasteemme ja meidän ongelmamme. Me tiedämme ne nyt koko lailla tarkkaan ja yhteisesti. Monista eri seikoista johtuen eduskunnassa on erittäin yhtenäinen kanta näissä asioissa perimmiltään. Ja siinä on kaksi vaihtoehtoa: joko me olemme manifestoivan ulkopolitiikan kannattajia ja vetoamme siihen tai me olemme sen ulkopolitiikan toimeenpanijoita, jossa koetetaan neuvottelemalla — ei vain julkilausumia kirjoittamalla vaan toimimalla — löytää yhteisiä tekijöitä ja yhteisiä etuja tässä meidän turvallisuusympäristössämme, jossa idän ja lännen vastakkainasettelu on valitettavalla tavalla lisäämässä jännitettä myös meidän alueellisella tasollamme ja näin ollen vaarantamassa myöskin meidän oman perustamme pitävyyttä. [Puhemies koputtaa] Sen vuoksi toivon, että puolin ja toisin ymmärtäisimme arvopohjaisuuden ja etujen yhteensovittamisen politiikan — ehdottomasti molempien — [Puhemies koputtaa] kuuluvan Suomen ulkopolitiikan prioriteettien joukkoon.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kari.

16.01 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomessa on, Suomen historiaankin viitaten, ollut pitkä parlamentaarinen yksimielisyyden perinne ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeisissä kysymyksissä. Se on kiistatta iso arvo, joka näkyy nyt myös ulkoasiainvaliokunnan yksimielisessä mietinnössä. Mutta meillä on myös joitain asioita, joissa meillä on erilaisia näkemyksiä tai painotuseroja. Niistä ehkä keskeisin on ollut suhteemme Natoon tai Naton jäsenyyteen.

Nyt tässä keskustelussa edustaja Kanerva toi esiin kokoomuksen jo toukokuussa julki lausuman ajatuksen, että Euroopan unionin ja Naton pitäisi yhdistää toimintaansa sotilasasioissa. En tiedä, onko tässä tavoitteena kuljettaa Suomea kohti Nato-jäsenyyttä EU-oven kautta, ja näin ollen kysynkin arvoisilta ministereiltä: millaisia ajatuksia nämä edustaja Kanervan ja kokoomuksen puheenvuorot teissä herättävät?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Savola.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

16.02 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomen etu tulee siitä, että teemme omat turvallisuuspoliittiset ratkaisumme luonnollisesti itse omista lähtökohdistamme — kansainvälisiä sopimuksia kunnioittaen ja yhteistyöhakuisesti ja yhteistyöllä teemme ratkaisumme.

Arvoisa puhemies! Kysyisin arvoisilta ministereiltä Yhdysvaltoihin liittyvästä kumppanuudesta. Nythän Yhdysvaltain presidentti Biden on tulossa Eurooppaan vierailulle — aika laaja-alaisesti tapaa niin Ison-Britannian korkeinta johtoa, pääministeriä, kuin EU- ja Nato-johtajia, ja tämä vierailu Euroopassa huipentuu tähän Venäjä-huippukokoukseen. Minkälaisia odotuksia Suomella on tältä vierailulta? Yhdysvallat on erkaantunut näistä kansainvälisistä sopimuksista aiemmin, mutta onko nyt edellytyksiä sille, että palaisimme yhä vahvemmin [Puhemies koputtaa] yhteisiin pöytiin päättämään globaaleista asioista?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Harjanne.

16.04 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Konsensusperinne, pyrkimys yhtenäisyyteen ja jatkuvuus ovat erittäin tärkeitä ja arvokkaita asioita. Samalla on kuitenkin hienoa, että ne eivät ole syy olla käymättä raikasta, hyvää debattia — kiitos hyvistä puheenvuoroista tähän mennessä.

Laajaa ja kovaa turvallisuutta ei ole mielekästä asettaa vastakkain, kuten edustaja Tuomioja tässä aikaisemmin totesi. Ilmastonmuutos on yksi turvallisuusuhka ja uhkien moninkertaistajanakin pidetty, mutta pelkästään ilmastonmuutoksen suorat vaikutukset eivät ole se ainut tulevaisuutta muokkaava voima, vaan ilmastonmuutoksen geopolitiikkaan kuuluu myös se, että meillä on käynnissä vähähiilinen siirtymä tässä maailmassa. Puolentoista asteen tavoite tarkoittaa käytännössä fossiilienergian puolittamista seuraavan kymmenen vuoden aikana. Aika moni talous on riippuvainen fossiilienergian vientituloista — yksi niistä on meidän naapurimme Venäjä. Tämä yhtälö ei toimi, ja siinä on riskinä kyllä joko ilmastonmuutoksen hillinnässä epäonnistuminen [Puhemies koputtaa] tai sitten yhteiskuntarauhan järkkäminen näissä maissa. Miten tätä taklataan Suomen, EU:n ja [Puhemies koputtaa] globaalilla tasolla?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Arhinmäki.

16.05 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Östman puheenvuorossaan painotti sitä, että Kiinan, Iranin ja Saudi-Arabian ihmisoikeusloukkauksiin pitää puuttua ja niistä pitää sanoa. Niin pitääkin, niin tein esimerkiksi ryhmäpuheenvuorossani. Mutta yhtä lailla meidän pitää puuttua loukkauksiin muuallakin. Edustaja Östman nosti esille Israelin ja Marokon. Israelin siirtokunnat ovat kansainvälisen oikeuden vastaisia. Marokon miehitys Länsi-Saharassa on yksiselitteisesti kansainvälisen oikeuden vastainen. Kun te puhuitte, että pitää olla johdonmukainen, niin kun te arvostelette Kiinaa, Irania ja Saudi-Arabiaa, johdonmukaisuuden nimissä teidän pitää arvostella myös muun muassa Israelia ja Marokkoa.

Arvoisa herra puhemies! Hallitusohjelmassa todetaan, että Suomi ei vie puolustusmateriaalia sotaa käyviin tai ihmisoikeuksia polkeviin maihin. Se on tärkeä ja oikea linjaus. Kysyisinkin: Eikö tätä pitäisi jatkaa myös aseostoihin? Pitäisikö meidän lainsäädäntöä viedä siihen suuntaan, että arvioidaan myös aseostojen yhteydessä [Puhemies koputtaa] sodan käyminen ja ihmisoikeuskysymykset?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Östman.

16.06 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puheenjohtaja! Ensinnäkin haluan kiittää ulkoministeriä Suomen kannanotosta. Silloin kun Israelin ja Hamaksen välinen konflikti oli pahimmillaan, ulkoministeriöltä tuli selkeä ulostulo.

Se, mihin viittasin omassa puheenvuorossani, oli se, miten YK:ssa ja useasti myöskin EU:ssa toimitaan. Tässä vielä muutama esimerkki siitä, miten YK on käsitellyt Israelia kautta historian: 80 prosenttia heidän tuomioistaan kohdistuu Israeliin. YK:n ihmisoikeusneuvoston tuomioista yli 60 prosenttia kohdistuu Israeliin. Annan yhden esimerkin: vuonna 2007, jolloin Sudanissa oli käynnissä kansanmurha, jossa 200 000 ihmistä murhattiin ja 2 miljoonaa joutui pakolaisiksi, YK:n ihmisoikeusneuvosto tuomitsi Israelin 22 kertaa mutta antoi vain yhden huomautuksen Sudanille. Toivoisin, että voisimme suomalaisinaakin [Puhemies koputtaa] puhua kansainvälisillä areenoilla tästä epäsuhdasta, joka todella on olemassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Purra.

16.07 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mielestäni olisi tärkeää, että erityisesti turvallisuuteen liittyvät selonteot keskittyisivät itse asiaan eivätkä ripustautuisi ideologiseen analyysiin, jonka suhde todellisuuteen on paikoin kovin poliittinen. Niin selonteossa kuin mietinnössä maahanmuuton ja terrorismin aiheuttamat uhat jäävät marginaaliin, vaikka hallintovaliokunta yksimielisessä lausunnossaan ulkoasianvaliokunnalle näitä kattavasti käsitteli. Sen sijaan, että siellä käsiteltäisiin avoimesti ulkoa päin tulevia uhkia, siellä väitetään, että uhkana ovat ulossulkeva nationalismi ja ulossulkevat piirteet. Sen lisäksi korostetaan eriarvoisuutta, näköalattomuutta ja populististen liikkeiden vetovoiman aiheuttamia uhkia. Kuitenkaan, kun katsotaan todellisuutta niin Suomessa kuin esimerkiksi länsinaapurissamme tai Keski-Euroopassa, tällaista valintaa näiden asioiden välillä ei voi pitää kovin vakuuttavana. Niinpä toivonkin, että kyse on enemmän poliittisesta retoriikasta [Puhemies koputtaa] kuin harkitusta arviosta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Pelkonen.

16.09 Jaana Pelkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Korona-aika on vaikeuttanut niin naisten ja tyttöjen oikeuksien kuin laajemmin kehitysyhteistyön toteutumista. Kuten kaikki tiedämme, naisten ja tyttöjen aseman parantaminen on yksi tehokkaimpia tapoja saavuttaa kestävä kehityksen tavoitteita. Me kokoomuksessa katsomme, että Suomen pitää keskittyä entistäkin selkeämmin naisten ja tyttöjen aseman parantamiseen, erityisesti seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien turvaamiseen sekä koulutukseen. Tutkimukset ovat osoittaneet, että sukupuolten tasa-arvo lisää taloudellista kasvua ja se johtaa myös ilmastoystävällisempiin toimiin. Naisten ja tyttöjen oikeuksien tulisi näkyä läpileikkaavasti konkreettisina tavoitteina Suomen kehityspolitiikassa. Valtioneuvoston kehityspolitiikan ylivaalikautisesta selonteosta keskustellaan lisää syksyllä, mutta kysyisin jo nyt: miten painotus naisten ja tyttöjen oikeuksiin näkyy Suomen koronan jälkeisessä kehitysyhteistyössä? — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Salonen. — Ja edustaja Salonen... Ahaa, siellä, kuollessa kulmassa.

16.10 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tärkeä asia heti kärkeen: vain Suomeen kohdistuvaa välitöntä sotilaallista uhkaa ei onneksemme ole tässä-kään selonteossa näköpiirissä, ja Suomen turvallisuustilanne on kokonaisuudessaan edelleen hyvä. Se ei silti tarkoita sitä, ettemmekö eläisi osana jännitteistä maailmaa ja kiristynyttä suurvaltapolitiikkaa, kuten useampi edustaja on jo puheenvuorossaan esille tuonut. Turvallisuushkamme ovat sotilaallista uhkaa moninaisemmat.

Sisäinen turvallisuus on totta kai tärkeää, ja kansakunnan eheys on sen tärkein voima. Tässä ajassa on kuitenkin olemassa uhkia, jotka juuri tätä sisäistä turvallisuuttakin nakertavat, kuten esimerkiksi vieraan vallan mielipidevaikuttaminen. Esimerkiksi suurvaltojen valtakamppailu ilmenee tällä hetkellä pyrkimyksenä päästä määrittelemään teknologisia standardeja ja muodostamaan niille perustuvia digitaalisia monopoleja. [Puhemies koputtaa] Tämä kehityskulku hämärtää kaupan ja teknologian ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan rajapintoja, ja se on huolestuttavaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Haavisto.

16.11 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutama kysymykseen olisin vastannut, joita täällä on esitetty.

Edustaja Mykkänen itse asiassa kysyi tästä länsiyhteistyöstä, miksi sitä ei erikseen ole mainittu. Tässä selonteossa on hyvin tarkasti eritelty myöskin länsiyhteistyön muotoja, Yhdysvallat-yhteistyö ja Iso-Britannia, kuten täällä jo viitattiin, Norjan kanssa tehtävä, EU:n kanssa tehtävä yhteistyö, EU—Nato-yhteistyö. Mielestäni on parempi, että sitä eritellään tarkemmin, ja en usko, että tässä on kysymyksessä minkäänlainen linjanmuutos vaan tämä tarkempi erittely.

Edustaja Kulmuni kysyi vielä tästä Ison-Britannian yhteydestä. Voin sanoa, että meillä on muun muassa Pohjoismaiden ja Ison-Britannian yhteinen kokous pidetty osittain Pohjoismaiden, osittain Britannian aloitteesta. Iso-Britannia on nyt hyvin aktiivinen Suomen suuntaan, ja olemme tähän aktiivisuuteen vastanneet, eli kahdenvälinen yhteistyö varmasti tiivistyy.

Edustaja Östmanin kysymykseen Länsi-Saharasta ehkä sen verran, että Suomi on tukenut kansainvälistä ratkaisua, YK-vetoista ratkaisua, tähän Länsi-Sahara-ongelmaan, ja odotamme, että YK:n pääsihteeri nimeää uuden Länsi-Saharan erityisedustajan ja päästään aidosti neuvottelutilanteeseen Länsi-Saharan itsemääräämisoikeuden pohjalta.

Edustaja Savola kysyi USA—EU-kumppanuudesta, mitä odotuksia on Bidenin vierailun osalta. Tämän keskustelun päätyttyä poistun itsekin linjalle puhumaan joidenkin eurooppalaisten ja yhdysvaltalaisien toimijoiden kanssa, mitä voisimme tehdä vielä enemmän. On ihan selvä, että ilmastokysymykset, Yhdysvaltain suhtautuminen koko YK-järjestelmään, halu tehdä nimenomaan Bryssel—Washington-yhteistyötä ovat nyt uutta, ja tätä tilannetta pitää käyttää hyväksi. Myös John Kerryn ilmastopolitiikka, tämä näkyvä ilmastotojohtajuus Yhdysvaltain puolelta, on tietysti aivan uutta verrattuna Trumpin aikaan, ja tämä näkyi Arktisen neuvoston kokouksessa, että Yhdysvallat on tässä muuttanut linjaansa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

Edustaja Harjanne hyvin kuvasi tätä ilmasto- ja ympäristökysymysten liittymistä turvallisuuteen, eli kun asiat näiltä osin menevät pieleen, niin sillä on suoria turvallisuusvaikutuksia ja myöskin vaikutuksia pakolaisuuteen ja siirtolaisuuteen. Tämä yhteys on hyvä muistaa.

Sitten oli vielä edustaja Pelkoselta kysymys, millä tavalla tämä tyttöjen koulutus, tyttöjen asema, tulee näkymään. Olemme erittäin huolissamme siitä, mitä on tapahtunut koronapandemian aikana. Tyttöjä on otettu pois koulusta. Palaavatko he sinne? Onko vanhemmilla resursseja kouluttaa lapsiaan, kouluttaa tyttöjä samalla tavalla? Sitten ottaisin vielä Afganistanin nykytilanteen esimerkkinä. Olemme siellä pyrkineet tukemaan naisten ja tyttöjen asemaa, ja nyt on syyskuussa tulossa hyvin epäselvä tilanne, kun joukot sieltä viimein vetäytyvät, mitä tapahtuu naisten asemalle Afganistanissa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja ministeri Kaikkonen.

16.14 Puolustusministeri Antti Kaikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Afganistanista voi todeta vielä sen, että eilisiltana tulivat viimeiset suomalaiset sotilaat pois noista kriisinhallintatehtävistä Afganistanissa, mutta varmasti seurantaa ja tukea Afganistan tarvitsee tulevaisuudessakin, jossakin muussa muodossa.

Kommentoin paria kysymystä tässä:

Kun edustaja Kari kysyi tästä EU—Nato-yhteistyöstä, niin toteaisin näin, että kun kuitenkin EU:lla ja Natolla on hieman eri kokoonpanot ja hieman eri funktiot, niin en näe ainakaan lähitulevaisuudessa tällaista puolustuksellista totaalista yhdistymistä, mutta sen sijaan hyvää yhteistyötä tarvitaan EU:n ja Naton välillä. Tämän asian kehittämisen ja koordinoimisen mahdollistaa se, että molemmissa on käynnissä strategiset prosessit, mitä tulee puolustukseen: Natolla 2030-prosessi ja sen jatkoaskeleet, joita varmasti linjataan Naton huippukokoukseen, mikä järjestetään aivan lähipäivinä, 14. päivä tätä kuuta muistaakseni, ja EU:n osalta taas on käynnissä se, että rakennetaan puolustuksen strategista kompassia, mikä on ainakin UaV:n ja puolustusvaliokunnan jäsenille tuttu, ehkä muillekin. On luontevaa, että katsotaan, että nämä kulkevat riittävällä tavalla samaan suuntaan, koska hyvä yhteistyö EU:n ja Naton välillä on varmasti tarpeen.

Edustaja Arhinmäki kysyi puolustustarvikkeitten vienti- ja tuontikysymyksistä ja -näkemyksestä. Meillä on siitä linjaukset hallitusohjelmassa. Emme myy mitä tahansa minne tahansa, mutta samoin voi sanoa, että emme osta mitä tahansa mistä tahansa, ja sitä määrittää ennen muuta laki puolustustarvikehankinnoista. Siitä on lainsäädäntö tehty, ja sen pohjalta Suomi toimii.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Könttä.

16.16 Joonas Könttä kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Mielestäni tämä selonteko kertoo kyllä hyvällä tavalla sitä tarinaa, että Suomi ei nuku. Kun huomioidaan vaikkapa Puolustusvoimille tehtyt mittavat panostukset — laivue, hävittäjä, ennätysmäärä kertausharjoituksia ja uusia sotilaita — sekin kertoo omaa tarinaansa siitä, että Suomi ei nuku. Ja olen kyllä erittäin kiitollinen siitä, että tämä kyberturvallisuus, johon liittyen tässäkin salissa on jo tänään paljon otettu puheenvuoroja, saa vielä puolustusselonteossa erityistä painopistettä. Se on ennen muuta Suomen kannalta äärettömän tärkeässä osassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

Ulkoministeriltä kysyn Suomen ja Venäjän suhteisiin liittyen: On mielestäni tärkeää, että Suomi on mukana ulkopolitiikassa, yhteisessä Euroopan unionin politiikassa, mutta meillä on paljon myös rajayhteistyötä ja ihan sellaista arkieloa suomalaisten ja venäläisten kesken. Tähän liittyy tietysti haasteita nyt korona-aikana mutta myös näistä jännitteisistä ulkopoliittisista suhteista johtuen. Näettekö siellä mahdollisuuksia jonkinlaiseen kahden raiteen politiikkaan, mitä osa länsimaista on tehnyt, vai miten ihan tavallinen arkiyhteistyö voi tulevaisuudessa Suomen ja Venäjän [Puhemies koputtaa] kanssa sujua?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Niemi.

16.17 Veijo Niemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kysymykseni lähinnä puolustusministeri Kaikkoselle: Nyt kun paljon puhutaan — ja varsinkin kun kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa nousi esille tämä Suomi Natoon -kortti — kahdenvälisestä ja kolmenvälisestä yhteistyöstä täällä Pohjoismaissa, niin millä tavalla te näette esimerkiksi sen tilanteen — kun Suomella ja Ruotsilla on tämä yhteistyö tällä hetkellä sovittuna — jos Ruotsissa nousisi esille kysymys Natoon liittymisestä? Tai toisaalta pohjoismainen kolmenvälinen yhteistyö, Suomi—Ruotsi—Norja: Kun Norja kuitenkin on jo Nato-maa, niin lähentääkö tämä entisestään Suomen liittymistä Natoon? Miten näette tämän tilanteen?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Virolainen.

16.18 Anne-Mari Virolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ihmisoikeudet, oikeusvaltioperiaate ja demokratia ovat uskoakseni ne arvot, jotka tämä sali jakaa. Valitettavasti osassa meidän kumppanimaitamme siirrytään kohti yhä autoritääriämpää järjestelmää. Kansalaisyhteiskunnan ja median toimintaa rajoitetaan valtavasti, oikeusvaltioperiaate on heitetty käytännössä romukoppaan. Näen tässä jonkinlaisen ristiriidan arvojen ja kaupallis-taloudellisten intressien kesken. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että ongelma pitää lakaista maton alle, vaan dialogia on jatkettava erittäin pontevastikin. Sekä selonteossa että valiokunnan mietinnössä nostettiin esille se, että Suomen Venäjä-asiantuntemusta pitäisi edelleen jatkaa ja vahvistaa ja sen lisäksi Kiina-asiantuntemusta pitäisi saada lisää. Nämä ovat juuri ne kaksi keskeistä valtiota, joissa [Puhemies koputtaa] nämä otteet ovat koventuneet. Kysyisin ministeri Haavistolta: mitkä ovat ne seuraavat askeleet tällä polulla?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkinen.

16.19 Riitta Mäkinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän osaltani tätä ulkoasiainvaliokunnan yksimielistä näkemystä hyvin arvokkaana. Suomella on ja sillä tulee olla yhteisesti tunnustettu näkemys ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeisistä linjauksista, yhtä lailla kuin täällä korostetaan myös jatkuvuutta ja ennakoitavuutta ja sen merkitystä. Parlamentaarisen valmistelun tärkeyttä ei voida myöskään tulevaisuudessa liiaksi korostaa, ja on äärimmäisen tärkeää, että myös tässä salissa käymme yhdessä tätä keskustelua.

Minä pidän perusteltuna sitä, että turvallisuutta tarkastellaan selonteossa nimenomaan laajana kokonaisuutena. Se on edellytys sille, että me voimme muodostaa reaaliaikaisen ja realistisen tilannekuvan niin nykyisyyden kuin tulevaisuudenkin näkymistä. Tämä on pe-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

rusehto sille, että me kykenemme tunnistamaan, ennakoimaan, varautumaan ja myös torjumaan laaja-alaisesti näitä uhkia. Tämä mielestäni toteutuu erinomaisesti tässä kyseisessä selonteossa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hopsu.

16.20 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime syksynä tosiaan eduskuntaan kohdistui kyberhyökkäys. Tämä on konkreettinen esimerkki nykypäivän yhä useammin näkymättömistä verkossa ja tietojärjestelmissä tapahtuvista turvallisuushista. Vaikka digitalisaatio on tarjonnut ihmisille arkea helpottavia innovaatioita, tehostanut tiedonkulkua ja mahdollistanut työskentelyn nyt myös poikkeusoloissa, on se myös jakava elementti. Digitaalisten ja verkkoon ja laitteille pääsyn tasa-arvo ei toteudu maiden sisällä eikä niiden välillä ja luo yhteiskuntaan hyvin erilaisia elämäntilanteita ja todellisuutta. Miten näette tämän tällaisesta uhkanäkökulmasta?

Tekniikan kehittyessä meidän on alati myös kysyttävä, kuka hallitsee informaatiota, millaiset narratiivit tavoittavat ja miten vaikuttavat ja miten tähän voidaan varautua. On helppo yhtyä selonteon lauseeseen ”Suomen tavoitteena on avoin, vapaa ja turvallinen kybertoimintaympäristö, jossa huomioidaan eettiset näkökohdat [Puhemies koputtaa] sekä tietosuojaj- ja sananvapauskysymykset”.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Meri.

16.21 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Huomaan, että sekä valiokunnan mietinnössä että salissa tunnutaan olevan melkein yhtä mieltä siitä, että on hyvä, että tämä turvallisuus- ja ulkopoliittikka on laaja-alainen käsite. Toivoisin, että jatkossa, koska EU on merkittävässä asemassa — ainakin sitä usein käytetään myös perusteluna sille, että tällä on myös turvallisuuspoliittisia vaikutuksia — esimerkiksi eurooppaministeri olisi täällä, niin että emme siiloutuisi niin paljon tässä keskustelussa. Se olisi mielekästä.

Ministeri Haavisto, kysyn täällä teiltä: Kysyin teiltä kirjallisella kysymyksellä sitä, voisitteko te edesauttaa sitä, että ensisijaisesti kansainvälinen rikostuomioistuin voisi alkaa käsittelemään sotarikoksia, terrorismirikoksia ja rikoksia ihmisyyttä vastaan. Ne ovat haasteellisia ja kalliita, ja on aika erikoista, että on yksittäisten maiden vastuulla näinkin mittavien vakavien rikosten rikosvastuun toteutuminen. Voisitteko täällä kertoa, voisitteko edistää sitä? Toitte vastauksessanne enemmän toteamuksia nykytilasta, ja kysyin teiltä, voisitteko edistää sitä. Ja nyt kysyn täällä: voisitteko edistää sitä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kauma.

16.22 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä kokoomuksen ryhmänjohtaja Mykkänen nosti esiin kysymyksen siitä, miksi tässä selonteossa ei ole selkeämmin sanottu, että kuulumme tai asemoidumme Suomeksi nimenomaan läntiseen turvallisuusyhteisöön. Onko tässä ollut jokin syy taustalla? Se olisi mielenkiintoista tietää, kun itse en ole ollut mukana tässä valmistelussa. [Kimmo Kiljunen: Se on itsestäänselvyys!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

Toinen puheenvuoro, jota haluaisin kommentoida, on se, kun te, edustaja Tuomioja, aivan oikein totesitte, että kun muissa toimissa ollaan epäonnistuttu, niin vasta siinä tilanteessa sitten joudutaan näihin koviin keinoihin. Näinhän se tietysti on, mutta jos tämän selonteon lukee, siitä käy kyllä ilmi, että tässä turvallisuuskäsitteen ymmärtämisessä ja ilmaisussa on ikään kuin tapahtunut muutos. Tässä puhutaan paljon globaaleista uhista, jotka kyllä pitävät paikkansa, mutta toisaalta niihin kovalla tavalla varautumisesta ei juurikaan puhuta. Ajatellaanpa vaikka Open Skies -sotilasvalvontasopimusta, [Puhemies koputtaa] josta nyt on irtautumistoiveita, ja myöskin Venäjän taustavaikuttamista muun muassa Valko-Venäjällä. [Puhemies koputtaa] Millä tavalla näihin sitten suhtaudutaan jatkossa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kiljunen, Kimmo.

16.24 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on nyt useissa puheenvuoroissa korostettu aivan oikein sitä, että pienellä maalla ei ole varaa olla ulko- ja turvallisuuspolitiikassaan eri mieltä. Me voimme kyllä hyvin keskustella, ja on syytäkin keskustella — on erilaisia painotuksia — mutta sen yleislinjan pitäisi olla sama.

Vähän hämmästelen tätä kokoomuksen suunnasta tulevaa huolta siitä, että me emme olisi ikään kuin osa länteistä yhteisöä. Haluaisin nyt tarkistaa ulkoministeriltä, emmekö ole Euroopan unionin jäsenvaltio, ja käsitykseni mukaan, jos me puhumme läntisestä yhteisöstä, Euroopan unioni usein ymmärretään osaksi niin sanottua läntistä yhteisöä — jos tämä määrittäminen tässä nyt auttaa.

On kuitenkin hyvin tärkeää tunnistaa, että se Euroopan unionin antama turvallisuuslisä on paljon muutakin kuin tätä niin sanottua kovaa turvallisuutta, se on nimenomaan koheesioturvallisuudessa. Me olemme integroituneet yhteen toimintajärjestelmään osittain lainsäädännön osalta ja myöskin poliittisen yhteistyön kautta.

Mutta meidän selonteossamme, minkä nyt olemme hyväksymässä, me korostamme myöskin kahdenvälisiä suhteita sekä Yhdysvaltoihin että Venäjään. [Puhemies koputtaa] Se on meillä aidosti siinä ihan alleviivatuksi esillä, ja myöskin korkean tason kahdenvälisiä suhteita haluamme alleviivata.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiviranta.

16.25 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huoltovarmuus on olennainen osa Suomen turvallisuuspolitiikkaa. Monet havahtuivat vuosi sitten siihen, että esimerkiksi oma ruoantuotanto on pandemiatilanteessa erinomaisen tärkeä asia. Erilaisiin uhkiin ja kriisin mahdollisuuksiin on syytä varautua ennalta mahdollisimman tarkasti ja laaja-alaisesti. Suurvaltojen välisen kilpailun ja hybridi-vaikuttamisen kasvu on viime vuosina lisännyt näköpiirissä olevien uhkien kirjoa ja todennäköisyyttä.

Arvoisa puhemies! Huoltovarmuudesta ei saa tinkiä. Kyberturvallisuuteen on panostettava, ja Puolustusvoimien toimintakyvystä on huolehdittava muun muassa toteuttamalla hävittäjähankinnat suunnitellusti. Ja jos pitää jotain kysyä, [Erkki Tuomioja: Ei tämä ole kyselytunti!] niin kysyn: Miten on osattu varautua nimenomaan huoltovarmuuden suhteen? Muistamme suojavälineongelman vuosi sitten. Onko riittävää tarkkuutta nyt noudatettu?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Puisto.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

16.26 Sakari Puisto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monissa edellisissä puheenvuoroissa ja myös mietinnössä kiinnitettiin huomiota parlamentaariseen keskusteluun ja myös parlamenttien rooliin ulkopolitiikassa. Meillä on täällä monia kansainvälisiä yhteistyöryhmiä, ja tässä haluaisin nostaa esille, että olisi hyvä, jos eduskunnan kansainvälisten asioiden foorumi kokoontuisi useammin. Se olisi hyvä semmoinen väylä, jossa me yhteensovittaisimme meidän näkemyksiämme.

Kun monet edustajat ovat nostaneet myös teknologian ja tieteen esille ja muun muassa ministeri Kaikkonen ja myös ministeri Haavisto reagoivat tähän, niin haluaisin vielä painottaa Britannian selonteon merkitystä: on hyvin ansiokkaasti onnistuttu tuomaan esiin uusien teknologioiden ja tieteen merkitys selonteossa. Minä mietin, mistä se johtuu, ja varmaan keskeinen syy siihen on se, että heillä on tieteellinen ja teknologinen neuvonantaja hyvin lähellä pääministeriä ja hallitusta. Heillä on instituutio siihen, heillä on selvästi nimetty julkisuuden henkilö siinä. [Puhemies koputtaa] Kun teille tulee brittidelegaatio vierailulle, niin kannattaa varmaan kysyä tästäkin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ministeri Haavisto.

16.28 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Monia hyviä kysymyksiä.

Edustaja Könttö: Kysyt tästä Suomi—Venäjä-suhteesta tässä tilanteessa, kun toisaalta olemme osa EU:n ulkopolitiikkaa ja siitä määräytyy muun muassa sanktioita Venäjälle Krimin ja Ukrainan tilanteen vuoksi ja kun sitten olemme rajanaapuri, onko jonkinlainen kahden raiteen politiikka. No ei ole kahden raiteen politiikkaa, vaan toimitaan EU:n hyväksymien viiden periaatteen mukaisesti myöskin tässä yhteistyössä. Niillä aloilla, jotka näissä viidessä periaatteessa mahdollistuvat, tehdään yhteistyötä, ja siihen tietysti kuuluu muun muassa kansalaisten yhteydenpito ja tämä rajayhteistyö ja kaikki tämä. Tiedätte varmaan, että kollegani, ministeri Ville Skinnari, oli juuri Pietarissa talousfoorumissa, jossa käytiin läpi myöskin suomalaisten yritysten toimintamahdollisuuksia rajan sillä puolen. Tämä on erittäin tärkeää tässäkin tilanteessa.

Edustaja Virolainen nosti esille nämä arvokysymykset nimenomaan Venäjän ja Kiinan osalta ja sen, miten näitä asioita viedään eteenpäin. Juuri eilen hyväksyttiin tällainen valtioneuvoston Kiina-strategia, jossa hyvin vahvasti koetetaan lähettää viestiä sekä kaikille valtionhallinnon toimijoille että yksityiselle sektorille, että olisimme tietoisia erilaisista vaikutusyrityksistä ja tietystä mielessä varovaisia, samaan aikaan kun näemme näitä taloudellisia yhteistyömahdollisuuksia. Näitä kysytään nyt kovasti julkiselta hallinnolta, mitkä ovat nämä evästyksensä ja voiko tähän tai tuohon hankkeeseen mennä, ja tällä pyritään lisäämään tätä tietoisuutta, että kaikki ei ole hyvää yksiselitteisesti, mutta siellä on myöskin kasvavia taloudellisen yhteistyön mahdollisuuksia. Samoin tietysti — tuossa äsken vastasin Venäjän osalta — olemme pitäneet yllä tietoisuutta siitä, mitä nämä EU:n rajoitukset ovat ja miten voidaan yrittää vaikuttaa sitten myöskin niin, että suhteet paranisivat.

Edustaja Hopsu kysyi näistä erilaisista uudenteknologioista ja myös niiden muodostamista uhista, ja tietysti on kaikki nämä seurantajärjestelmät, seurantateknologiat. Olemme hyvin valppaana sen suhteen, että perinteisen vakoilun lisäksi tulee tietysti näitä teknologioita. Ja ehkä yksi asia, jonka haluan mainita, on tämä pakolaisvakoilukysymys, joka on noussut monissa Pohjoismaissa esiin. Kun on maita, joilla on sekä hallituksen kannattajia että vastustajia kolmannessa maassa, niin alkaa tulla näitä pakolaisvakoiluilmioi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

tä, eli pakolaisiin kohdistuu painostusta, heidän liikkeitään seurataan. Meidän pitää olla hyvin tiukkoja Suomessa, että emme anna tällaisen pakolaisvakoiluilmion täällä kasvaa.

Edustaja Meri kysyi ICC:n, kansainvälisen rikostuomioistuimen, yhteistyöstä. Ensinnäkin olemme olleet sellaisessa tilanteessa nyt useita vuosia, että ICC on ollut helisemässä myöskin Yhdysvaltain politiikan vuoksi. Siellä on ollut tuomarilla matkustuskielto Yhdysvaltoihin ja näin pois päin, ja tässä on Yhdysvaltain politiikka muuttunut. Tämä on erittäin hyvä, tämä antaa toimintatilaa, toimintamahdollisuuksia ICC:lle, mutta olen kanssanne samaa mieltä, että ICC:n resursseja pitäisi lisätä. Oikeudenkäyntejä ja näitä sotarikoskysymyksiä pitäisi sillä foorumilla nimenomaan käsitellä, ja tämä on kyllä meidänkin tavoitteemme ollut.

Edustaja Kiljunen kysyi... Oli puhetta tästä läntisestä turvallisuusyhteistyöstä — myöskin edustaja Kauma nosti tämän esille. En näe tässä kyllä mitään eroa. Olemme olleet yksityiskohtaisempia siinä, mitä eri muotoja tämä läntinen yhteistyö tässä selonteossa saa.

Ja aivan lopuksi: Edustaja Kiviranta, erittäin hyvä tämä huoltovarmuuskäsitelmä. Varmaan opimme paljon vuosi sitten keväällä, ja kyllä ainakin itselleni se oli opiksi, että meillä ei ollut sellaista hankintaorganisaatiota, joka osaa kriisin aikana toimia. Ajateltiin, että rauhan aikana varustaudutaan ja mahdollisen kriisin aikana sitten käytetään niitä varusteita, mutta maailma ei ole enää sellainen, vaan meillä pitää myöskin kriisin aikana, kun kriisit voivat olla yllättäviä, olla [Puhemies koputtaa] osto-organisaatio, joka toimii.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Kaikkonen.

16.31 Puolustusministeri Antti Kaikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Niemi kysyi pohjoismaisesta puolustusyhteistyökuvioista, ja tässä totean heti alkuun, että Suomi toimii itse asiassa tällä hetkellä pohjoismaisen puolustusyhteistyön puheenjohtajana.

Mitä tulee Ruotsin Nato-kantaan, niin oikeastaan totean siitä vain sen, että Ruotsi päättää itse omasta Nato-kannastaan ja Suomi omasta kannastaan. Itse en lähde sillä nyt muuten spekulimaan. Meillä on hyvä puolustusyhteistyö nykyisistä asetelmista, enkä näe tähän nyt ainakaan mitään pikaisia muutoksia olevan tulossa. Syvennämme tätä keskinäistä yhteistyötämme edelleen. Tuossa selonteossa kuvattu Nato-linja on Suomelle mielestäni järkeenkäypä. Kannatan itse sitä linjaa, ja sen mukaan ministerinä aion toimia.

Mitä tulee sitten Suomi—Ruotsi—Norja-yhteistyöhön, niin se ei muuta Suomen Natosuhdetta, se ei vie meitä lähemmäksi Natoa eikä myöskään kauemmaksi Natoa. Se ei siihen sinällään vaikuta, se on sillä tavalla rakennettu ja kirjattu.

Ehkä kommentoisin myös tuota edustaja Kivirannan huomiota tästä huoltovarmuusasiasta. Liittyen tuohon koronatilanteen alkuvaiheeseen, missä nämä maskit ja muut suo-javarusteet loppuivat, tai ainakin menivät erittäin vähiin, alleviivaan sitä, että kyllä meillä täytyy olla riittävä omavaraisuus ja huoltovarmuus olemassa. Se koskee myös kotimaista ruokaa, se koskee myös kotimaista energiaa, aika montaa muutakin asiaa. Ja oikeastaan ajattelen niin, että kun tästä koronasta joku päivä toivottavasti päästään, niin meillä voisi olla järkevää käydä läpi jonkinlaiset huoltovarmuuden stressitestit, missä käydään erilaisia kuvitteellisia kriisejä läpi ja testataan, onko meillä tässä maassa varmasti olemassa riittävä valmius kohdata erilaisia kriisejä, [Ilkka Kanerva: Oikein!] koska pelkään ja olen kyllä melko matti siitä, että tämä ei ollut ensimmäinen eikä viimeinen kriisi, mikä kansakuntaamme kohtaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Tuomioja.

16.33 **Erkki Tuomioja sd** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan korostaa, että tämä ei nyt ole hallituksen kyselytunti, vaan me nimenomaan käsittelemme täällä eduskunnan vastausta hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittiseen selontekoon. On hyvä tehdä sitä yhteistyössä ministereiden kanssa, mutta ei sitä varten, että me olisimme heitä tenttaamassa, vaan he voivat paremminkin tentata meitä siitä, mitä olemme tarkoittaneet vastauksellamme. [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä]

Kiitän ministeri Kaikkosta tästä Nato—EU-suhteen käsittelystä, sikäli että on tärkeää huomata, että kyse on eri järjestöistä, joilla on eri historia ja erilaiset tehtävät. Useimmat EU:n Nato-jäsenmaat eivät halua, että EU ottaisi näitä aluepuolustukseen liittyviä tehtäviä. Mutta tämä ei tarkoita sitä, että ne olisivat kilpailevia, vaan päinvastoin yhteistyö näiden kesken on tärkeätä, ja sitä myöskin harjoitetaan. Mutta myös on tärkeätä, että EU kehittää tätä omaa autonomiaansa, kykyä toimia kriisinhallinnassa myös tilanteissa, joissa Naton resurssit syystä tai toisesta vaarantuvat — ei tarvitse ajatella kuin Turkia tai Yhdysvaltain edellistä presidenttiä [Puhemies koputtaa] — niin että tällaisissa tilanteissa meillä on silloin toimintakykyä. Sitä Suomi on edistämässä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Rantanen, Mari.

16.35 **Mari Rantanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on useammassa puheenvuorossa käsitelty nyt sitä arvoa, joka parlamentaarisella yhteisymmärryksellä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta on, ja näin se on, mutta haluan kyllä tuoda myös esiin, että siinä kohtaa kun valtioneuvosto sitten selontekonsa antaa, myöskin valtioneuvostolla on vastuu tehdä sellainen selonteko, joka on hyväksyttävissä parlamentaarisesti. Tässä selonteossa on paljon hyvää, mutta kyllä tässä itse asiassa valitettavan paljon tämän hallituksen ideologia myöskin näkyy. Siltä osin varmasti jokainen voi ottaa siitä vähän koppia, että jatkossa nämä kannattaa todella tehdä sitten niin, että ne ovat kaikilta osin hyväksyttävissä.

Olisin kysynyt: kun vanha viisaus sanoo, että elä kuten opetat, ja kun täällä puhutaan paljon ihmisoikeusperustaisuudesta ja nyt mielestäni tässä on aika vähälle jätetty esimerkiksi terrorismi [Puhemies koputtaa] ja laitton maahantulo, niin näettekö te, että ihmisoikeusperustaisuus kuuluu myös suomalaisille, niin että meillä on turvallista [Puhemies koputtaa] ja että meidän veronmaksajamme maksavat siitä, mikä on kohtuullista?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiuru, Pauli.

16.36 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sekä selonteossa että mietinnössä hyvin lyhyesti sivutaan väestönkasvua ja nimenomaan Afrikan osalta. Täällä on puhuttu ilmastonmuutoksesta, ja ilmastonmuutos vaikuttaa ruoantuotannon mahdollisuuksiin myös Afrikassa. Väestönkasvu Afrikassa on erittäin voimakasta edelleen. Tällä hetkellä väkiluku on noin puolitoista miljardia, ja YK ennustaa, että vuosisadan loppuun mennessä lähestytään jo 5:tä miljardia. Se lisäys, 3,5 miljardia, pelkästään tarkoittaa noin viittä Euroopan väkilukua, se tarkoittaa noin 600:aa Suomen väkilukua tai noin 15 000:ta Tampereen väkilukua — se kertoo siitä mittasuhteesta. Ja se paine kohdistuu Eurooppaan. On tärkeätä, että kehitysyhteistyössä EU:lla on yhteinen linja tässä asiassa, kun

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

katsotaan Afrikan suuntaan kohteena naiset, perhesuunnittelu ja väestönkasvun hallinta, ettei siitä tule sellaista tekijää, [Puhemies koputtaa] jolla Eurooppaa kiristetään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kivisaari.

16.37 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selonteossa korostetaan aivan oikein tarvetta informaatiopuolustukselle eli väärän tiedon oikaisemiselle ja tiedon eheyden varmistamiselle. Varmasti keskeinen lähivuosien kybertaistelu käydään ihmisten mielistä, ja alati kehittyvä teknologia mahdollistaa nämä uudet vaikutuskeinot. Tällöin korostuu erityisesti Suomen koulutusjärjestelmän, medialukutaidon ja lähdekriittisyyden merkitys, jotka totta kai lisäävät yhteiskunnan vastustuskykyä informaatiovaikuttamiselle. Ja ehkä kansainvälisesti katsottuna demokratiakehityksen edistäminen on tärkeää. Kysyisinkin: miten, arvoisat ministerit, näette suomalaisen koulutusjärjestelmän osana [Puhemies koputtaa] ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hyrkkö.

16.39 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille todella näiden tasa-arvokysymysten edistämisestä, mistä aikaisemmin täällä puhuttiin. Ja liittyen tähän Istanbulin sopimukseen on todella tärkeää, että Suomi aktiivisesti puolustaa naisten oikeuksia turvaavia kansainvälisiä sopimuksia ja tukee seksuaali- ja lisääntymisoikeuksien edistämistä. On erittäin merkityksellistä näinä aikoina, kun naisten ja tyttöjen oikeuksia haastetaan, että haavoittuvassa asemassa olevat tytöt ja naiset ympäri maailmaa voivat luottaa siihen, että Suomi on heidän puolellaan.

Täällä on puhuttu paljon ihmisoikeuksista, ilmastonmuutoksesta, voimapolitiikan paluustakin, ja nämä kaikki teemat yhdistyvät erityisesti arktisella alueella. Arktisen alueen yhteistyöhän on Suomelle tärkeä kanava vaikuttaa ilmastokysymyksiin, kestävään kehitykseen ja myös alkuperäiskansojen oikeuksiin. Olen iloinen siitä, että ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä todetaan, että Suomelle luontevaa työtä arktisen alueen inhimillisen ja ympäristön turvallisuuden vahvistamiseksi on tehostettava ja että alkuperäiskansojen oikeuksien toteutuminen [Puhemies koputtaa] ja ympäristön kunnioittaminen ovat edellytys onnistuneelle arktiselle yhteistyölle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Turtiainen.

16.40 Ano Turtiainen at (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kuten mietinnössä mainitaan, selonteko tarkastelee turvallisuutta laajasta näkökulmasta. Se merkitsee, että turvallisuushaasteet ovat muutakin kuin sotilaallisia uhkia. Sen mukaan laajoja haasteita Suomen turvallisuudelle muodostavat muun muassa ilmastonmuutos, terveysuhat, ihmisoikeuksien loukkaukset ja muuttoliike.

Arvoisa puhemies! Pakko kysyä, miten mainittu ilmastonmuutos on haaste Suomen turvallisuudelle. Siksikö, että muutama harhassa elävä kokoontuu silloin tällöin istumaan Helsingissä kadulla häiritäkseen liikennettä? Ja on pakko kysyä myös, miksi terveysuhkissa ei ole huomioitu koronarokotteita, joihin on maailmassa kuollut jo tuhansia ihmisiä ja Suomessakin jo 78 ihmistä. — Kiitos. [Mikko Savola: Koronaan vielä enemmän!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kari.

16.41 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Yhdyn näihin puheenvuoronpitäjien ajatuksiin siitä, että on tärkeää, että eduskunnassa käydään tätä ulko- ja turvallisuuspoliittista keskustelua nimenomaan keskustelunäkökulmasta ja mielipiteiden esittämisen ja mahdollisesti mielipiteiden vaihdonkin näkökulmasta. EU- ja Nato-suhteemme ja EU:n ja Naton keskinäinen suhde ovat agendoja, jotka tulevinakin vuosina ja tulevilla hallituksilla ovat tavalla tai toisella työpöydän äärellä. Sen takia pitäisin äärimmäisen tarpeellisenä myös keskustelua tästä esityksestä, pohdinnasta, jota tässä kokoomus omassa puheenvuorossaan ja aikaisemmassa julkitulossaan toi esiin, ettemme ajautuisi ajan virrassa johonkin sellaiseen yhteistyökuviioon, johonka tosiasiaa emme halua liittyä. Pitäisin myös mielekkäänä, että kun ulko- ja turvallisuuspoliittisen selontekotyön oheen on yhdistetty jo puolustuselonteko, niin tulevaisuudessa siihen yhdistettäisiin [Puhemies koputtaa] myös sisäisen turvallisuuden selontekoprosessi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kanerva.

16.42 **Ilkka Kanerva kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suoraan vastauksena edustaja Karin pohdiskeluihin esitän omalta näkökannaltani sen käsityksen, että on poikkeuksellisen tarpeellista lähivuosien myötä keskustella hyvin asiallisesti, rauhallisesti, turvallisuuskylki edellä siitä asiasta, kuinka vakaasti Nato on mukana Euroopan turvallisuusrakenteissa. Me muistamme hyvin presidentti Trumpin viime hallintokauden, jolloin suhdanteet vaihtelivat erittäin radikaalisti tässä suhteessa. Epävarmuus oli olennaisin tunnusmerkki sille ilmastolle. Näin ollen pidän hyvin tärkeänä paitsi meidän oman turvallisuutemme myös koko ympäristömme kannalta sitä, että idän ja lännen välinen balanssi ja vakaus saadaan toteutettua tavalla, jossa myös lännen osalta on katsottava sitä, mikä on tärkeää, ja vakautettava niitä toimenpiteitä. Tässä valossa Naton ja Euroopan unionin keskinäinen neuvonpito, yhteistyö ja ehkäpä työnjako [Puhemies koputtaa] ovat sellainen asia, joka pitää uskaltaa ottaa myöskin keskustelun piiriin, niin kuin täällä puolustusministeri totesi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vastauspuheenvuoro, edustaja Kiljunen, Kimmo.

16.44 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta edustaja Kanerva nosti esille erittäin tärkeän asian, joka koski Naton merkitystä eurooppalaisessa turva-arkkitehtuurissa. Leikkisästi voisi sanoa näin päin, että kun 90-luvulla oli keskustelua siitä, että Venäjä liittyisi Naton jäseneksi, saatoimme me kaikki huokaista helpotuksesta, että ainakin keskustelu Suomen Nato-jäsenyydestä suuresti helpottuisi, jos Nato olisi kokonaisvaltainen yhteinen eurooppalainen turvallisuusjärjestelmä. Sitä tuli tietyllä tavallaan korvaamaan tietysti Etyj luottamusta lisäävine toimineen.

Minä pitäisin edelleenkin erittäin keskeisenä sitä, että me ymmärrämme turvallisuuden kokonaisvaltaisena käsitteenä, joka rakentuu yhteisen turvallisuuskäsitteen varaan, niin että me emme rakenna turvallisuuttamme ikään kuin jonkun toisen kustannuksella. Me tarvitsemme nimenomaan tällaisen jakamattoman turvallisuusjärjestelmän, ja siinä suhteessa tietysti Natolla on myöskin oma keskeinen roolinsa. [Ilkka Kanerva: Juuri näin! — Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Arvoisat edustajat, moni teistä huutaa nyt vastauspuheenvuoroa, mutta tässä debatissa kaikki puheenvuorot ovat ikään kuin vastauspuheenvuoroja. — Edustaja Savola. — Otetaan muutama vastauspuheenvuoro vielä ja sitten ministeri Haavisto.

16.45 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! EU:n puolustusyhteistyö ei ole kilpaileva konsepti Naton kanssa, ja sen takia tämän EU:n puolustusyhteistyön kehittämisen pitää olla sitä, missä Suomikin on keskeisesti mukana.

Itse olen huolissani tässä EU-yhteistyössä siitä, että Iso-Britannia, jonka piti olla mukana keskeisesti EU:n puolustusyhteistyön kehittämässä, on liukumassa siitä vahvastikin pois, ja sitä sopimusta, mikä EU:n ja Ison-Britanniankin välillä pitäisi olla tästä PRY:n kehittämisestä, ei ole, ja tätä pitäisi mielestäni edesauttaa EU-pöydistä käsin.

EU:n yhteisten ratkaisujen pitäisi minun mielestäni näkyä myös asevient- ja asetuontimenettelyssä. Ei ole mielestäni laitaa, jos Suomi oman huoltovarmuutensa kustannuksella ajaa paljon tiukempaa linjaa kuin monet muut EU-maat, esimerkiksi naapurimaamme Ruotsi, ja tässä pitäisi löytyä yhtenäinen linja siinä, mihin maihin viedään. Jos Suomi ei vie, [Puhemies koputtaa] niin ei sinne pitäisi silloin muidenkaan maiden aseita viedä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Sankelo.

16.46 Janne Sankelo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selonteossa lukee muun muassa, että Suomi ei salli alueensa käyttämistä vihamielisiin tarkoituksiin muita valtioita vastaan. Tämähän on jaloa, mutta jos asiaa pohtii tarkemmin, herää kuitenkin kysymys, miksi tällainen tulkinnanvarainen kirjaus ylipäättensä on selontekoon kirjattu. Ketä varten se on? Suomi valmistautuu tarvittaessa puolustamaan kaikissa tilanteissa suveriniteettiaan. Kriisitilanteessa ei voi olla eikä käsittääkseni tarvitsekaan olla kovin ystävällinen. Tarkoituksenahan on nostaa kynnystä ryhtyä toimiin Suomea kohtaan ja tarvittaessa käyttää sotilaallista voimaa. Mielestäni tämä kirjaus on ikään kuin aikansa elänyt ja olisi muotoiltava uudelleen — ikään kuin antaisimme joillekin tahoille vakuuksia rauhanomaisista aikeistamme, vaikka tosiasiallisestihan me emme uhkaa ketään. Kysyisinkin tässä ministereiltä: eikö [Puhemies koputtaa] tätä muotoilua pitäisi jollain lailla päivittää tähän aikaan?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kinnunen.

16.47 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Laaja-alainen yhteistyö on tae kestävään rauhaan ja turvallisuuteen, ja selonteko nostaa esille meille tärkeän pohjoismaisen yhteistyön ja erityisesti yhteistyön Ruotsin kanssa. Meitä yhdistävät maantiede, toimintatavat, sivistys, historia, kulttuuri, perinteet ja erityisesti arvot. Korona-ajan erilaiset ratkaisut ovat kuitenkin murentaneet pohjoismaista yhteistyötä ja kahdenvälistä yhteistyötä Ruotsin kanssa. Niin voivat vaikuttaa myös tulevat kriisit, ja siksi on tärkeää olla jatkuvassa vuoropuhelussa naapureiden kanssa. Kysyisinkin ministereiltä ja yhteiseksi keskusteluksi: miten rakennamme tätä naapuruutta ja yhteistyötä koronan jälkeen ennalleen ja myöskin Pohjoismaiden ja Baltian maiden välillä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Satonen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

16.48 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Demokratiakehitys on viime aikoina saanut valitettavia takaiskuja erityisesti Valko-Venäjällä ja Hongkongissa ja toki muuallakin, ja sen lisäksi meillä on näitä autoritäärisesti johdettuja maita tai siihen suuntaan meneviä. Missään näistä maista, mitä tämä on koskenut, asiat eivät ole kyllä parempaan suuntaan menneet ihmisten kannalta, eli kyllä tämä on todella tärkeää, että me pyrimme niillä keinoilla, mitä meillä on käytettävissämme, demokratiaa edistämään ja vahvistamaan.

Haluaisin kysyä, kun tässä ministerit ovat vielä paikalla, tästä arktisesta yhteistyöstä, johon edustaja Hyrkkökin viittasi. Arktisella puolellahan tosiaan on suurvalloilla myöskin vahvoja taloudellisia intressejä, siellä on sotilaallisia intressejä, siellä on näitä ympäristöpoliittisia toimia, mutta olisiko se toisaalta myös semmoinen dialogin ja diplomatian paikka, jossa myös Suomi voisi vahvasti olla esillä [Puhemies koputtaa] ja yrittää saada vuoropuhelua aikaan suurvaltojen kesken?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hoskonen.

16.49 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On aivan erinomainen ajanjakso tehdä ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko. Toimintaympäristö on muuttunut viime aikoina niin nopeasti, että ei meinaa mukana pysyä. Tärkeää on suomalaisen huomata se ja meidän joka paikassa pitää itsestäänselvyytenä, että kuulumme läntiseen yhteisöön yhtenä vahvana länsimaisena sivistysvaltiona, joka kunnioittaa demokraattisia periaatteita ja oikeusvaltiota. Tässä on hyvä pohja.

Seuraava pohja tulee siitä, mitä Urho Kaleva Kekkonen aikoinaan sanoi: kun Suomi on kansainvälisissä tehtävissä, paremminkin pitää pyrkiä lääkärin kuin tuomarin rooliin, eli emme lähde osoittelemaan isompiamme sormilla, koska isot pojat voivat siitä hermostua, jos olemme hyvin paljon kärkkäitä tuolla maailman tuulissa.

Kolmas asia on sitten tämä puolustusasia, että me pidämme oman maanpuolustuksen kunnossa. Siinä aivan keskeisin asia on se, että meillä on maanpuolustustahto korkealla ja säilytetään yleinen asevelvollisuus ja uskottava puolustuksen taso riittävällä kalustolla.

Ja viimeisenä asiana tähän mielestäni huomio Euroopan unionista: Se suunta, mihin nyt ollaan menossa — velkaunioniin — on koko Euroopan kannalta kaikkein suurin uhka, kun ruvetaan [Puhemies koputtaa] velkakirjoja jakelemaan ja sen kanssa pelaamaan. Siinä voi eurooppalainen yhteistyö kärsiä valtavan lommon, ja sitä ei korjaa sitten mikään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraavaksi edustaja Eestilä.

16.51 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen kannalta lienee tärkeintä, että pidämme hyvät suhteet sekä länteen että itään. Edustaja Virolainen käytti tässä suhteessa hyvän puheenvuoron, että erityisesti Venäjän suhteita ja Kiinan suhteita täytyy koko ajan parantaa. Se on järkevintä politiikkaa pieneltä maalta, ja se on puolueetonta politiikkaa.

Kysyisin ulkoministeri Haavistolta asiaa, jonka edustaja Kiuru nosti täällä esille. Me tiedämme, että Afrikan väkiluku tuplaantuu muutaman vuosikymmenen aikana ja kuivuudet tulevat lisääntymään — ilmastonmuutos sen tekee — ja sateet tulevat tietenkin lisääntymään. Mutta kun Afrikka on kuitenkin manner, joka on lähellä Eurooppaa, joka on meidän yhteistyömantereemme, kauppamantereemme, ja koko ajan EU, jossa Suomi on mukana,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

tekee Afrikan kehittämistä ja tukee sen vakautta, niin mitä keinoja meillä on vaikuttaa siihen, että kuivuus ei aiheuta tällaisia hallitsemattomia väestöliikkeitä? Onko teillä joitakin keinoja nostaa esille?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Haavisto, 3 minuuttia, olkaa hyvä.

16.52 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos hyvästä keskustelusta.

Edustaja Rantanen kysyi, eletäänkö niin kuin opetetaan näiden terrorismiasioiden osalta. Tämän hallituksen aikana on muun muassa liittytty tähän Isisin vastaisen koalition ydinryhmään, ja tämän osalta pidetään kokousta lähiviikkoina. Ollaan pyritty olemaan niin kiinteästi terrorismin vastaisessa työssä Suomen puolelta kuin voidaan olla. Aihehan on totta kai erittäin tärkeä.

Edustaja Kiuru ja nyt edustaja Eestilä nostivat tämän Afrikan väestönkasvukysymyksen, ja olisin oikeastaan viitannut edustaja Pelkosen hyvään puheenvuoroon, jossa tämä tyttöjen asema, naisten asema, koulutus tulevat merkitseväksi, koska on nähty, että väestönkasvuun vaikutetaan myöskin tyttöjen ja naisten aseman parantamisen kautta. Uskoisin, että tässä on yksi lääke tähän Afrikan tilanteeseen. Toinen on sen huomaaminen, että kun me katsomme Kiinaa ja Kiinankin investointeja Afrikkaan, niistä voi olla montaa mieltä, mutta Afrikka teollistuu, siitä tulee urbaanimpi monella tavalla. Uskon, että tämän uuden teknologian, ympäristömyönteisen teknologian, ilmastoratkaisuja tuovan teknologian, merkitys Afrikan mantereella kasvaa, ja siinä voimme olla myös Suomena mukana. Tällaiselle teknologialle ja osaamiselle on paljon kysyntää.

Edustaja Kivisaari kysyi hyvän kysymyksen: miten suomalainen koulutusjärjestelmä voi olla osana ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa? Tuli monia asioita siitä mieleen, mutta ehkä ennen kaikkea se, että koulussa tietysti nämä ulko- ja turvallisuuspolitiikan perusteet on hyvä oppia, mutta kouluissa opetellaan nykyään myöskin sovintoprosesseja. Otan sen esiin sen takia, että sovintoprosessit ja tällainen rauhanvälitys, joka on Suomen merkkituote edelleen maailmalla, lähtevät sieltä juurilta, että meillä itsellämme on kyvyt siihen. Monissa kouluissa näitä prosesseja harjoitellaan, ja se on hyvä asia.

Edustajat Hyrkkö ja Satonen nostivat esille arktisen yhteistyön ja kaiken, mitä Suomi voi siinä tehdä, ja olen täsmälleen samaa mieltä kysyjien kanssa, että siinä saattaisi olla semmoinen rooli, jossa ympäristökysymykset, alkuperäiskansakysymykset ja sitten tämä suurvaltayhteistyö voisivat tarjota foorumin. Ja niin kuin edustaja Kulmuni sanoi, meistä tulee Euro-Barents-ryhmän puheenjohtaja ensi syksynä, ja tässäkin tämä linkkaus arktiseen on hyvin vahva, ja tätä voidaan käyttää.

Edustaja Turtiainen kysyi, miten ilmastonmuutos liittyy ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Kyllä valitettavasti tämä ympäristöpakolaisuus, ilmastopakolaisuus, maailmalla on, silloin kun mitään ei tehdä, sellainen trendi, joka muun muassa lisää sitten näitä pakolaisuuteen liittyviä paineita.

Kiitos tästä EU—Nato-keskustelusta. Edustaja Kari ja muut ovat siihen puuttuneet. Itsekin näen nämä kahtena aivan erillisenä organisaationa, mutta kun ne molemmat nyt uuvivat omaa strategiaansa myöskin Euroopan osalta, on hyvin tärkeää, että se tapahtuu synkronissa ja että tätä yhteistyötä viedään eteenpäin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

Edustaja Hoskonen nosti esille tämän lääkäri—tuomari-vertauksen presidentti Kekko-selta. Olen ajatellut niin, että kun ulkoministeriöön perustettiin nyt tämä rauhanvälityskeskus tällä kaudella ja muuta, niin se osoittaa, että meillä on halu edelleen vahvasti tukea maailmalla näitä rauhanprosesseja ja tässä rauhantyössä olla mukana. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Ja ministeri Kaikkonen, 3 minuuttia.

16.55 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Tässä ministeri Haavisto sen verran kattavasti vastasi, että ei ole kovin paljon lisää kommentoitavaa. Mutta ehkä nyt varmuuden vuoksi kuitenkin totean edustaja Rantaselle, joka kysyi suomalaisten turvallisuudesta, että se on tietenkin ykkösasia ja lähtökohta. Myös kun viittasin tähän puolustusselontekoon, mitä parhaillaan laaditaan, tietysti Suomi ja suomalaisten turvallisuus ovat siinä lähtökohta ja ykkösasia.

Ehkä vielä jatkaisin tuosta, mistä Haavisto jo aloitti, vastauksesta edustaja Kivisaarelle suomalaisen koulutusjärjestelmän roolista tässä kaikessa ja roolista turvallisuuden suhteen ja osana ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Näen sillä kyllä keskeisen roolin. Meillä on erittäin hyvä koulutus- ja koulujärjestelmä. Pidetään siitä kiinni, kehitetään sitä. Sillä on yhtymäkohtia myös tähän meidän turvallisuuteen ja ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Kyllä tänä päivänä informaatiovaikuttamisella on entistä keskeisempi osa, ja meidän täytyy varautua myös siihen, että erilaisia informaatiovaikuttamisen yrityksiä voi myös suomalaista yhteiskuntaa kohtaan tulla. Siinä suhteessa kyllä niillä välineillä, mitä suomalainen koulu parhaillaan voi antaa, on merkitystä. Meillä on hyvää yleissivistystä, hyvää medialukutaitoa ja vaikkapa hyvää somelukutaitoa. Tuollakin somen ja internetin ihmeellisessä maailmassa liikkuu hyvin monenlaista tavaraa, ja mitä paremmin osaamme sitä lukea ja erottaa, mikä on totta ja mikä ei ole totta, sitä paremmin myös olemme turvassa erilaiselta haitalliselta vaikuttamiselta.

Me ollaan suomalaisina maailman huippuluokkaa koulutustason ja kansan yhtenäisyyden osalta ja itse asiassa myös maanpuolustustahdon osalta, mihin edustaja Hoskonen tässä viittasi. Pidetään, arvoisa puhemies, näistä asioista kiinni. Se on yksi tärkeä turvallisuuden tae.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt puhujalistaan. Edustaja Turtiainen.

16.57 Ano Turtiainen at: Arvoisa puhemies! Selonteossa ja valiokunnan mietinnössä mainitaan monenlaisia ja ihan todellisia haasteita Suomen turvallisuudelle. Niistä puuttuu kuitenkin tällä hetkellä arjessamme enemmän kuin läsnä oleva Suomen ja suomalaisten turvallisuuteen erittäin vakavasti kohdistuva haaste. Tarkoitin niin kutsuttuja koronarokotteita, jotka ovat myös jakaneet kansamme kahtia: valveutuneisiin ja harhaan johdettuihin. Arvoisat kollegat, saatan nyt tietoonne seuraavan informaation, ettekä te tämän kuultuanne voi enää koskaan vedota tietämättömyyteen liittyen siihen riskiin, mille Suomen kansalaiset on altistettu. Suomi injektoidi parhaillaan kansalaisiinsa myrkkyjä, jotka on naamioitu koronarokotteiksi.

Ensimmäiseksi — kuunnelkaa tarkkaan — yhdelläkään Suomessa injektoitavalla koronarokotteeksi naamioidulla myrkyllä ei ole myyntilupaa vaan ainoastaan Euroopan lääkeviraston ehdollinen markkinointilupa. Ehdollisen luvan ehdoissa lukee, että lupa on ehdol-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

linen ja että ”saatavilla olevien tietojen on osoitettava, että lääkkeen hyödyt ylittävät sen riskit”.

Toiseksi, arvoisat kollegat, median toimituksesta huolimatta Suomessa ei ole virallisesti vielä kuollut yhtään ihmistä koronaan. THL:n mukaan viralliset kuolinsyyt julkaistaan vuoden 2020 osalta vasta vuonna 2022. Fimean mukaan Suomessa on kuitenkin kuollut 78 ihmistä koronarokotteeseen ja vakavia käsiteltyjä haittailmoituksia on 1 306 ja käsittelemättömiä ilmoituksia on 3 630. Noin 57 prosentissa käsitellyistä ilmoituksista haitat on arvioitu vakaviksi. Lähde tälle on Fimea.

Kolmanneksi, koronarokotteiksi naamioitujen myrkkujen ehdollisissa markkinointiluvissa lukee myös: ”Hakijan tulee pystyä toimittamaan kattavat kliiniset tiedot tulevaisuudessa.” Hyvät kollegat, tämä teksti on suoraan Euroopan lääkeviraston EMAn sivuilta.

Olen sanonut täällä useasti, että kyseessä on ihmiskoe. Suomalaisille ei ole kerrottu Nürnbergin säännösten vastaisesti, että kyseessä on ihmiskoe. Nyt tällä puheella olen tehnyt kaikki teidät sekä median edustajat tietoisiksi siitä, että kyseessä on ihmiskoe ja että sen tulokset ovat hirveitä. Vertailun vuoksi: edellinen pieleen mennyt rokotekokeilu Pandemrix keskeytettiin, kun haittavaikutuksia oli 32 kertaa vähemmän kuin nyt. Kysynkin nyt teiltä kaikilta: kuinka monen ihmisen tulee kuolla tai vammautua, että saamme keskeytettyä tämän ihmisten tappamisen ja vammauttamisen?

Hyvät kollegat ja arvoisat median edustajat, te olette nyt tietoisia kansakuntaamme kohtaavasta äärimmäisen vakavasta turvallisuushaasta ja siitä, että koronainjektoiden haitat ylittävät hyödyt. Teillä ei ole enää syytä olla toimimatta kansakuntamme pelastamisen eteen.

Lopuksi, jos te johdatte kansalaisia vielä harhaan kertomalla heille esimerkiksi satuja, että rokotteet ovat turvallisia ja että niillä on myyntilupa, te osallistutte tahallanne useaan rikokseen, joista vakavin saattaa olla kansanmurha. Muistutan vielä kerran kaikkia, siis ihan jokaista: rikoksesta tulee tahallinen, kun sen tekee tietoisesti. Nyt te kaikki olette tietoisia. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Sankelo.

17.02 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka ansaitsee päästä säännöllisesti esille parlamentaarisessa keskustelussa täällä eduskunnassa. Selonteossa keskitytään tällä kertaa uusina aiheina muun muassa ilmastonmuutokseen, epidemioihin, nationalismiin ja hybridivaikuttamiseen. Nämä uudet elementit ovat luonnollisesti tärkeitä asioita huomioida, sillä ulko- ja turvallisuuspolitiikka on muutakin kuin puolustusmäärärahoista päättämistä. Suomi ja kansalaiset kohtaavat uusia uhkia, kumppanuutemme elävät, eikä maailmanpolitiikan juna jää odottamaan matkustajia. Käsittelyssä oleva selonteko ei kuitenkaan ota erityisemmin kantaa kriisijohtamiseen, vaikka sen valuviat koronakriisin puhjetessa karulla tavalla paljastuivat monille maille, myös Suomelle. Eri hallinnonalojen koordinoitu yhteistoiminta on kangerrellut, eikä kyse ole ollut mistään kriisin alkuvaiheiden hakemisesta, vaan epäselvyyksiä on riittänyt aivan näihin päiviin asti.

Arvoisa puhemies! Perehdyin tähän ulko- ja turvallisuuspoliittiseen selontekoon, ja mielestäni siellä ei ole riittävän selkeitä viittauksia läntiseen turvallisuusyhteisöön eikä sitä, että Suomi on siihen kuuluva läntinen maa. Aiemmin tämä on kyllä hyvin avoimesti todettu, mutta nyt jostain syystä se ei ole siellä esillä. Toki ministerit tuossa juuri äsken avasivat vähän tätä asiaa. Kirjaukset eurooppalaisesta turvallisuusyhteistyöstä ovat toki positiivi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

sia, mutta täytyy todeta, että ne isot länsimaisen turvallisuusympäristön ylläpitoon tarvittavat voimat linkittyvät transatlanttiseen yhteistyöhön Yhdysvaltojen kanssa. Tästäkin syystä olisi ollut paikallaan asettaa Suomi osaksi laajempaa läntistä viitekehystä.

Samaan hengenvetoon täytyy todeta, että selonteon Natoon liittyvät kirjaukset ovat laimeita, lähinnä nykytilannetta toteavia. Ei tästä selonteosta voi oikein päätellä, mikä on Suomen suunta tulevaisuudessa. Se ei tietysti hallituskokoonpano huomioon ottaen ole yllättävää. Länteen ei asemoiduta rohkeammin ja avoimemmin. Kokoomus on Nato-myönteinen puolue, niin kuin on tullut tänään iltapäivällä esille, ja meidän näkökulmastamme EU:n ja Naton puolustukseen liittyviä tehtäviä voisi pitkällä aikavälillä yhdistää soveltuvilta osin. Tämä on sitä kovan turvallisuuden keinoista linjaamista, jota on myös tehtävä arvoista puhumisen ja ihmisoikeuksien edistämisen ohella.

Arvoisa puhemies! Tuossa äskeisessä keskustelussa ja debatissa toin esille tämän selonteon kohdan, että ”Suomi ei salli alueensa käyttämistä vihamielisiin tarkoituksiin muita valtioita vastaan”. [Markus Mustajärvi: Oikein hyvä lause!] Tätä lausetta täältä edustaja Mustajärvi kehuu, mutta olisin ministereiltä kysynyt, mitä tämä tarkoittaa. Ketä varten se on? Tämä herättää monia kysymyksiä, ja olisi ollut hyvä, että ministerit olisivat tuossa äsken kertoneet, mitä tämä nyt tarkoittaa. Jotenkin tuntuisi, että me rakennamme tähän nyt ikään kuin sellaista uhkaa, jota ei ole olemassakaan, että haluamme antaa joillekin tahoille vakuuksia rauhanomaisista aikeistamme, vaikka tosiasiallisesti emme ole uhka kenellekään. Mutta ehkä tässä illan aikana tähän tulee sitten myös muita näkökulmia.

Arvoisa puhemies! Suomen linja on muodostunut vuosikymmenten aikana. Vakaus ja ennustettavuus on tärkeää, ja sen tulee yltyä yli hallituskausien. Sen johdosta on hyvä asia, että täällä yhdessä voimme asioista keskustella ja olemme tehneet yhteisiä mietintöjä. Suomen turvallisuuspoliittinen ympäristö muuttuu kuitenkin jatkuvasti. On tärkeää, että eduskuntakin voi jatkossakin täällä aivan julkisesti arvioida näitä muutoksia. Voimme olla hyväntahtoisia, mutta turhaan hyväuskoisuuteen ei ole tulevaisuudessakaan tarvetta. [Erkki Tuomioja pyytää vastauspuheenvuoroa]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Äsken kävimme aika laajan debatin, mutta myönnän nyt yhden vastauspuheenvuoron, ja sen jälkeen takaisin puhujalistaan. — Edustaja Tuomioja.

17.08 **Erkki Tuomioja sd** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edustaja Sankelo kummastelee yhtä lausetta, joka on ollut selonteossa ja selontekovastauksessa jo neljä vuotta sitten edellisen eduskunnan aikana. Kun hän kysyy, ketä vastaan ja mikä on sen tarkoitus, niin mikä on se ongelma, jonka hän näkee tässä? Pitäisikö Suomen olla käytettävissä joihinkin vihamielisiin tarkoituksiin joitain muita valtioita vastaan? Sanottakoon suoraan: tämä on tietenkin Venäjälle yksi tärkeä asia, koska heidän virheellinen käsityksensä on, että Nato olisi jotenkin heitä vastaan suunnattu hyökkäys, ja sitä paranoiaa ei pidä aliarvioida. Ja minusta on ihan yhtä lailla selvää, että Norjan suuntaan: kenties edustaja Sankelo muistaa, että kylmän sodan aikoihin epäiltiin sitä, onko Suomi antamassa Pohjois-Suomea Venäjän hyökkäykselle Pohjois-Norjaa vastaan. Minusta tällainen lause on itsensä selvä, joka poistaa spekulatiot kaikkiin suuntiin. Ja sen poistaminen, edustaja Sankelo, vasta nostaisi kaikenlaisia kysymyksiä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kanerva.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

17.09 Ilkka Kanerva kok: Arvoisa puhemies! En ole aivan varma vuodesta, mutta vuosituhannesta olen. Elettiin siis 2000-luvun alkupuolta, jolloin lähinnä Euroopan unionin, EU:n, sisällä luotiin sellaista strategiaa, jonka ideana oli niin sanottu kahden raiteen Venäjä-politiikka. Se tarkoitti sitä, että EU saattoi kritisoida Venäjää aina kun näki siihen olevan perusteltua syytä, mutta samanaikaisesti se, siis EU, pyrki vaalimaan rakentavia suhteita Venäjän kanssa niillä alueilla, joilla se oli suinkin mahdollista — aika tuttua politiikkaa. Joku sanoo, että kaksia raiteita on ollut käytössä jopa kaksin kappalein. Niistä ensimmäisiä ovat ajaneet sellaiset Euroopan unionin jäsenmaat, jotka me aika hyvin käytännössä tunnistamme. Siellä on Saksaa, siellä on Ranskaa, siellä on muutamia muitakin tunnettuja Euroopan unionin jäsenmaita, joissa sitten toisaalta myöskin on seuraavassa vaiheessa ongelmat sytty, ja paikoin niistä on jopa syytetty Euroopan unionin tasoa. Jos olen oikein ymmärtänyt Euroopan unionin komissaareja — en vain nykyistä Borrellia vaan aikaisempiäkin — niin kahdet raiteet ovat olleet lähempänä alkuperäistä ajatustaan, eli julkisuudessa Venäjää on kovisteltu, mutta kulisien takana on haettu rakentavampaa tulokulmaa.

Me näimme hetki sitten EU:n korkean edustajan Borrellin nolosti päättyneen Venäjänvierailun, jossa oli tarkoitus, ymmärtääkseni, palata tähän totuttuun peliin. Moskovassa Borrell selvästikin yritti vetää perinteisen kahden raiteen esityksen, mutta totuttu toiminta ei enää tuottanutkaan totuttua tulosta. Venäjä on selkeästi muuttanut itsekäämmäksi omaa politiikkaansa ja katsoo aika lailla täydellisesti Euroopan unionin ohitse. Euroopan unioni ei sovi Venäjän piirustuksiin tänä päivänä, mutta kylläkin Euroopan unionin jäsenmaat maa kerrallaan katsottuna, erillisesti koettuna. Venäjän tarkoituksena on osoittaa, että ne ajat, jolloin EU tai länsi saattoi ilman kustannushäiriöitä kritisoida ja jopa puuttua Venäjän sisäisiin asioihin, ovat nyt Venäjän kannalta nähtynä kerta kaikkiaan ohitse. Samalla tehtiin selväksi, että Venäjää kiinnostaa Euroopan tarjoamista raiteista vain tämä kansallinen puoli, johon viittasin. Borrellille tuli selvästikin yllätyksenä, itse asiassa šokkina, että hänen dialogihalukkuuttaan ei palkittukaan, vaan Venäjä pyyhki hänellä ja samalla koko Euroopan unionilla valitettavalla tavalla pöytää. Euroopan unioni koki arvovaltatappion. Venäjän analyysi, että se voi höykyttää EU:ta juuri ilman minkäänlaisia kustannuksia, osui valitettavasti kohdalleen.

Me olemme joutuneet puolustamaan unionia, emmekä sitä häpeä, vaan teemme niin myöskin jatkossa, mutta haluamme tietysti myöskin vaikuttaa Euroopan unionin toimintaperiaatteisiin. Suomella on ollut omat vaikeutensa historiassa. Meidän omat kahden raiteen politiikkamme ovat varmasti kaikille tuttuja. Se ei enää toimi, ja meidän liikesuuntamme on ollut yksinkertaisen selvää, itse asiassa sitä selvempää, mitä vahvemmin me olemme juurtuneet Euroopan unionin pysyväksi jäseneksi.

Onko Suomen politiikka nyt muutoksessa tältä osin, joudun kysymään, kun kysyn, onko tässä ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa momentum, jossa ylikorostunut arvopohjaisuus on synnyttämässä vähintäänkin potentiaalisen riitasoinnun Suomen perinteisen ulkopoliittisen toimintalinjan kanssa. Vaikka Suomi ei enää vuosikymmeniin ole ollut mieluummin lääkäri kuin tuomari, niin kuin tässä istuntosalissa äsken todettiin, niin Suomi on profiloitunut maltillisesti esiintyvänä maana, joka ei ole hakenut julkisia irtopisteitä muiden maiden kustannuksella. Tässä suhteessa erityisen merkittävä on meillä viime aikoina nähty toimintatavan muutos, jolloin puhutaan kevyesti Twitter-diplomatiasta. Se pitää sisällään uutta ulottuvuutta, yhtäältä nopean, lähestulkoon lonkalta ampuvan reaktiivisuus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

den ja toisaalta voimakkaan julkisen tuomitsemisen ja moitteen esittämisen itse kulloisellekin kohteelle.

Puhemies! Lyhyesti: Vaikka nämä vaikuttimet ovat puhtaat ja vilpittömät, niin on syytä muistaa, että kannanotot eivät vaikuta tyhjiössä, sillä metsä vastaa yleensä niin kuin sinne huudetaan. Arvot ovat perusta, ne ovat tärkeitä, mutta ne eivät voi olla ainoa prisma, jonka lävitse asioita tarkastellaan. Kaikki politiikka [Puhemies koputtaa] — kyllä — vaatii kykyä punnita osin yhteismitattomia asioita keskenään. Huolellinen kokonaisharkinta, mahdolliset seuraukset toiminnan hyödyistä ja potentiaalisista haitoista, on otettava huomioon silloin, kun otetaan korostetusti arvolähtöinen ulkopoliittikka ainoaksi ohjenuoraksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Ja edustaja Kinnunen.

17.15 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiristyvässä ja suurvaltapoliittikan leimaamassa epävakassa maailmanpoliittisessa tilanteessa osaava ja laajaan kansalliseen yksimielisyyteen nojaava ulko- ja turvallisuuspolitiikka nousee merkittävään asemaan. On tarpeen, että sitä määrittävät jatkuvuus, ennakoitavuus ja pitkäjänteisyys. Tasapainoinen ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko luo pohjaa vakauden luomiselle. Samalla tapaa tärkeä on ulkoasiainvaliokunnan yksimielinen mietintö. Eduskunnan on tärkeää hakea yhteistä linjaa, vaikka meillä on painotuseromme.

Selonteon mukaan Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteita ovat ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön edistäminen, monenkeskisen yhteistyön vahvistaminen, globaalin vastuun kantaminen ja rauhanrakentaminen. Turvallisuus tulee nähdä laajasti. Tehtävämme on turvata Suomen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus. Tarvitsemme uskottavan puolustuksen. Tarvitsemme edelleen yleistä asevelvollisuutta. Tarvitsemme rauhanturvaamista ja rauhanylittämistä.

Selonteko nostaa esille kansakunnan eheyden ja sisäisen turvallisuuden. Olemme keskustelleet tänään myös laadukkaan koulutuksemme merkityksestä kansakunnan eheyden edistäjänä ja esimerkiksi medialukutaidon opettajana. Yleissivistys on paras lääke informatiovaikuttamista ja valeuutisia vastaan.

Arvoisa puhemies! Laaja-alainen yhteistyö on tae kestävään rauhaan ja turvallisuuteen. Suomelle luonteva ja keskeinen yhteistyömuoto on läheinen suhde nimenomaan Pohjoismaiden kanssa. Maantieteen ja naapuruuden pohjalta on rakentunut laaja-alainen käytännön yhteistyö, mutta tämän lisäksi meitä yhdistävät jaetut arvot, toiminnan tavat, sivistys, kulttuuri ja perinteet. Selonteossa todetaan, että Pohjoismaista ja ylipäätään kaikista kumppaneista tärkein on Ruotsi, johon meitä yhdistää muiden Pohjoismaiden kanssa jaettujen seikkojen ohella se, että kuulumme molemmat Euroopan unioniin mutta olemme sotilasliittoon kuulumattomia maita. Ruotsi on Suomen tärkein kahdenvälinen kumppani. Pohjoismaista yhteistyötä on syytä tiivistää kaikilla osa-alueilla. Rajaesteiden purkamisessa on vielä paljon tehtävää. Jatkuvan oppimisen ja koulutuksen alalla on paljon yhteistä kehitettävää, samoin ruokaturvan ja omavaraisuuden edistämisessä ja puolustuspolitiikassa.

Arvoisa puhemies! Pohjoismaalaisuus ja pohjoismainen yhteistyö on Suomelle enemmän kuin turvallisuuspoliittinen valinta. Pohjoismaisuus on osa kansallista identiteettiämme. Se paaluttaa Suomen asemaa kansainvälisesti hyvin keskeisellä tavalla. Mielestäni ulkoasiainvaliokunta nostaa mietinnössään tärkeän huomion esiin, kun korostaa, että erityisesti Pohjoismaiden tulee tehdä yhä enemmän yhteistyötä kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän vahvistamiseksi. Pohjoismaat ovat meille luontainen viiteryhmä yhteistyön

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

hakemiseksi vaikuttamistyössä myös kansainvälisissä organisaatioissa. Esimerkiksi YK:ssa ja vaikkapa arktisen alueen asioissa Pohjoismailla on mahdollisuus yhdessä vaikuttaa kokoaan suuremmin. Tämä työ on eduksi myös Suomelle.

Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan kriisinsietokyvyn merkitys Suomen turvallisuudelle korostuu nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä. Meidän tulee vahvistaa kansallista puolustuskykyä ja sisäistä turvallisuutta ja vastata hybridiuhkiin, vakavaan järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja terrorismiin. Suomen tulee hyödyntää digitalisaation mahdollisuudet ja minimoida siihen liittyvät riskit.

Arvoisa puhemies! Meidän tulee edelleen edistää pohjoismaista yhteistyötä mutta myös yhteistyötä toisen naapurimme, Viron, ja muidenkin Baltian maiden kanssa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Virolainen.

17.20 Anne-Mari Virolainen kok: Arvoisa herra puhemies! Ulko- ja turvallisuuspoliittisen ympäristön kehitys on ollut viimeiset puolitoista vuotta suurelta osin koronapandemian sävyttämää. Tämä aika on ollut poikkeusaikaa suurimmassa osassa maailmaa, ja ajan keskeiset ulkopoliittiset kysymykset ovat olleet rokotediplomatiassa ja koronakriisin koordinaatiossa niin EU-tasolla kuin globaalistikin. Yksi keskeisimmistä turvallisuuspoliittisista kysymyksistä maasta toiseen on ollut koronavirukselta suojautuminen. Se on ollut niin iholla ja ihon alla, että sen olemus turvallisuuspoliittisena asiana on jäänyt vähemmälle huomiolle.

Arvoisa puhemies! Rokotekattavuuden edistyessä pandemian aikaiset ulko- ja turvallisuuspolitiikan akuutit kysymykset ovat toivottavasti jäämässä taakse. Aiemmat globaalit trendit palaavat EU:n, Kiinan, Venäjän ja Yhdysvaltojen muodostamaan globaalien tasojen suurvaltaneliöön. Länsimaat jatkavat yhteisen vastauksen hakemista Kiinan autoritäärisen politiikkaan ja kansainvälisen kaupan sääntöjen sekä monenvälisen päätöksenteon aseman uudistamiseen. Globaalien kauppapolitiikan politisoituessa EU pyrkii säilymään avoimena ja arvojensa pohjalta toimivana kauppavaltana. EU:n mahdollisuudet olla ottamatta kantaa Kiinan ja Yhdysvaltojen suurvaltakamppailuun vähenevät, samoin ihmisoi-keuksien puolustamisen hinta nousee.

Arvoisa puhemies! Kun maailmantalous viime vuonna supistui, epidemian nopeasti kuriin saaneessa Kiinassa talous kasvoi. USA on ollut rakentamassa kansainvälisen kaupan sääntöjä vuosikymmenet, ja viimeisen neljän vuoden turbulentin kauden jälkeen nyt valta on presidentillä, joka hakee ratkaisuja maailman ongelmiin sekä hyviä välejä Eurooppaan. Presidentti Bidenin otteesta huolimatta Kiinan ja Yhdysvaltojen intressiristiriitaan maailmanherruudessa ei ole näköpiirissä jännitteiden purkamista neuvotteluteitse. Molemmat haluavat määrittää huomisen monenvälisen päätöksenteon ja kaupankäynnin säännöt, molemmat haluavat tuottaa voittavat teknologiat. Merkittävässä, turvallisuuspoliittisestikin jännittyneessä kilpailussa maat kuitenkin samalla kirittävät toinen toistaan kehittämään parempia ja kustannustehokkaampia ratkaisuja aikamme merkittävän turvallisuusuhan eli ilmastomuutoksen ratkaisemiseksi ja samalla myös kirittävät yrityksiä ympäri maailman, myös Suomessa.

Arvoisa puhemies! Meihin vaikuttavia ulko- ja turvallisuuspoliittisia asioita on osattava katsoa sekä lukulaseilla että kiikareilla. Tämän päivän toimintakentän ymmärtäminen ja sen tarvitsemat ratkaisut edellyttävät globaalien kehityskulkujen ja lähialueemme välittömien riskitekijöiden huolellista kartoittamista. Yksi esimerkki tästä on tavaran tuonti Eu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

rooppaan arktisen silkkien kautta. Viisi kahdeksasta arktisen alueen maasta kuuluu Naatoon, mikä tekee Suomesta otollisen läpikulkumaan Keski-Eurooppaan kiinalaiselle kaupalle. Kiinan yritys Rovajärven vieressä sijaitsevan lentokentän hankkimiseksi tyssäsi vuonna 2018 Puolustusvoimien epäilyyn investoinnin muusta kuin arktisen alueen tutkimukseen tarkoitetusta käytöstä. Esimerkkejä on muitakin. [Markus Mustajärvi: Se oli matkailuyrittäjähänke!]

Arvoisa puhemies! Suomen ensisijaisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaikutusväylän eli Euroopan unionin päätöksentekokykyä tulee parantaa. Ulkopoliittisessa päätöksenteossa yksimielisyyden vaatimus vaikeuttaa tai jopa estää EU:n toimintaa juuri silloin, kun sille olisi tarve. Kiinan Xinjiangin ihmisoikeusrikkomusten tuomitsemiseksi yksimielisyyttä löytyi, mutta kriittinen lausunto Hongkongin kontrollointiin suunnatusta turvallisuuslaista ei toteutunut, koska Unkari oli asiasta toista mieltä.

Arvoisa puhemies! Kehittyvissä maissa köyhyys ja epätasa-arvo ovat koronakriisin myötä kasvaneet, mahdollisuus koulunkäyntiin on heikentynyt entisestään, ja koronavirus on vaatinut päivästä toiseen enemmän kuolonuhreja. Suomen on otettava koronaviruksen vaikutukset huomioon kehityspolitiikan tavoitteissamme. Siihen palaamme alkusyksystä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Harjanne.

17.25 Atte Harjanne vihr: Arvoisa herra puhemies! Ulkoasiainvaliokunnan mietintö jatkaa selonteon hyvää linjaa, jossa ymmärretään laajan turvallisuuden näkökulma kaiken ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehyksenä mutta ei perinteisen turvallisuusnäkökulman kustannuksella. Valiokunta painottaa parlamentaarisen keskustelun tärkeyttä. Ehdotus esimerkiksi pääministerin ilmoitusten pohjalta käytävistä keskusteluista selontekoja tiheämmin on hyvä. Viime kädessä vastuu on silti meillä kansanedustajilla, otammeko aktiivisesti kantaa ja vaihdammeko ajatuksia asiantuntijoiden ja kollegoiden kanssa, myös kansainvälisesti.

Arvoisa puhemies! Ilmastonmuutos yhdessä luontokadon kanssa on ihmiskunnan kohtalonkysymys, jonka ratkaisemisessa ollaan jo myöhässä. Ekosysteemien, elinolojen ja elinkeinojen heikentyminen ja jopa romahtaminen tai katoaminen luovat jännitteitä, syövät eväitä kestävään kehitykseen ja ajavat väistämättä ihmisiä liikkeelle, erityisesti osuessaan yksiin heikon hallinnon ja köyhyyden kanssa.

Muuttuvan ilmaston ohella myös ilmastonmuutoksen vaatimat välttämättömät toimet heijastuvat geopolitiikan kartalle. 1,5 asteen tavoite tarkoittaisi jotakuinkin globaalin fossiilienergian kulutuksen puolittamista tällä vuosikymmenellä. Se tulee heijastumaan fossiilienergian viennistä riippuvaisten maiden, kuten Venäjän ja monen Lähi-idän maan, talouksiin, kenties jopa yhteiskuntarauhaan. En koe sympatiaa autoritäärisiä hallintoja kohtaan, mutta ei sekasortoinen imploosiokaan ole toivottava. Tarvitaan siis politiikkaa, joka sovittaa yhteen maailmantalouden dekarbonisaation ja vakauden ja demokratian rakentamisen. Ilmasto- ja luontopolitiikka pitääkin nähdä aivan keskeisenä osana kauppaa, ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.

Arvoisa puhemies! Kiristynyt suurvaltakilpailu nousee selonteossa ja mietinnössä keskeiseksi Suomen toimintaympäristöä muokkaavaksi voimaksi. Yhä harvempi, jos mikään, areena tai alue tulee säilymään siltä kilpailun heijastuessa niin arktiselle alueelle kuin teknologiapolitiikkaankin. Tämän suuren pelin paluun — professori Hiski Haukkalaa laina-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

takseni — asettamia puitteita arvioitaessa on muistettava, että laudalla on hyvin erilaisia pelaajia: On ihmisten ja ajatusten vapauteen uskovia demokratioita, on perusoikeuksia polkevia röyhkeitä itsevaltiaita. Toisille laki ja oikeus ovat kansalaisten suoja, toisille väline sortaa ja ryöstää. Samalla kun on tärkeää vahvistaa sääntöpohjaista järjestystä ja etsiä sovintoa neuvotteluin, on aivan selvää, missä joukkueessa Suomi tässä pelissä on. Suomi kuuluu läntiseen arvo- ja turvallisuusyhteisöön. Siksi yhtenäinen ja toimintakykyinen, arvojensa mukaan toimiva EU ja tiivis transatlanttinen suhde ovat keskeisen tärkeitä vaalia. Kiinan ja Venäjän horjutus- ja vaikuttamispyrkimyksille ei saa tarjota tilaa tai antaa periksi, ja Valko-Venäjän kaltaisten hylkiöhallintojen tekemisiin täytyy voida puuttua. Suomen etu on demokratian ja ihmisoikeuksien edistäminen ja puolustaminen yhdessä kumppanien kanssa kaikkialla maailmassa. [Markus Mustajärven välihuuto]

Arvoisa puhemies! Konkreettisin kysymys ulko- ja turvallisuuspolitiikan ytimessä on lopulta se, millaisten järjestelyjen varaan Suomi rakentaa oman välittömän turvallisuutensa. Tässä olemme päätyneet tilanteeseen, jossa kuulumme Euroopan unioniin mutta emme Natoon. Suhde Natoon on nykyisin samaan aikaan varsin tiivis ja kuitenkin tiettyjä hajurakoja korostava. Samalla tiedostamme, ettemme voisi pysyä lähialueen kriisissä ulkopuolisena ja että Natolla on tärkeä rooli Itämeren alueen vakauttajana. Suomalaisesta perspektiivistä tätä järjestelyä voi pitää perusteltuna, mutta Suomen turvallisuus on kytköksissä Eurooppaan, jonka sotilaallisen turvallisuuden kivijalka on nimenomaan kollektiivinen puolustus, joka pohjaa Natoon, eikä tämä ole muuttumassa.

Suomi on kyllä huolehtinut kansallisesta puolustuskyvystään, jopa esimerkillisesti, mutta on paikallaan kysyä, onko turvallisuuspoliittinen ratkaisumme omaa ja lähialueiden turvallisuutta parhaiten rakentava. Olen itse sitä mieltä, että Suomen ja mieluiten Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyys selkeyttäisi Euroopan turvallisuusjärjestelyitä ja edistäisi maanosan vakautta ja turvallisuutta. Vaikka liittoutuminen pysyy toistaiseksi vain mahdollisuutena, ovat kyky ja valmius kansainväliseen yhteistyöhön ja avun antamiseen ja vastaanottamiseen meille keskeisen tärkeitä, ja niitä on syytä edistää ja harjoitella aktiivisesti, [Puhemies koputtaa] harkitusti ja ilman ylimääräisiä pidäkkeitä kaikkien keskeisten kumppanien kanssa sekä kahdenvälisiä että monikansallisia rakenteita hyödyntäen.

Ulkopoliittisen instituutin tutkija Henri Vanhanen nosti hiljattain kirjoituksessaan tarpeen päivittää Suomen turvallisuuspoliittista narratiivia ja ehdotti Suomen määrittelyä ensisijaisesti kansallisesta puolustuksestaan huolehtivaksi ja kansainvälistä puolustusyhteistyötä tekeväksi maaksi eikä niinkään sotilaallisiin liittoihin kuulumattomaksi tai liittoutumattomaksi maaksi. Se on mielenkiintoinen ajatus pohdittavaksi seuraavaa selontekoa ajatellen, liittoudumme tai emme.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä kerran kiittää selonteon ja mietinnön eteen puurtaneita. Toivottavasti keskustelu aiheesta jatkuu virkeänä vielä pitkään sen jälkeenkin, kun se tässä asiakohdassa loppuu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Mäkisalo-Ropponen.

17.30 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Myös tulevaisuusvaliokunta käsitteli tätä ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa. Koska tulevaisuusvaliokunnan näkemykset suuntaavat katseen pidemmälle tulevaisuuteen, haluan tuoda muutamia ajatuksia valiokunnan lausunnosta myös tähän keskusteluun.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

Yhtenä keskeisenä teemana lausunnossamme on ennakointitiedon parempi hyödyntäminen päätöksenteossa. Koronapandemia on viimeistään osoittanut sen, ettemme ole osanneet hyödyntää ennakointitietoa riittävästi. Jo usean vuoden ajan kansainvälisissä ennakointiraporteissa oli nostettu esille tappavan viruspandemian todennäköisyys, ja siitä huolimatta emme olleet siihen riittävästi valmistautuneet. Tähän tosiasiaan havahtuminen on tärkeää, sillä riittävä ennakointi ja varautuminen rakentavat yhteiskunnallista resilienssiä. Resilienssin kannalta tärkeitä asioita ovat muun muassa ruokaturva sekä kriittisiin resursseihin ja luonnonvaroihin liittyvät kansainväliset hankintaketjut. Ennakoinnissa luodaan erilaisia skenaarioita. Poliitiikan tehtävä on toimia niin, etteivät kielteiset skenaariot toteudu, ja toisaalta niin, että olemme varautuneet uhkiin ja kriiseihin ja meillä on keinoja selviytyä niistä. Toki politiikan keinoin on tärkeää edistää myös myönteisten skenaarioiden toteutumista.

Tulevaisuusvaliokunta teetti syksyllä 2020 selvityksen kansallisissa ja kansainvälisissä ennakointiraporteissa esille nostetuista uhista. Selvityksen tehneen tutkijaryhmän mukaan vastaavuus tämän selonteon ja globaalin ennakointiyhteisön esille tuomien riskien ja uhkakuvien välillä näyttäisi olevan varsin hyvä. Selonteko käsittelee pääsääntöisesti samantyyppisiä riskejä ja uhkakuvia kuin mitä erilaisissa ennakointiraporteissakin on nostettu esille. Ennakointiraporteissa on kuitenkin mainittu myös sellaisia pidemmälle meneviä uhkakuvia, joihin varautumista selonteossa ei juurikaan käsitellä, ja näiden asioiden pitäisi-kin meitä erityisesti kiinnostaa.

Turvallisuuspoliittisesti on tärkeää, että varautuminen ymmärretään myös varautumisena pahimpaan. Ensimmäiseksi on tunnistettava systemaattisesti ne riskit, joilla on dystoopisia vaikutuksia. Sen jälkeen on arvioitava näiden vaikutusten seuraukset ja keinot varautua niihin. Tulevaisuusvaliokunnan kuulemisissa esille nousseita dystopioita ovat esimerkiksi uhkakuvat, joissa fossiiliriippuvaiset valtiot pyrkivät laajalla keinovalikoimalla estämään vihreän siirtymän toteutumista. Sähkö- ja viestintäverkot romahtavat, syntyy kokonaan uudenlaisia kyber- ja hybridisotaa käyviä toimijaryhmiä, joiden hyökkäyksessä Suomi tai suomalaiset joutuvat merkittävän vahingon uhriksi. Merkittävät lääkkeet menettävät tehonsa antimikrobiresistenssin vuoksi, vaaralliset eläin- ja kasvitaudit leviävät onnettomuuden tai bioiskun levittämisenä, maaperä ja pohjavedet saastuvat ydinonnettomuuden seurauksena tai biodiversiteetin oheneminen johtaa elintarvikehuoltomme kannalta kriittiseen ekosysteemien äkilliseen romahdukseen.

Tulevaisuusvaliokunnan näkemyksen mukaan myös maailmantalouteen liittyvien uhkien vaikutus turvallisuusympäristöön on arvioitava paremmin. Valiokunta on jo aiemmin ottanut kantaa kansainvälisen toimintaympäristön muutoksiin ja monimutkaistumiseen ja edellyttänyt vaihtoehtoisia skenaarioita ja toimintamalleja myös sen varalle, että muutos globaalissa toimintajärjestelmässä on pysyvä tai hyvin pitkäaikainen. Selonteossa painotetaan toimenpiteenä sääntöpohjaisen ja monenvälisen ulkopoliitiikan vahvistamista. Vaikka tämä onkin perusteltu ja kannatettava ulko- ja turvallisuuspoliittinen visio, niin mahdollisena uhkakuvana tulisi tarkastella tarkemmin myös sitä, miten Suomi toimii maailmassa, jossa sääntöpohjainen ja monenvälinen toimintamalli edelleen heikkenee tai säännöt ja sopimukset perustuvat uusiin arvoihin, jotka ovat ristiriidassa Suomen arvojen ja tavoitteiden kanssa. Globaalin toimintaympäristön monimutkaistuessaa ja EU:n päätöksenteon vaikeutuessaa myös pohjoismaisen yhteistyön merkitys kasvaa.

Tulevaisuusvaliokunta kiinnittää erityistä huomiota myös siihen, että planeetan kanto-kyvyn ylittyminen sekä luonnonvarojen riittävyys ovat globaaliin turvallisuustilanteeseen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

merkittävästi vaikuttavia tekijöitä, joihin liittyviä signaaleja tulee seurata. Niiden muodostamia turvallisuusuuhkia tulee ennakoida ja niihin tulee varautua aiempaa huomattavasti suuremmalla vakavuudella myös osana ulko- ja turvallisuuspoliittista ja myöhemmin myös puolustuspoliittista selontekoa.

Valiokunnan kuulemisissa nousi esille useita merkittäviä turvallisuuskysymyksiä, joita myös pitää analysoida tarkemmin. Tällaisia ovat muun muassa tekoälyn ja sosiaalisen median yhdessä aiheuttama informaatioympäristön hämärtyminen sosiaalisen ja kognitiivisen kyberturvallisuuden uudella tavalla haastavaksi disinformaatioympäristöksi ja esimerkiksi tarve määritellä Suomen kansallinen kybertila ja virtuaalivaluuttojen vaikutukset maailmantalouteen ja ympäristöön sekä esimerkiksi avaruusteknologian merkityksen nopea kasvu.

Ja ihan lopuksi, arvoisa puhemies, haluan palata vielä tähän päivään ja muistuttaa, että kansallisen resilienssin kehittämiseksi on tarkoin hyödynnettävä koronaviruspandemian tuomat opit, arvioitava poikkeusaikana syntyneet uudet käytännöt ja analysoitava, miten osaamispohjaamme ja päätöksentekojärjestelmäämme tulisi kehittää, jotta yhteiskuntamme pystyisi vastaavien kriisien yhteydessä toimimaan entistä paremmin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Ja edustaja Hyrkkö.

17.36 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Suomi voi parhaimmillaan olla kokoaan suurempi maailmalla. Meidät tunnetaan tasa-arvon tekijänä, rauhanneuvottelijana, tinkimättömänä ihmisoikeuksien puolustajana. Meidän maineemme ilmastonmuutoksen torjunnan, teknologisen kehityksen, koulutuksen sekä naisten ja tyttöjen oikeuksien edelläkävijänä antaa uskottavuutta toimia näiden asioiden puolesta myös maailmalla. Meihin luotetaan ja meitä pyydetään tueksi vaikeilla hetkillä. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko luo perustan tämän työn jatkolle ja vahvistamiselle. Erityisen merkityksellistä on se, että ihmisoikeusperustaisuus nostetaan entistä vahvempaan ja perustavanlaatuisempaan rooliin Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa.

Rajat ylittäviin ongelmiin, kuten ilmaston lämpenemiseen, luonnon monimuotoisuuden hupenemiseen, ilman ja merten saastumiseen sekä erilaisiin turvallisuusuuhkiin, tarvitaan kansallisten toimien rinnalla entistä enemmän rajat ylittäviä ratkaisuja. Parhaimmillaan kansainväliset sopimukset ja solidaarisuus ennaltaehkäisevät ongelmien syntyä ja syvenemistä sekä rakentavat polkua kohti avointa, vakaata ja vapaata maailmaa. Erilaiset jakolinjat, vastakkainasettelu ja voimapolitiikan paluu tekevät sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän ja kansainvälisen oikeuden periaatteiden puolustamisesta ja kehittämisestä vaikeaa mutta sitäkin tärkeämpää. Kansainvälisen yhteistyön syventäminen, demokraattisten rakenteiden vahvistaminen ja yhteisten pelisääntöjen kirkastaminen ovat tarpeen, jotta esimerkiksi lasten oikeuksien sopimuksen, vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimuksen, muiden ihmisoikeussopimusten, YK:n kestävä kehityksen ja Pariisin ilmastositomuksen tavoitteet voidaan saavuttaa. Kansainvälisellä yhteisöllä on velvollisuus puuttua yksittäisen valtion toimintaan silloin, kun valtio ei kykene tai ole halukas suojaamaan kansalaistensa elämää taikka noudattamaan oikeusvaltioperiaatetta. Myös ilmastokriisin vaapaamatkustajien toimintaan on puututtava.

Arvoisa puhemies! Nämä tärkeät näkökulmat — ihmisoikeudet, ilmastonmuutoksen ja luontokadon torjunta sekä voimapolitiikan paluu — yhdistyvät erityisesti arktisella alueella. Arktisen alueen yhteistyö on Suomelle tärkeä kanava vaikuttaa ilmastokysymyksiin,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

kestävään kehitykseen ja alkuperäiskansojen oikeuksiin. Arktisella alueella on maailman mittakaavassa valtava merkitys ilmastomuutoksen vastaisessa työssä, luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä ja luonnonvarojen kestävässä hyödyntämisessä. Siksi yhteistyö kaikkien alueella toimivien valtioiden kesken on äärimmäisen tärkeää. Suomella on myös tärkeä tehtävä varmistaa, että turvallisuuspoliittiset jännitteet eivät jyrää esimerkiksi ympäristökysymysten edellyttämää yhteistyötä. Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä todetaan, että Suomelle luontevaa työtä arktisen alueen inhimillisen ja ympäristön turvallisuuden vahvistamiseksi on tehostettava ja että alkuperäiskansojen oikeuksien toteutuminen ja ympäristön kunnioittaminen ovat edellytys onnistuneelle arktiselle yhteistyölle.

Arvoisa puhemies! Naisten ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksien vastustus on viime vuosina voimistunut niin globaalisti kuin Euroopassa, ja tämä näkyy esimerkiksi joidenkin EU:n jäsenvaltioiden aktiivisena toimintana naisiin kohdistuvan ja perheväkivallan vastaista Istanbulin sopimusta vastaan. Samaan aikaan monet globaalit haasteet, kuten ilmastomuutos ja koronapandemia, vaikuttavat negatiivisesti naisten oikeuksien toteutumiseen ja korostavat olemassa olevia syrjiviä ja epätasa-arvoisia yhteiskunnallisia rakenteita. Naisten ja tyttöjen asema konflikteissa ja niiden jälkeen on yhä hyvin haavoittuvainen, ja sodankäyntimenetelmät ovat entistä vaarallisempia naisille, tytöille ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöille.

Näiden kehityskulkujen merkitystä ja tasa-arvonäkökulmaa muutenkin on syytä vahvistaa ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimintaympäristön analyysissa. Suomen tulee puolustaa aktiivisesti naisten oikeudet turvaavien kansainvälisten sopimusten toimeenpanoa sekä tukea seksuaali- ja lisääntymisoikeuksien edistämistä. Ulkoasiainvaliokunta korostaakin mietinnössään, ettei tasa-arvoa saavuteta ainoastaan kehitysyhteistyöllä, vaan tämä asiakokonaisuus tulee mieltää osaksi eri ulkopoliittikan sektoreita. Tämän edellä kuvatun huolestuttavan kehityksen tulisi näkyä Suomen yhä voimakkaampana toimintana tasa-arvon, mukaan lukien vammaisten oikeuksien ja seksuaalioikeuksien, puolustamiseksi ulko- ja turvallisuuspoliittisissa toimissa ja EU-politiikassa. Suomen tulee myöskin jatkaa toimintaansa naisten roolin vahvistamiseksi rauhanprosesseissa ja erilaisilla päätöksentekofoorumeilla.

Niin tärkeitä kuin seksuaalioikeudet ja lisääntymisterveys ovatkin, niiden toteutuminen on kaikkea muuta kuin läpihuutojuttu. Siksi tarvitaan Suomen kaltaisia maita, jotka jaksavat väsymättömästi puhua seksuaalioikeuksien puolesta silloinkin, kun niitä oikeuksia haastetaan. Me astutaan esiin silloin, kun valtasuhteiden vaihdokset uhkaavat viedä rahoituksen tärkeää työtä tekeviltä järjestöiltä, ja jatkamme johdonmukaisesti ja tinkimättömästi sitä tuloksellista työtä naisten oikeuksien puolesta hallituskaudesta toiseen.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi: Ulko- ja turvallisuuspolitiikka on kaikkien suomalaisten asia. Laaja-alainen ja osallistava keskustelu aiheesta on tärkeää, jotta eri-ikäiset ja erilaisista taustoista tulevat ihmiset voivat ottaa asian omakseen. Erityistä huomiota tulee kiinnittää nuorten mahdollisuuksiin osallistua ulko- ja turvallisuuspoliittiseen keskusteluun ja vaikuttamiseen. [Puhemies koputtaa] Kokonaisvaltainen turvallisuuskäsitys ja pitkäjänteinen ihmisoikeusperustainen ulkopoliittikka voivat parhaimmillaan myös tarjota kaikenlaisille ihmisille tarttumapintoja ja kanavia tuoda oma näkemyksensä osaksi Suomen ulkopoliittista tarinaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Wallinheimo.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

17.42 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää ulkoasiainvaliokuntaa hyvästä mietinnöstä tähän hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittiseen selontekoon. Siihen on kiteytetty paljon niistä kriittisistäkin huomioista, joita eri valiokuntien kuulemisissa on noussut esiin. Esimerkiksi muistiossa mukana olevat osiot hybridiuhkista ja kyberturvallisuudesta ovat hyviä ja päällisin puolin ymmärrettyjä uusia uhkia.

Silti, arvoisa puhemies, tulevaisuusvaliokunnan jäsenenä haluaisin vielä tämän puheenvuoron kautta nostaa tarkemmin esiin tulevaisuusvaliokunnan lausuntoon sisältyviä seikkoja. Meillä oli TuVin omissa asiantuntijakuulemisissa mahdollisuus käydä erittäin avoimta ja suoraa keskustelua juuri teknologian kehityksen vaikutuksista yhteiskuntien turvallisuuteen. Oma toivomukseni olisikin se, että TuVin lausuntoa hyödynnettäisiin vielä kattavammin seuraavia UTP-selontekoja laadittaessa.

Arvoisa puhemies! Vuoden 2021 Suomi ja maailma ovat keskellä historiallista muutosta. Sen moottori ei kuitenkaan ole ideologia tai politiikka vaan tietoon liittyvä teknologia. Emme voi unohtaa sitäkään tulevaisuuden näkökulmaa, että kuka hallitsee jatkossa dataa, tulee todennäköisesti hallitsemaan jatkossa myös maailmaa. Muutos siihen vanhaan ei-digitaaliseen maailmaan on suuri, mutta silti suurimmat muutokset ovat vasta edessä. Vaikka moni arkinen asia muuttuu uuden teknologian myötä helpommaksi, kolikon toinen puoli on se, että samalla me avaamme kyljen omien tietojemme väärinkäytölle, ja sitä myös tapahtuu yhä enemmän. Perinteisten kyberrikollisten ohella tätä nykyä mukana ovat myös valtiot. Jo nyt suurvaltojen välisissä suhteissa uuteen teknologiaan perustuvat iskut ja niiden torjuntaan liittyvät kysymykset ovat arkipäivää. Samaa sarjaa ovat olleet myös suurvaltojen yritykset ottaa haltuun ja monopolisoida tiettyjä tieto- ja viestintäteknologian uusia sovellutuksia. Teknologinen kylmä sota on käynnissä parasta aikaa.

Silti asiantuntijoiden mukaan tämä on vasta alkusoittoa isommille uhkille. Tekoälyn ja koneoppimisen kehitys mahdollistaa yhä laajemman ja taitavamman valetiedon tuottamisen ja jakamisen. Mitä esimerkiksi tapahtuu tulevaisuuden vaaleissa yleiselle kansalaiskeskustelulle, jos sitä harjoittamaan päästetään jatkuvasti oppivat, kaikkialla läsnä olevat ja väsymättömät tekoälyt? Kynnys tällaisten hyökkäysten tekemiseen madaltuu kuukausi kuukaudelta, sillä mahdollisuus jäädä kiinni tällaisista on pieni ja sanktiota ei käytännössä ole. Entä mitä tapahtuu meidän nykyisille salausteknologioillemme, kun jo pitkällä olevat kvanttietokoneet mahdollistavat kaikkien mahdollisten salausten purkamisen muutamassa sekunnissa? Mitä se tekee yhteiskunnillemme, joissa muun muassa luottamuksellinen tietojen käsittely edellyttää vahvaa salausta?

Arvoisa puhemies! On päivänselvää, että kaikkiin uuden teknologian mukanaan tuomiin uhkiin on vaikea kehittää nopeasti toimivia vastauksia. Ihmisten kyky innovoida voittaa aina halun reguloida, ja rajat yleensä asetetaan vasta vahinkojen seurauksena. Silti juuri nyt meidän pitäisi näissä asioissa olla aktiivisia ja panostaa nykyistä vastuullisemman kansainvälisen kybertoimintaympäristön luomiseen. Kokoaan suurempana digitalisaation ja kyberteknologian osajana Suomi voisi omin kansallisin päätöksin ja kansainvälisissä pöydissä toimia tästä esimerkkinä. Toivon, että osaan näistä toiveista saadaan vastauksia hallituksen piakkoin valmistuvassa puolustuspoliittisessa selonteossa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Biaudet.

17.46 Eva Biaudet r: Arvoisa puhemies, ärade talman! Hallituksen selonteon mukaan Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteena on kansainvälisen yhteistyön edistämi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

nen, globaalin vastuun kantaminen ja rauhan rakentaminen. Ulko- ja turvallisuuspolitiikka on siis paljon enemmän kuin puolustuspolitiikkaa, koska monet inhimillistä turvallisuutta ja meidän hyvinvointiamme uhkaavat haasteet ovat globaaleja ja muita kuin perinteisiä aseellisia konflikteja. Siksi on keskeistä, että keskustelu — enemmän kuin ehkä tällä hetkellä tapahtuu — keskittyy kansainvälisen rauhan, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tuottamiseen. Mikään maa ei ole turvassa näiltä turvallisuushilta. Sen olemme tietenkin nähneet nyt covid-19-pandemian vaikutuksista. Niihin perinteiset voimapolitiikka ja keskustelun välineet eivät tule apuun, päinvastoin. Toivomme tietenkin, että nyt Yhdysvaltojen presidentti Bidenin EU-maiden vierailu tuo myös niihin lisää painoarvoa.

Suomessakin näkemykset meidän globaalista asemasta, kansainvälisistä sitoumuksista ja ihmisoikeuksista jakautuvat vahvasti. Meille on muodostunut poliittinen liike, joka ajattelee, että Suomi voi olla turvassa vain sulkeutumalla ja eristäytymällä kansainvälisestä yhteistyöstä, jättäytymällä pois kansainvälisten velvoitteiden sitovuudesta. Tästä näkökulmasta ulkoasiainvaliokunnan yksimielinen mietintö ei kerro varsinaista tai ainakaan koko totuutta Suomen poliittisesta ilmapiiristä. Ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajan yksipuolinen turvallisuussuhkien liittäminen ihmisten liikkumiseen korostaa mielestäni liikaa tätä näkemystä. Halutaan antaa virheellinen mielikuva, että voimme elää erillämme toisistamme, että maahanmuuttajat ovat aina uhka ja että ihmiset, jotka pakenevat vainoa, eivät ansaitse enää kansainvälistä suojelua, mitä yhteen tärkeimmistä kansainvälisistä ihmisoikeussopimuksista, Geneven pakolaissopimukseen, sitoutuminen edellyttää meiltä. Historiallinen muisti on lyhyt. Sopimus rakennettiin nimenomaan toisen maailmansodan natsien vainoamien ihmisten suojelemiseksi Euroopassa. Kyse on siis sääntöpohjaisesta yhteistyöstä sekä kestäväen kehityksen ja demokratian perusteista ja niihin sitoutumisesta. Kysymys on myös inhimillisyydestä ja suorasekkäisestä vastuun kantamisesta.

Sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän ja kansainvälisen yhteistyön vahvistaminen on Suomen etu. Selonteossa perustellaan erityisesti YK:n ja EU:n yhteistyörakenteiden merkitystä. Suomi pyrkii myös ihmisoikeusneuvostoon kaudelle 2022—2024, missä Suomen pääviesti ”A diverse world, universal human rights” korostaa ihmisoikeuksien yleismaailmallisuutta. Erityisesti nostamme esiin naisten ja tyttöjen oikeuksien ja sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisen sekä haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten oikeuksien puolustamisen. Globaalin vastuun kantaminen yhdistyy meillä siis aktiiviseen ja määrätietoiseen vaikuttamiseen. Suomi korostaa ihmisoikeuksien, oikeusvaltion ja tasa-arvon aktiivista edistämistä kaikissa suhteissa. Tämä edellyttää myös uskottavuutta kotimaassa ja EU:ssa tapahtuvan politiikan osalta.

Mitä ihmisoikeusperustainen politiikka aina tarkoittaa käytännössä? Sehän ei tapahdu itsestään, vaan meidän tulee aktiivisesti löytää uusia toimintatapoja ja struktuureita. Se voisi tarkoittaa käytännössä sitä, että edustustomme allokoivat aikaa ihmisoikeuskysymyksille, seuraavat tavoitteiden toteutumista ja ovat esimerkiksi luomassa kansainvälisten toimijoiden ihmisoikeusverkostoja kohdemaissa. Ihmisoikeusperustaisuus tarkoittaa myös sitä, että tuetaan ihmisoikeuksien puolustajia, seurataan esimerkiksi heihin kohdistuvia oikeudenkäyntejä ja ollaan aktiivisia tasa-arvokysymyksissä.

Anti-gender-liike ja naisten sekä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksia vastustavat ryhmät ovat vahvistuneet ja muodostavat merkittävän uhan naisten oikeuksille. Naisten oikeuksia rajaamaan pyrkivä globaali liike on hyvin organisoitu ja rahoitettu sekä vaikutusvaltainen. Naisiin kohdistuva väkivalta ja sukupuolittunut väkivalta ovat konkreettinen turvallisuushuoli naisille ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöille. Ihmisoikeu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

det ovat pienissä paikoissa, kuten Eleanor Roosevelt aikoinaan YK:n ihmisoikeusjulistusta sorvatessaan sanoi. Inhimillinen turvallisuus on kovaa turvallisuutta, jota välttämättä ei voida turvata aseilla mutta jonka tulisi aina olla rauhan tilan mittari. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Purra.

17.51 Riikka Purra ps: Arvoisa herra puhemies! Käsiteltävänä olevassa selonteossa määritellään lähtökohdat Suomen harjoittamalle ulko- ja turvallisuuspolitiikalle. Selonteossa nostetaan globaaleista ongelmista esiin muun muassa ilmastonmuutos, muuttoliike, väestönkehitys, terrorismi ja väkivaltainen radikalisoituminen. Myös hallintovaliokunta lausui selonteosta, mutta valitettavasti yksimielinen ja hyvä lausuntomme on ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä lähes kokonaan sivuutettu. Koska erityisesti terrorismin ja maahanmuuton analyysit ovat sekä selonteossa että mietinnössä marginaalisessa asemassa, käsitelen niitä tässä puheenvuorossa.

Hallintovaliokunta käsitteli lausunnossaan maahanmuuttoa laajasti. Vaikka konfliktien ehkäisy, kriisinhallinta, kehityspolitiikka, ilmastopolitiikka ja kaupallistaloudellinen yhteistyö ovat ulko- ja turvallisuuspolitiikan välineitä, joilla voidaan vaikuttaa muuttoliikkeen perimmäisiin syihin ja tukea alueellista vakautta, on huomattavista taloudellisista ja muista panostuksista huolimatta tuloksia saavutettu vähänlaisesti ja hyvin hitaasti. UTP-selonteossa mainitaan Suomeen saapuva maahanmuutto myös epävakauttavana tekijänä. Hallintovaliokunta korostaa, että maahanmuuttajien integroitumisen velvoittavuutta tulee lisätä. Länsinaapurimme valitettava esimerkki kannattaa pitää mielessä.

Tärkeää on myös ymmärtää laajamittaisen maahanmuuton aiheuttamat uhat ja varautua niihin. Vuoden 2015 tapahtumien ei pitäisi olla mahdollisia, koska turvapaikanhakijat eivät kuulu EU-alueella vapaan liikkuvuuden piiriin, mutta niin vain tapahtui ja voi tapahtua taas uudelleen. Sekä Kanariansaarilla, muualla Espanjassa, Italiassa että Kreikassa on näkyvissä laittoman siirtolaisuuden määrän kasvu. Myös turvapaikanhakijoiksi väitettyjen siirtolaisten käyttäminen hybridioperaatioissa, kuten Turkista Kreikkaan tapahtuvissa rajatapauksissa, on syytä ymmärtää ja asiaan varautua myös suhteessa omaan itärajaamme.

Kuten lukuisissa yksimielisissä lausunnoissaan aiemminkin, hallintovaliokunta korostaa, että turvapaikkajärjestelmän perustavoite on kansainvälisen suojelun antaminen sitä aidosti tarvitseville. Väärinkäytöksiin tulisi puuttua ja palauttamisen tulisi olla tehokasta ja viivytyksetöntä. Nyt näin ei ole. ”Palautusjärjestelmä ei toimi asianmukaisesti, mikä heikentää koko turvapaikkajärjestelmän legitimitettä”, valiokunta lausuu. Euroopassa on huomattavia määriä ihmisiä, jotka saatuaan lainvoimaisen kielteisen päätöksen eivät kuitenkaan suostu poistumaan unionin alueelta ja joita heidän lähtömaansa ei suostu ottamaan vastaan, elleivät he palaa vapaaehtoisesti. Osaa laittomasti Euroopassa oleskelevista on puolestaan vaikea tavoittaa. Hallintovaliokunta on useissa lausunnoissaan korostanut, että laitonta maahantuloa ja maassa oleskelua ilman laillista oleskeluoikeutta pitää ehkäistä tehokkaammin sekä palautuksia toimeenpanna nykyistä toimivammin.

Pelkästään EU:n jäsenmaiden sisäministerien ja sisäasiainhallinnon toimin palautussovimusten aikaansaaminen ja palautusyhteistyö ei ole onnistunut. Tarvitaan jäsenmaiden ulkoasiainhallintoa, ulkoministereitä, hallituksia ja pääministereitä ajamaan palautusyhteistyötä kolmansien maiden kanssa. Kauppapolitiikka, kehitysyhteistyö ja muut yhteiskuntien toimintaloikat on kytkettävä mukaan toimivan palautuspolitiikan toteuttamiseksi. Hallintovaliokunnan mukaan unionin ja jäsenmaiden erilaisten taloudellisten tukien vasti-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

neeksi on voitava asettaa velvoite palautettavien vastaanottamiseen ilman ehtoja. Ilman tehokasta palautuspolitiikkaa ei voi olla myöskään yhtenäistä EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkaa.

Arvoisa puhemies! Selonteossa terrorismi ja väkivaltainen radikalisoituminen mainitaan muutaman kerran, mutta se ei kuitenkaan ota näihin laajemmin kantaa. Käsittelimme hallintovaliokunnan lausunnossamme myös terrorismia ja radikalisoitumista. Suomessa merkittävimmän terrorismin uhan muodostavat valiokunnan saaman selvityksen mukaan radikaali-islamistista ja äärioikeistolaista ideologiaa kannattavat yksittäiset toimijat ja pienryhmät. Suojelupoliisin terrorismintorjunnan kohdehenkilöitä on tällä hetkellä noin 390, ja näistä valtaosa kytkeytyy radikaali-islamistiseen ideologiaan. Radikaali-islamistinen terrorismi muodostaa myös globaalisti merkittävimmän terrorismin uhan. Suojelupoliisi on arvioinut, että Syyrian ja Irakin konfliktialueilta Suomeen palaavat vierastaistelijat todennäköisesti jatkavat toimintaansa radikaali-islamistisissa verkostoissa. Terroristijärjestöjen toimintaan kytköksissä olevat palaajat muodostavat saadun selvityksen mukaan turvallisuusuhan sukupuoleen katsomatta. Hallintovaliokunnan mielestä ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon yhteydessä on jatkossa syytä kiinnittää nykyistä enemmän huomiota [Puhemies koputtaa] terrorismin aiheuttamaan turvallisuusuhkaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Salonen.

17.57 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Ulko- ja turvallisuuspolitiikkamme ei saa olla ailahtelevaa tai kulloisillekin vallanvaihdoksille alisteista. Puolueilla ja hallituksilla on toki erilaisia näkökulmia ja painotuksia ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, mutta Suomen linjan on syytä olla pitkäjänteinen ja yhtenäinen.

Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko on hieno osoitus siitä, että meillä vallitsee laaja-alainen, hallitus—oppositio-rajat ylittävä yhteisymmärrys Suomen päälinjoista selontekoon liittyen. Ulkoasiainvaliokunnan mietintö on yksimielinen, ja jo se itsessään on tärkeää ulko- ja turvallisuuspolitiikkamme kannalta. Painotuseroja toki on siinäkin, ja hyvä niin.

Arvoisa puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkeä tavoite on, että kansallisin toimin ja kansainvälisellä yhteistyöllä estetään aseellisten konfliktien ja Suomen turvallisuutta ja yhteiskunnan toimintakykyä vaarantavien tilanteiden syntyminen sekä Suomen joutuminen sotilaalliseen konfliktiin. Suomi harjoittaa aktiivista vakauspolitiikkaa sotilaallisten uhkien ennaltaehkäisemiseksi eikä salli alueensa käyttöä vihamielisiin tarkoituksiin muita valtioita vastaan. Ulkoasiainvaliokunta jakaa selontekoon kirjatut Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämäärät niin Suomen kansainvälisen aseman vahvistamiseen, valtion itsenäisyyden ja alueellisen koskemattomuuden turvaamiseen, Suomen turvallisuuden ja hyvinvoinnin vahvistamiseen kuin yhteiskunnan toimivuuden ylläpitämiseen.

Selonteko tarkastelee turvallisuutta laajan turvallisuuden näkökulmasta. Suomen turvallisuusuhat eivät ole ainoastaan sotilaallisia uhkia, vaan yhä tärkeämpää on ymmärtää uhkinamme myös esimerkiksi ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen, terrorismi, kyber- ja hybridiuhat tai vaikkapa koronakriisin kaltaiset pandemiat. Yhä edelleen pidämme joitakin uhkia niin epätodennäköisinä, ettemme oikeastaan edes pysähdy niihin. Koronapandemia on kuitenkin osoittanut meille, että epätodennäköisestä voi tulla totta, ja silloin on oltava varautunut siihen kaikkein epätodennäköisimpäänkin uhkaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

Tulevaisuusvaliokunta nostaa lausunnossaan esille juuri tätä näkökulmaa. Tulevaisuusvaliokunnan asiantuntijat nostivat esiin muun muassa teknologiakehityksen luomia uusia uhkia, yhteiskunnallista resilienssiä, ennakointiraporteissa esille nousseita uhkakuvia ja Suomen kansainvälistä profiloitumista turvallisuusosaajana. Teknologiakehityksen tuomista uhista tulevaisuusvaliokunta nostaa lausunnossaan esimerkiksi suurvaltojen valtakamppailun, joka ilmenee parhaillaan pyrkimyksenä päästä määrittelemään teknologisia standardeja ja muodostamaan niille perustuvia digitaalisia monopoleja. Tämä kehityskulku hämärtää kauppa-, teknologia-, ulko- ja turvallisuuspolitiikan rajapintoja ja tekee myös teknologia- ja kauppapolitiikasta ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Erään asiantuntijan mukaan riskinä on esimerkiksi splinternet eli internetin hajoaminen poliittisen vaikutusvallan ja liiketoiminnan sekoittuessa keskenään.

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta korostaa, että vain Suomeen kohdistuvaa välitöntä sotilaallista uhkaa ei onneksemme ole tässäkään selonteossa näköpiirissä. Suomen turvallisuustilanne on kokonaisuudessaan edelleen hyvä. Se ei tarkoita silti sitä, ettemmekö eläisi osana jännitteistä maailmaa ja suurvaltapolitiikkaa. Myös turvallisuusuhkamme ovat sotilaallista uhkaa moninaisemmat. Ulkoasiainvaliokunta korostaakin sisäisen turvallisuuden tärkeimpiä tekijöitä olevan kansakunnan eheys ja yhteenkuuluvuus sekä tasa-arvoisesti jakaantuva hyvinvointi. Nämä ovat myös edellytyksiä sille, että Suomi pystyy vastaamaan alkuperältään maan rajojen ulkopuolelta mahdollisesti tuleviin uhkiin.

Tulevaisuusvaliokunta nostaa esille, että erityisesti informaatiopuolustus eli väärän tiedon oikaisemisen sekä tiedon eheyden varmistamisen strategiat olisivat ansainneet enemmän painoarvoa selonteossa. Valetietoon ja tekoälyyn liittyvistä uhkakuvista asiantuntijat mainitsivat esimerkiksi GPT-3-tekoälyn kyvyn tuottaa älykkään oloisia tekstejä ja keskustelun pätkiä useilla eri kielillä. Asiantuntijan mukaan ei olla kaukana siitä, että tekoäly pystyy käyttämään sosiaalisessa mediassa yhtäaikaaisesti miljoonia keskusteluja, joihin osallistuvien ihmisten on vaikea hahmottaa keskustelewansa koneen kanssa. On myös palveluita, joilla voidaan luoda valokuvia kasvoista, joita ei oikeasti ole olemassa. Nämä kasvot voivat videoissa puhua aidon näköisesti eri kielillä. Tällainen toimintaympäristö muuttaa maan sisäisen eheyden vaalimisen vaikeammaksi, jopa hallitsemattomaksi. Selonteko voisi olla vielä rohkeampi ja eteenpäin katsovampi siinä, miten se käsittelee nykymaailman sekä tulevaisuuden uhkia. Meidän on kyettävä varautumaan näihin uhkiin ja estämään ne ennen kuin ne realisoituvat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Multala poissa, edustaja Kaunisto poissa. — Edustaja Mustajärvi, olkaa hyvä.

18.02 Markus Mustajärvi vas: Arvoisa puhemies! Selontekoprosessit ovat hyvin mielenkiintoisia. Itse olen saanut olla jo viime kaudella mukana Nato-selvityksen seurantaryhmässä ja ulko- ja turvallisuus- sekä puolustuspoliittisen selonteon seurantaryhmässä — ja sama työ on jatkunut tämän kauden — ja sen lisäksi vielä puolustusvaliokunnassa toista kautta. Nuo selontekotekstithän eivät lähde tyhjältä, vaan siellä on aina keskeisiä sisältöjä aiemmista selonteista, niin kuin pitää ollakin, mutta sitten virkamiehet kyllä, kun hekään eivät ole täysin neutraaleja ja heidän kantansa eivät ole arvovapaita, luovat pohjat niille teksteille, joita leivotaan seurantaryhmässä ja TP-UTVAssa, ja nämä ministeriöt, seurantaryhmä ja TP-UTVA ovat siinä vaiheessa hyvinkin tiiviissä vuorovaikutuksessa, ja seurantaryhmässä on sekä sisäinen prosessi että ulkoinen prosessi asioitten viemiseksi. Sen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

jälkeen, kun nämä tahot ovat siunanneet omalta puoleltaan lopputuotteen, se tulee sitten eduskunnan käsittelyyn.

Kun on seurannut semmoisia ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan vihkiytyneitä kansanedustajia, jotka ovat asiaa harrastaneet kymmeniä vuosia, niin olisikin äärimmäisen tärkeää se, että myöskin nuoremmissa poliittikopolvista löytyisi sellaisia, jotka ottavat nämä asiat omakseen, vaikka ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan perehtyminen ei ehkä ole kaikkein varmin tapa varmistaa sitä uudelleenvalintaa.

Selonteon käsittelyssä yksimielisyyden tavoittelu on kyllä arvokas asia, ja lähtökohta on se, että katsotaan, mikä meitä yhdistää, eikä se, että haetaan niitä asioita, jotka meitä erottavat. Selonteot pitäisi kyetä keskeisin osin poikkileikkaamaan niin, että niillä olisivat rajapinnat oleellisilta osin kunnossa. Puolustuselonteon aikajännehän nyt on ilman muuta kaikista pisin. Tekstissä mainitaan, että se on 8—10 vuotta, mutta se on itse asiassa paljon pidempi, koska HX-hankkeen, joka on Suomen historian suurin hankintapäätös, aikajänne yksistään on jo 30—40 vuotta, ja tällä hankinnalla on hyvin vahva ulkopoliittinen ulottuvuus.

Arvoisa puhemies! Kun kokoomuslaiset edustajat ovat arvostelleet ja ihmetelleet sitä, miksi tekstissä on mukana lause ”Suomi ei luovuta aluettaan vihamielisiin tarkoituksiin”, niin se lause on arvostelusta päätellen ilmeisen onnistunut. Ja vastaus löytyy kokoomuksen ryhmäpuheesta. Ryhmäpuheen pitäjä sanoi, että Suomen alueet, pohjoiset alueet, ovat strategisesti tärkeitä. Siksi tuo lause on olennainen osa tekstiä. Jos ajatellaan, pelkääkö Venäjä Suomea, niin ei varmaan pelkää mutta seuraa varmaan hyvin tarkasti sitä, tuleeko heille 1 300 kilometriä uutta Nato-rajaa, kun tietää, kuinka tärkeitä Murmanskin alue ja Pietarin alue ovat olleet tsaarin vallan aikana Venäjälle ja Neuvostoliiton aikana ja on nyt uuden Venäjän aikana edelleen. Miksi sitten Suomen tekemisiä seurataan? Suomessa on kansainvälisiä harjoituksia 80 kappaletta vuodessa. Itse asiassa ei ole montaakaan päivää vuoden aikana, vuosikierron aikana, että täällä ei olisi Nato-joukkoja. Jokin aika sitten B-52-pommittajat simuloivat taktista ydinasehyökkäystä Murmanskin alueelle. Norja on esittänyt kauttakulkusopimusta, joka tarkoittaa sitä, että Suomen ja Ruotsin pohjoisten alueitten kautta kuljetettaisiin sotamateriaalia ja sotilaita sekä rauhan että kriisin aikana.

Ja kun sanotaan, ettei ole tarpeeksi selvää sitoutumista Suomella länteen, niin jos Suomella on yhdeksän kahdenkeskistä puolustusopimusta, kaksi kolmenkeskistä sopimusta ja Nato-isäntämaasopimus, niin mikä ihme muu kuin Nato-jäsenyys olisi vielä selvempi sitoutuminen länteen ottaen huomioon, että me olemme jo täysivaltaisia EU:n jäseniä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Koponen, Ari, olkaa hyvä.

18.08 Ari Koponen ps: Puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan selonteossa perinteiset uhat ja tavoitteet ovat pitkälti samoja kuin edeltäjässään vuonna 2016, mutta valitettavasti sisältöä leimaavat vahvasti hallituksen ideologiset aatteet. On valitettavaa, että tämän vuoksi selonteko laiminlyö ja sivuuttaa monia todellisia huomionaiheita.

Esimerkiksi suurvaltojen välinen strateginen kilpailu on heijastunut Suomen lähialueisiin ja turvallisuusympäristöön, vaikkei tätä kehityskulkua ole riittävästi selonteossa kuvailtu. Täytyy tiedostaa, että iso osa maastamme kuuluu arktiseen alueeseen. Viimeisten vuosien aikana sotilasaktiivisuus on lisääntynyt pohjoisessa, ja esimerkiksi Venäjä varaa jo samoja harjoitusalueita arktiselta alueelta kuin Nato. Myös Kiina määrittelee itsensä ark-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

tista aluetta lähellä olevaksi valtioksi ja on alkanut havitella roolia alueen kaasu- ja öljyvyrantoihin liittyvillä sijoituksilla. Näiden eri hankkeiden kautta tulee vaikuttamispotentiaalia. Myös ulkoasiainvaliokunta kiinnittää huomiota kiristyneeseen suurvaltojen kamppailuun, enkä ollut täysin tyytyväinen siihen, miten sen jännitteitä on selonteossa analysoitu.

Hybridivaikuttaminen ja kybertoimintaympäristön uhkat lisääntyvät, ja erityisesti verkoturvallisuuden kehittäminen on entistä tärkeämpää. Tämä on asia, mistä emme voi tänä päivänä puhua liikaa.

Pandemian myötä myös terveysturvallisuus nousee selonteossa ensimmäistä kertaa so-tilaallisten uhkien tasolle.

Selonteossa terrorismi ja väkivaltainen radikalisoituminen mainitaan muutamaan otteeseen, mutta se ei kuitenkaan ota laajemmin kantaa jihadismin ja ääri-islamien rooliin ulko- ja turvallisuuspoliittisena uhkana. Ääri-islamistinen ajattelu ja islamistinen väkivalta ovat kuitenkin yksi merkittävimmistä ulkoisista uhista, joka tulee kasvamaan entisestään lähi-vuosina.

Toinen liian vähäiselle huomiolle jäänyt asia on Euroopan ulkopuolelta tulevat muuttovirrat. Ne olisi tullut nähdä huomattavasti vakavampana ulkoisena uhkana valtioiden turvallisuudelle. Viime vuodet muuttoliike on ollut täysin hallitsematonta, ja se on ollut kaukana ennakoidusta ja säännelystä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Simula, olkaa hyvä.

18.10 Jenna Simula ps: Arvoisa puhemies! Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko on merkittävä asiakirja, joka nimensä mukaisesti keskittyy keskeisimpiin ulko- ja turvallisuuspoliittisiin ughiin ja toisaalta yhteistyömahdollisuuksiin Suomen näkökulmasta. Edelleen keihäänkärkinä ovat valtiollinen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus — hyvä niin. En voinut kuitenkaan olla huomaamatta eräänlaista ideologista värittämistä tietyissä asioissa, joita selonteossa mainittiin — ja huomasin ideologisuuden ennen kaikkea siinä, mitä asioita oli jätetty selonteosta lähes täysin pois.

Esimerkiksi laittomaan siirtolaisuuteen tai mahdollisiin uusiin maahanmuuttovyöryihin, turvapaikkajärjestelmän väärinkäyttöihin ja niiden aiheuttamiin lieveilmiöihin, terrorismiin, turvallisuuden heikkenemiseen ja yhteiskunnalliseen sirpaloitumiseen ei selonteossa paneuduttu tarpeeksi painokkaasti. Sen sijaan korostettiin globaalia vastuunkantoa ja taakanjakoa, joka on ennemminkin kriisin hoitoa kuin motiivien tunnistamista tai lieveilmiöiden ennaltaehkäisyä.

Vähemmän yllättäen ilmastoasiat näyttelivät selonteossa valtavaa roolia myös muutto-liikkeen motivaattorina, vaikka pidemmän aikaa syyt ovat olleet aivan muualla kuin ilmas-tonmuutoksessa. Laajamittaisesta maahanmuutosta halutaankin ilmeisesti luoda sellainen kuva, että se on eräänlainen luonnonvoima, jota ei voi hillitä eikä estää. Toisaalta Suomen ylimitoitettuja ilmastotoimia voidaan löyhästi linkittää tällä tavoin myös laittoman siirto-laisuuden ehkäisemiseen ja toisaalta jättimäistä kehitysyhteistyöbudjettia perustella täysin samoin perustein.

Arvoisa puhemies! Myös Euroopan unionin roolista annetaan selonteossa varsin ruusuinen kuva, mutta ulkoasiainvaliokunnan mietinnöstä löytyy mainio kohta, jossa käytännös-sä todetaan, että EU sääntöjään kiertämällä vesittää itse itseään. Mietinnössä todetaan seu-raavasti: ”Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, kuinka samanaikaisesti kuin kansainväli-set jännitteet ovat kasvaneet, on myös kansainvälisen sääntöpohjaisen monenkeskisen yh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

teistyöjärjestelmän kyky säädellä jännitteitä ja toimia suurten kestäättömään kehitykseen ja kansainväliseen talouteen liittyvien haasteiden ratkojana heikentynyt, koska monet merkittävät toimijat ovat avoimesti tai tosiasiallisesti toimineet tavalla, joka on heikentänyt luottamusta ja sitoutumista monenkeskiseen yhteistyöjärjestelmään. Osana tätä kehitystä Suomen tulee varautua kansainvälisten sopimusten nopeaankin uudelleentulkintaan ja siihen, että valikoiva sitoutuminen heikentää entisestään sopimusjärjestelmää ja kansainvälisiä instituutioita.” [Kimmo Kiljunen: Se on fakta!]

Kiinnittäisin vielä huomiota suurvaltojen, erityisesti Kiinan, lisääntyneeseen mielenkiintoon arktista aluetta ja etenkin sen luonnonvaroja kohtaan. Määritelmästä riippuen Lappi ja lisäksi Pohjois-Pohjanmaa ja Kainuu kuuluvat arktiseen alueeseen tai sen vaikutusalueisiin, joten kyseessä on myös Suomea vahvasti koskettava asia. Valitettavasti selonteosta jää uupumaan alueen yksityiskohtaisempi tarkastelu ja toisaalta sitä kohtaavat mahdolliset ulkovaltojen suunnasta tulevat uhat. Toivon tähän kiinnitettävän vielä huomiota. Ainakin valiokunnan mietinnössä tämä asia oli nostettu ansiokkaasti esille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Könttä, olkaa hyvä.

18.14 Joonas Könttä kesk: Arvoisa herra puhemies! ”Minä tahdon kaikkialla ja kaikissa tilanteissa rauhan ja sodan aikana puolustaa isänmaani koskemattomuutta, sen laillista valtiojärjestystä sekä valtakunnan laillista esivaltaa.” Näin olemme lausuneet me kaikki kaikkivaltiaan ja kaikkitietävän Jumalan edessä, jotka sotilasvallan vannoin. Tietyllä tapaa tämä selonteko on myös vala, jonka parlamentti nyt vannoo omalla tavallaan siitä, kuinka suomalaista turvallisuuspolitiikkaa pitää jatkossa kehittää.

Hiljattain, tarkemmin ottaen 4. kesäkuuta, vietettiin puolustusvoimain lippujuhlan päivää. Tuona päivänä jaetaan kunniamerkkejä ja ylennetään ansioituneita sotilaita ja reserviläisiä, heitä, jotka viime kädessä turvaavat maamme itsenäisyyttä. Päivä on myös marsalkka Mannerheimin syntymäpäivä. Perinteillä, tavoilla ja historiallammme on suuri merkitys, ja siksi myös maamme ulko- ja turvallisuuspolitiikassa korostetaan vakautta, jatkuvuutta ja pitkäjänteisyyttä. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko on näiden perusasioiden linjaa vahvistava kokonaisuus. Suomen tavoitteena on maamme kansainvälisen aseman vahvistaminen. Turvaamme jatkossakin maamme itsenäisyyden ja alueellisen koskemattomuuden. Itsenäisyydestä emme luovu. Näitä peruskiviä eivät maassamme vavisuta muuttuvat suhdanteet, eivät vaalit, eivät ulkoiset vaikutukset.

”Kansa, joka ei tunne menneisyyttään, ei hallitse nykyisyyttään eikä ole valmis rakentamaan tulevaisuutta varten”, lausui kenraali ja Mannerheim-ristin ritari Adolf Ehrnrooth. Rauhan edistäminen vaatii sitä, että muistamme menneisyytemme ja kunnioitamme sitä itsenäisen Suomen perintöä, jonka olemme veteraanisukupolvelta saaneet. Suomi on sotilasliittoon kuulumaton maa, joka ylläpitää vahvaa ja uskottavaa puolustuskykyä. Omilla toimillamme ja kansainvälisellä yhteistyöllä vahvistamme ja varmistamme Suomen turvallisuuden ja yhteiskunnallisen toimintakyvyn myös jatkossa. Elämme demokratiassa, mutta harvainvaltoja on naapurissamme. Maailma ympärillämme muuttuu. Venäjä vaikuttaa yhä aktiivisemmin lähialueidemme poliittiseen vakauteen ja lisää läsnäoloaan maailmalla. Kasakka ottaa, mikä irti lähtee. Ukrainan konflikti jatkuu edelleen, ja Krimin laittomasta valloitteluksesta on jo seitsemän vuotta. Valko-Venäjällä oppositio tukahdutetaan voimalla.

Arvoisa puhemies! Kriisit eivät odota sopivampia aikoja. Globaali koronapandemia antoi meille ikävän muistutuksen varautumisen ja huoltovarmuuden merkityksestä. Ruoka-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

kauppojen hyllyjen tyhjät rivit ja epävarmuus tulevasta antoivat meille aihetta pohtia omaa varautumistamme ja sen tasoa. Yhteiskunnan on oltava aina iskuvalmiina yllättävienkin tilanteiden ja kriisien varalle. Koronan keskellä näin ei ollut. Suomalaisella sisulla kuitenkin selvittiin ja selvitään myös jatkossa. Turvallisuuden vaaliminen vaatii yhä laajempaa perspektiiviä. Sotilaallisten uhkien lisäksi suurvaltojen välinen kilpailu, hybrdivaikuttaminen ja tunnistamamme globaalit haasteet asettavat haasteita myös Suomelle. Huoltovarmuutemme on päivitettävä vastaamaan 2030-luvun ughiin.

Arvoisa herra puhemies! Muutos ei ole vain näkyvää uhkaa, kuten korona osoitti. Vaara piilee silmiltä näkymättömissä. Kyberturvallisuus on jatkuvasti kasvava turvallisuuspolitiikan elementti, näkymätön vihollinen, joka on aiempaa vaarallisempi — ei niinkään näkyvä, mutta sen vaikutukset ovat entistä näkyvämpiä. Lähes jokainen meistä kantaa mukanaan, käsittelee ja luo dataa jatkuvasti matkapuhelimien, tietokoneiden ja muiden teknisten laitteiden avulla. Lähes kaikki tavarat autoista kodin elektroniikkaan ja sähköverkoista terveysjärjestelmiin ovat netissä. Meillä on oltava nykyistä parempi valmius ylläpitää ja edistää turvallisuutta myös tietoverkoissa. Selonteossa linjataan vahvasti kybertoimintaympäristön turvallisuudesta. Tulevassa puolustuselonteossa pureudutaan tähän aiheeseen entistä tiiviimmin. Tämän alati kasvavan ja muuttuvan osa-alueen huomioiminen vaatii sellaista joustavuutta ja ymmärrystä, jota on jatkuvasti kehitettävä. Tarvitsemme lisää osaajia, lisää resursseja ja lisää kriisitietoutta. Kasvavan informaatiomäärän myötä myös tarve tiedon varmistamiselle ja väärän tiedon oikaisemiselle on ilmeinen. On ymmärrettävä, että myös nettiin kirjatulla asioilla voi olla erilaisia tarkoituksia. Internetin myötä myös uudenlaiset vaikutuskeinot ovat mahdollisia.

Arvoisa puhemies! Suomi on paras maa meille suomalaisille. Vain yhtenäisenä kansakuntana pidämme huolen siitä, että näin on myös jatkossa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

18.19 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Ensiksi täytyy todeta, että käsittelyssä oleva ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko painottuu vahvasti hallituksen ideologiaa ja arvomaailmaa tukevaksi. Kun selonteon lukee läpi, niin huomaa kyllä, mikä puolue hallitusta vie. Se on täynnä vihreää ideologiaa.

Joidenkin asioiden huomioissa objektiivisuus näyttää loistavan poissaolollaan, varsinkin avoimien rajojen politiikalla rantautuneen terrorismin ja väkivaltaisen radikalisoitumisen kohdalla. Nämä mainitaan selonteossa pariin otteeseen, mutta selonteko ei ota laajemmin kantaa jihadismin eikä ääri-islamien lisääntyvään uhkaan myös Suomessa. Totuus on, että kaikkialla siellä, missä laajamittaista ja leväperäistä maahanmuuttopolitiikkaa on harjoitettu, on myös ekstremismi lisääntynyt huolestuttavasti. Eikä sen uhka ole kadonnut, vaikka esimerkiksi terroristijärjestö Isis on suurimmaksi osaksi kukistettu. Historia on opettanut meitä, että kun yksi terroristijärjestö eliminoidaan, on jonossa jo seuraava ottamassa jalansijaa. Nykyhiljaisuus on pelkästään tyyntä myrskyn edellä. Paha vaanii, ja siihen on syytä ennalta varautua.

Arvoisa puhemies! Ei tarvitse olla Einstein nähdäkseen, mitä esimerkiksi naapurimaa Ruotsissa on tapahtunut ja mihin myös maan pääministeri on nyt vihdoinkin joutunut ottamaan kantaa. Ruotsalainen lintukoto on enää pelkkä muisto. Väärä maahanmuuttopolitiikka ja silmätsulkeva maailman halaaminen ovat pilanneet läntisen naapurimme. Ongelmia

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

ei voi ikuisuuksia lakaista maton alle eikä selittää milloin milläkin tekosyyllä. Suomen tulee ottaa oppia eikä toistaa niitä samoja virheitä, joita naapurimme on tehnyt.

Väitetään, että Suomi on jopa yksi tiukimman maahanmuuttopolitiikan maista Euroopassa. Jos näin olisi, ei meidän oikeuslaitoksemme olisi ylikuormittunut esimerkiksi turvapaikkavalituksista, joita yksi ja sama turvapaikanhakija voi tehdä helminauhanaan useita peräjäälkeen. Väite tiukasta maahanmuuttopolitiikasta on siis täyttä sumutusta. Suomen allekirjoittamat kansainväliset ihmisoikeussopimukset takaavat sen, että kantaväestölle mahdollisesti hengenvaarallisia ihmisiä ei voida Suomesta karkottaa. Missä on suomalaisen ihmisoikeus turvalliseen elämään, kysynpähän vain. Ja nyt kun siellä vasemmistossa varmasti älähdetään ja piikki tuntuu, niin muistakaa Turku ja kymmenet muut hirveät tapahtumat, joissa kansalaisemme ovat menettäneet henkensä, koska olemme varjelleet terroristien ja murhaajien ihmisoikeuksia ja sallineet heidän hillua kansamme keskuudessa vapaasti. Perussuomalaista linjaa ei ole kuunneltu ja saatettu näitä aikapommeiksi osoittautuneita henkilöitä säilöön. Kyllä vetää hiljaiseksi tässä kohtaa.

Arvoisa puhemies! Selonteossa todetaan, että Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut epävakampaan suuntaan, ja sen arvellaan olevan pitkäkestoista. Tämä on totta mutta ei pelkästään niiden kriteereiden valossa, mitä selonteko tässä asiassa kapeasti antaa ymmärtää. Selonteko toteaa myös, että Euroopan unionin laajentumispolitiikalla on edistetty rauhaa, hyvinvointia, turvallisuutta ja vakautta Euroopassa. Tästä olen eri mieltä. Liian nopea laajentumispolitiikka on päinvastoin aiheuttanut Euroopan unionin rampautumista muun muassa talouspoliittisesti, mistä esimerkkinä elvytyspaketiksi nimetty täysin mieltä vailla oleva velkavankeuspaketti, jolla pyritään vakauttamaan huonosti taloutensa hoitaneita maita ja heidän pysymistään rahaliitossa riskilainoittajia unohtamatta.

Tällainen solidaarisuus luo vastakkainasettelua ja jännitteitä maiden välille ja toimii jalsijana EU:n pyrkimykselle integraation syventämiseen kohti liittovaltiota. Tosiasiassa Euroopan unioni pyrkii saamaan suurvaltastatuksen kuten USA, Venäjä ja Kiina, ja tätä näkyy toteutettavan EU:ssa keinoja kaihtamatta ja pienempien jäsenvaltioiden kustannuksella. Ikävä kyllä Suomi ja varsinkin nykyinen tosiasiassa vihreiden vetämä punamultasosialistihallitus kuuluu tähän sinisilmäisten höynäytettävien joukkoon. Ja kansa maksaa. Hetkellistä takapakkia EU:n härskille, omia sääntöjään rikkoville suunnitelmille antoi onneksi Ison-Britannian ero unionista.

Arvoisa puhemies! Lyhyesti vielä: Mitä avoimemmaksi ja rajattomammaksi maailma muuttuu, sitä epävakammaksi se tulee kaikilla sektoreilla. Onko tämä sitten hyvää kehitystä, sitä uutta normaalia, johon on vain tyydytty, että on pyrittävä vastaamaan lisääntyviin ongelmiin ja haasteisiin niin hyvin kuin pienenä maana voimme? Mielestäni ei ole hyvää kehitystä. [Puhemies koputtaa] Pohdinkin, olisiko meidän aika pysähtyä ja miettiä, kannattaisiko keskittyä enemmän pohjoismaisen yhteistyön lisäämiseen ja diplomatiaan, kuten ulkoasiainvaliokuntakin mietinnössään toteaa, ja jättää [Puhemies: Aika!] vaikutuspyrkimykset EU:n ja muun maailman ytimissä vähemmälle. Tosiasiassa Suomi ja Suomen asema EU:ssa ja maailmalla kuvitellaan aivan toiseksi kuin miten maailma meidät näkee. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Arvoisat edustajat, vaikka porukkaa on tässä salissa tällä hetkellä vain tämän verran, niin nämä yhteiset pelisäännöt on sovitettu noudatettaviksi. 5 minuuttia on se suositeltu raja, jonka jälkeen voi sitten pyytää uu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

den puheenvuoron, kun sen on pitänyt. — Edustaja Pia Kauma poissa. — Edustaja Kopra, olkaa hyvä.

18.26 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko on varsin tasapainoinen kokonaisuus, mutta on pakko sanoa, että kyberturvallisuuden ja kyberuhkien osalta se ei ole erityisen kunnianhimoinen, vaan nämä asiat todestaan selonteossa vain kursorisesti. No, onneksi ulkoasiainvaliokunta mietinnössään on kiinnittänyt kyberasioihin enemmän huomiota, ja mietinnössä on identifioitu sillä saralla tärkeitä kohtia. Voisin oikeastaan todeta, että tätä selontekoa lukiessa tulisi aina siinä yhteydessä tutustua myös ulkoasiainvaliokunnan mietintöön ainakin tämän kyberturvallisuuden osalta, jotta saa sitten kokonaiskuvan siitä ajattelusta, mikä täällä talossa on.

Kyberuhkat kehittyvät kovaa vauhtia. Meillä on Suomessa esimerkkejä suomalaisen siviiliyhteiskuntaan kohdistuneista ikävistä tapahtumista, kuten esimerkiksi tämä Vastaa-mon tapaus viime vuonna. Tyypillistä näille kyberuhkille on se, että eroa sotilaallisen hyökkäyksen, rikollisuuden ja jonkun yksittäisen hakkerin tekemän hyökkäyksen välillä voi olla välillä vaikea tehdä. Näin ollen meidän tulisi, jotta me maksimoimme oman turvallisuusajattelumme tässä, kaikkea tätä kybertoimintaa — kyberhyökkäyksiä, kyberriskejä — kohdella ikään kuin yhdessä ja koota niihin liittyvien uhkien hallinta ja torjunta sekä muu selvitystyö saman katon alle. Totta kai Puolustusvoimat tekee ja vastaa sotilaallisesta kyberpuolustuksesta, mutta kuten totesin, tässä on kyse paljon laajemmasta ilmiöstä kuin pelkästään sen sektorin toiminnasta. Ja miten me voisimmekaan tietää? Kenties joku mahdollinen tuleva hyökkäys, joka kohdistuu Suomeen, voi hyvin alkaakin sellaisena siviiliyhteiskuntaan kohdistuvana kyberiskuna, ettei sitä heti alun perin välttämättä osata edes sotilaalliseksi ajatella.

Kun näitä kyberongelmia on nyt tässä ratkottu, käyty keskustelua suomalaisessa yhteiskunnassa — ja hyvää keskustelua on käytykin — niin aika moni asiantunteva taho on nostanut esiin sen, että meillä ei tosiasiallisesti tätä kyberturvallisuuden kokonaisuutta johda kukaan. Siihen meidän ehkä eduskuntana pitäisi jatkossa kiinnittää enemmän huomiota, eli tämä kyberturvallisuuden koko toimialue pitäisi saattaa yhden katon alle. Olisiko se esimerkiksi valtioneuvoston kanslia vai liikenne- ja viestintäministeriön sisään ja sitten valtioneuvoston kanslialle riittävä toimivalta toteuttaa sitä kyberturvallisuuden johtamista siten, että toimenpiteet ovat vähintään yhtä tehokkaita kuin ne ovat [Puhemies koputtaa] muullakin puolella, kun turvallisuusuuhkia ja -riskejä ratkotaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

18.29 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minä pidän poikkeuksellisen arvokkaana sitä, että me pystymme ulko- ja turvallisuuspolitiikassa löytämään niin sanotusti yhteisen sävelen. Se näkyy muun muassa siinä, että kun tämän hallituksen selonteon, joka tässä asiassa on annettu, on ulkoasiainvaliokunta huolella läpi käynyt, niin kaikki tässä salissa vaikuttavat poliittiset puolueet pystyvät sen yhdessä allekirjoittamaan. Arvoisa puhemies, pienen maan kannattaa vaalia ulko- ja turvallisuuspoliittista konsensusta, yksimielisyyttä. Meillä ei ole varaa siihen, että me rupeamme riitelemään näissä perusasioissa.

Minusta, arvoisa puhemies, oli ilo kuunnella täällä äskettäin edustajien Simula, Peltokangas ja Koponen puheenvuorot, jotka pidettiin juuri tässä hiljattain edellä. Minusta siel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

lä oli paljon sellaisia asioita, jotka me jaamme yhdessä. Ja kun me konsensuksen hengessä nyt olemme hyväksymässä tämän selonteon täällä yhdessä, niin minä yritän löytää siitä sen, minkä minä teidän kanssanne jaan, ne huolet, mitkä te nostitte esille.

Iso ykkösasia, arvoisa puhemies, tässä Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa on laajan turvallisuuskäsitteen ymmärrys. Me tunnistamme turvallisuuden muuksikin kuin perinteisiksi sotilaallisiksi uhiksi. Me tunnistamme, että turvallisuudessa on ongelmia. Edustaja Simulahan täällä käytti mainion puheenvuoron, jossa hän korosti muun muassa hallitsemattoman maahanmuuton, kansainvälisen rikollisuuden ja terrorismin aiheuttamia ongelmia yhteiskunnille. Aivan oikein, ne kaikki liittyvät tähän laajaan turvallisuuskäsitteeseen, ne ovat isoja ilmiöitä. Ja kiitos, että nostitte ne niinkin vahvasti esille omassa puheenvuorossanne. Me jaamme ne kaikki osana tätä laajaa turvallisuuskäsitettä. Tähän laajaan turvallisuuskäsitteeseen liittyy sitten paljon muitakin ilmiöitä, siihen liittyy joukkotuhoaseiden hallitsematon leviäminen, luonnollisesti ympäristökatastrofit, ympäristötuhot. Myöskin ilmastonmuutos, jossa meillä saattaa olla erilaisia korostuksia mutta joka on kuitenkin yhteinen ihmiskunnan ongelma, on osa tätä laajaa turvallisuuskäsitettä. Hajoavat yhteiskunnat ovat myöskin selkeästi vastaavan tyyppinen ilmiö. Ja tässä suhteessa luulen, että meillä on yhteistä korostusta tässä asiassa.

Toinen termi, joka tuli muun muassa edustaja Peltokankaan puheenvuorossa vahvasti esille ja oli myöskin Simulan puheenvuorossa, oli ihmisoikeudet. Te viittasitte vahvasti omassa puheenvuorossanne suomalaisten — siis suomalaiset osana ihmiskuntaa — ihmisoikeuksiin, joita meidän täytyy kunnioittaa. Ja minä luulen, että tässä salissa me kaikki jaamme tämän saman huolen. Meidän on kunnioitettava universaaleja ihmisoikeuksia. Jokaisella ihmisellä on perusoikeus elämään, ja meidän täytyy sitä kunnioittaa. Muuten yksi keskeinen ihmisoikeus on myöskin liikkumisoikeus, liikkumisvapaus. Ja varmaan me senkin jaamme yhdessä, että maailma pienenee. Muun muassa maahanmuuttoilmiö, joka on ei-hallitsematonta usein, johtuu primäärisesti maailman pienenemisestä, siitä, että me rakastumme rajojen ylitse. Eli meille syntyy perhesiteitä nykyisessä maailmassa, integroituvassa maailmassa, ylitse sen, mikä on perinteinen kansallisvaltio. Me varmasti jaamme tämän yhdessä, koska me kaikki tunnistamme tämän tarpeen, mikä ihmisillä myöskin on: henkisesti sitoutua erilaisiin ihmisiin, muista maista oleviin ihmisiin. Ja tähän on se isoin siirtymä, mikä maahanmuuttoa saa aikaan. Maahanmuutosta te ette puhuneet tarkemmin, mutta siitä voidaan ottaa esille ilman muuta se ilmiö, että siellä on vaikeana lieveilmiönä se, että on selkeästi sellaista työperäistä maahanmuuttoa, jossa pyritään tietoisesti hyväksikäyttämään haavoittuvassa asemassa olevia työntekijöitä, jotka tulevat ulkomailta. Me jaamme yhdessä tämän ison huolen. Uskon, että tässäkin sali jakaa tämän yhteisymmärryksen. Tässä suhteessa meidän täytyy olla tarkempia kuin mitä tähän saakka on ollut esillä.

Te toitte myöskin, edustaja Peltokangas, puheenvuorossanne muistaakseni esille sen, että EU:ssa on rapautumisen ongelma — jos käytn termiä aivan oikein. Minäkin olen siitä huolissani. Ja tämä nimenomaan liittyy siihen — ja me jaamme kaikki tämän käsitykseni mukaan, Esko Kiviranta myöskin jakaa tämän saman huolen — että meillä on se tilanne, että Suomen turvallisuustilanteen kannalta on hyvin olennaista — ja nyt on nimenomaan laajasta turvallisuudesta kysymys — että me olemme osa eurooppalaista yhteistä rakennetta, ja siellä se turvallisuuslisä ei ole sotilaallista turvallisuutta, ei missään tapauksessa ensisijaisesti, vaan me kaikki jaamme sen ajatuksen, että se on koheesioturvallisuutta. Me olemme yhteisessä järjestelmässä mukana, jossa me olemme monella tavalla keskenämme

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

kanssakäymisessä, koska me ratkomme eurooppalaisella tasolla niitä ongelmia, jotka eivät kunnioita kansallisvaltioiden rajoja. [Puhemies koputtaa] Ja sen takia tämän koheesioturvallisuuden kautta me pääsemme kiinni asioihin, jotka ovat meille kaikille yhteisiä, ja senkin me jaamme. [Puhemies: Kiitoksia!]

Arvoisa puhemies! Tässä mielessä yritin rakentaa konsensusta tähän...

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

18.34 **Katja Hänninen vas:** Arvoisa puhemies! Suomeen ei kohdistu sodan tai sotilaallisen kriisin uhkaa. Suomen pitkä linja, joka ylläpitää sotilaallista liittoutumattomuutta sekä toimivia ja luottamuksellisia suhteita naapurimaihin, tukee Itämeren alueen vakautta. Turvallisuuttamme vahvistavat eurooppalaisen yhteistyön rakenteet sekä pohjoismainen yhteenkuuluvuus ja yhteistyö. Venäjän toimet Ukrainassa sekä Venäjän ja Naton välinen asevarustelu ovat lisänneet voimankäyttöä ja kiristäneet tilannetta myös Itämeren alueella. Kiristynyt ilmiapiiri on saanut Suomen ja Ruotsin satsaamaan aseisiin ja tiivistämään sotilaallista yhteistyötään. Molemmissa maissa keskustellaan keskinäisestä puolustusliitosta ja Nato-jäsenyydestä.

Arvoisa puhemies! Suomen ei pidä liittyä sotilasliitto Natoon, sillä se heikentäisi Suomen suhteellisen vakaata turvallisuussympäristöä. Natolla oli ymmärrettävä paikkansa toisen maailmansodan jälkeen, mutta varsinkin kylmän sodan päättymisen myötä Natosta on tullut yhä selvemmin Yhdysvaltojen sekä Euroopan entisten suurvaltojen voimapolitiikan väline. Nato-jäsenyyden myötä Suomen sotilaallinen puolueettomuus vaihtuisi suurvaltojen voimapolitiikan pelinappulaksi ja nostaisi Suomen sotilasmenot hallitsemattomiin mitasuhteisiin.

Globaalia turvallisuutta heikentää myös koko maailmassa kiihtynyt asevarustelu. Ruotsalaisen SIPRI-tutkimuslaitoksen mukaan aseisiin käytetään nyt enemmän rahaa kuin esimerkiksi koskaan kylmän sodan jälkeen. Vuodessa aseisiin käytetään maailmassa yli 1 500 miljardia euroa, siis melkein kaksi kertaa enemmän kuin ne 1 000 miljardia euroa, jotka EU:ssa vuosittain menetetään rikkaiden verovälttelyn seurauksena. Ja samaan aikaan nuoret kesäduunarit ovat nytkin tuossa aseman kulmalla keräämässä kympejä järjestöilleen tavalliselta kansalta, jotta nämä voisivat auttaa sodan jaloissa kärsiviä lapsia.

Myös Suomi on mukana satsaamassa vääriin arvovalintoihin. Valmistelussa olevat Puolustusvoimien hankinnat, erityisesti hävittäjähankinnat, nostaisivat Suomen sotilasmenoja huomattavasti tulevina vuosina. Hävittäjähankintojen vuoksi puolustusbudjetti kasvoi yli 50 prosenttia, ja niiden elinkaarikustannukset tulevat olemaan todennäköisesti kymmeniä miljardeja euroja. Parempaa turvallisuuspolitiikkaa olisi käyttää nekin rahat ihmisten hyvinvointiin. Nykyiset uhat, kuten ilmastonmuutos, globaalit pandemiat ja kyberuhat, eivät ole todellakaan ratkaistavissa sotilaallisesti.

Arvoisa puhemies! Juuri hyvinvointi edistää rauhaa. Yhteiskunnassa, jossa heikoimmista pidetään huolta ja jossa eri ihmisten yhteiselo sujuu ilman vihapuhetta, ovat myös rauhan takeet paremmat. Parasta turvallisuuspolitiikkaa on torjua eriarvoistumista. Esimerkiksi koulutuksella on merkittävä rooli köyhyyden torjumisessa niin täällä kotimaassa kuin globaalisti. Myös terveyserojen kaventamisella on valtava merkitys. Syrjäytymistä ja yksinäisyyttä on torjuttava, ja matalan kynnyksen mielenterveyspalveluja on vahvistettava. Hyvinvoiva ihminen etsii todennäköisemmin rauhaa ja myös pyrkii siihen. Tasa-arvo ei saa ihmisiä kyräilemään toisiaan vastaan, eikä yhteiskunta pirstaloitu ja poteroitu. Kun

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

yhteiskuntia ja ihmisiä eriarvoistetaan, niin rikkaat hamuavat itselleen vain entistä enemmän, ja kun köyhät köyhtyvät, alkavat populistit ympäri maailman ajamaan vähäosaisia toisiaan vastaan ja myrkyttämään yhteiskuntaa vihalla. Tällaiseen tilanteeseen ajautuneet valtiot ajautuvat ennemmin tai myöhemmin aina myös ulkopoliittiseen tai jopa sotilaalliseen konfliktiin. Siksi sisäinen turvallisuus sekä hyvinvointi ja tasa-arvo sen rakennuspalikoina ovat kaikkein tärkeintä turvallisuuspolitiikkaa. Kaikista huolta pitävän yhteiskunnan rakentaminen on jatkuva prosessi, ja hyvinvointivaltiota täytyy puolustaa jokaisen poliittisen päätöksen kohdalla. Mahatma Gandhin sanoin: ”Ei ole tietä rauhaan, vaan rauha on tie.”

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Savola poissa. Edustaja Holopainen, Hanna, olkaa hyvä.

18.39 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Olemme käymässä läpi eduskunnan näkemyksiä ja huomioita valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittiseen selonteeseen. Eduskunnan valiokunnat ovat tehneet perusteellista työtä selonteon käsittelyssä, ja nämä huomiot antavat varmasti hyvän pohjan turvallisuuden jatkokeskusteluihin.

Erityisen tärkeää on, että laaja turvallisuusnäkökulma tulee jatkossa huomioiduksi turvallisuuskeskustelussa yhä paremmin ja myös resursseja jaettaessa. On tärkeää, että nämä valtioneuvoston turvallisuutta koskevat selonteot muodostavat yhtenäisen kuvan turvallisuuden toimintaympäristössä. Tässä nyt käsitellyssä olevassa ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa tunnistetut ja kuvatut haasteet ovat monilta osin yhteisiä sekä sisäiselle että ulkoiselle turvallisuudelle. Onkin tärkeää, että tunnistamme nämä rajapinnat ja varmistamme, etteivät keinotekoiset hallinnolliset rajat estä vaikuttavia toimia, vaan pystymme hyödyntämään esimerkiksi turvallisuusviranomaisten resursseja mahdollisimman vaikuttavalla ja tehokkaalla tavalla. Meidän on huolehdittava myös siitä, että katvealueita ei synny, viranomaisten välinen yhteistyö toimii ja tilanneymmärrys on aina yhteinen ja ajan tasalla.

Selonteossa on nostettu esiin muun muassa kyberturvallisuuden, hybridi- ja informaatiovaikuttamiselta suojautumisen, tärkeyttä. Tämä suojautuminen vaatii osaamista ja aktiivisuutta myös muilta kuin valtiollisilta toimijoilta ja turvallisuusviranomaisilta. Jatkossa vihamieliset ulkoiset toimijat pyrkivät etsimään ja hyödyntämään yhä useammin myös muita kuin sotilaallisia heikkouksiamme. Meidän täytyy huolehtia siitä, että myös yksilöinä suomalaiset ovat varautuneita suojautumaan kyberhyökkäyksiltä, tunnistavat valeinformaation ja torjuvat osaltaan vihamielisten tahojen vaikuttamisyrityksiä. Näiden toimijoiden kohteina ovat usein päätöksentekijät ja päätöksentekoprosessiin vaikuttaminen. Vaikuttaminen voi tapahtua myös niin sanotun suuren yleisön kautta eri media-alustoja käyttäen. Vaikuttaminen voi kohdistua demokratian tärkeimpiin perusteisiin, ja tavoitteena voi olla esimerkiksi horjuttaa luottamusta vaaleihin ja oikeusvaltioperiaatetta. Meidän päättäjien tulee olla erityisen vastuullisia siinä, että emme osaltamme edistä yhteiskuntarauhaa horjuttavaa epäluottamuksen ilmapiiriä ja valeinformaation leviämistä.

Arvoisa puhemies! Kuten puolustusvaliokunta lausunnossaan toteaa, viime kädessä suomalaisen yhteiskunnan kriisinkestävyyydessä on kyse yhteiskunnan toimivuudesta, jonka pohjan muodostavat keskinäinen luottamus ja yhteishenki, ja meidän on tärkeää estää sellaisten sisäisten jakolinjojen muodostumista, joita ulkoinen toimija voisi hyödyntää.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

[Mika Kari: Viisasta puhetta!] Tästä meidän täytyy osaltamme huolehtia myös tässä salissa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

18.43 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Mahdollisimman esteetön ja avoin kansainvälinen kauppa on vientivetoisen taloutemme kiistaton etu. Kansainvälisen kaupan pelisääntöjen näkökulmasta Maailman kauppajärjestö WTO on keskeinen toimija, ja on Suomelle edullista, jos sen rooli vahvistuu. WTO on viime vuosina kokenut haasteita protektionistisen ajattelun lisääntyessä. WTO ja sen riitojenratkaisujärjestelmä ovat vaikeassa tilanteessa suurvaltakilpailun horjuttaessa niiden rakenteita.

Arvoisa puhemies! Suomen kannalta vakaa ja ennustettava toimintaympäristö on hyvin tärkeää. Tämä koskee sekä taloudellista että turvallisuuspoliittista toimintaympäristöä. Kansainväliset järjestöt, kuten WTO, ovat avainasemassa vakauden luomisessa. WTO-järjestelmän uudistamispyrkimyksiä tulee jatkaa ja etsiä monipuolisesti sovittelevia ratkaisuja. Toimiva järjestelmä riitojenratkaisumekanismineen on kaikkien sopimusvaltioiden, myös suurten talouksien, etu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu poissa, edustaja Hoskonen poissa. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

18.44 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Tässä vaiheessa keskusteluun ei enää ole paljon lisättävää. Täällä on mielestäni ihan hyvin käyty läpi Suomen kansainvälistä asemaa, ja niin kuin tässä juuri äsken osuvasti todettiin, on äärimmäisen tärkeää se sisäinen koheesio, että meillä on yhteinen tahtotila, yhteinen maanpuolustustahto ja riittävän vahvat puolustusvoimat ja ollaan kykeneviä torjumaan myös kyberhyökkäyksiä. Ja tietenkin on tärkeää kehittää läntisen yhteisön yhteistyötä. Nato-jäsenyys olisi erinomainen asia, mutta niin kauan kuin sitä ei ole, on tärkeää kehittää kahdenvälisiä suhteita länsimaiden kanssa, erityisesti Yhdysvaltojen kanssa mutta myös Ruotsin ja Norjan, ja tietysti kehittää tätä Euroopan unionin puolustusta ja EU:n ja Naton välistä yhteistyötä.

Arvoisa puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron kuitenkin sen vuoksi, että haluaisin muistuttaa siitä vaarasta, joka liittyy demokratian kehityksen taantumiseen maailmassa ylipäätään ja myöskin tässä meidän lähialueellamme. Valko-Venäjä on nyt viimeisin esimerkki, Hongkong on samantyyppinen. Myöskin Venäjällä on ollut viime aikoina sellaista kehitystä, joka ei ole ollut oikeansuuntaista, ja se on heijastunut sitten myös alueen turvallisuustilanteeseen. Eli olisi äärimmäisen tärkeää pystyä vahvistamaan demokraattisia voimia maailmassa niin paljon kuin ylipäätään voidaan, koska demokratialla ja rauhalla on selvä yhteys toisiinsa. On myös niin, että jos joku valtio muuttuu demokratiasta autoritääriseksi tai ottaa autoritääriseen suuntaan askeleita, niin se ei kyllä ole myöskään niiden kansalaisten onneksi. Tästäkin löytyy esimerkkejä ihan läntisestäkin maailmasta, vaikka Brasiliasta nyt viimeisenä mainitakseni. Siis on todella tärkeä kysymys, että me saataisiin isossa globaalissa kuvassa, josta nimenomaan nyt puhun, se, että demokratia ei joutuisi vetäytymään vaan demokratia olisi se kasvava aate, jotta entistä useampi maailman ihminen pääsisi asumaan sellaisessa maassa, jossa valitaan johto demokraattisesti, kansalaisjärjestöt ja media voivat toimia vapaasti ja ihmisillä on yksilön oikeudet kunnossa ja oikeusvaltio toimii. Tämänsuuntaista kehitystä Suomen tulee pyrkiä edistämään siltä osin kuin se on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

meidän käsissämme, ja se on myöskin meidän oman turvallisuutemme kannalta parasta, että demokratiakehitys saadaan etenemään. — Kiitos. [Mika Kari: Erinomainen puhe!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

18.47 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko tulee kyllä parhaaseen mahdolliseen aikaan. Viimeisen vuoden aikana maailma on muuttunut erittäin paljon turvattomampaan suuntaan, levottomampaan suuntaan, mikä luo aivan varmasti Suomellekin mietittävää, miten tästä eteenpäin.

Suomen asema kansainvälisesti on vakaa, kiitos sotien jälkeen harjoitetun viisaan politiikan, kaikilla sektoreilla. Niistä hetkistä olemme muuttuneet hyvinvointivaltioksi, valtioksi, joka pystyy kansalaisistaan huolehtimaan ja joka myös pystyy rakentamaan hyviä, luotettavia suhteita kaikkiin naapureihimme ja myös muihin ulkovaltoihin. Suomi on toiminut ansiokkaasti Euroopan unionissa, YK-yhteistyö on tunnettua kaikkialla maailmassa, ja suomalaiset rauhanturvaajat eri puolilla maailmaa saavat tänä päivänä osakseen suurta kunnioitusta ja arvostusta hyvin tehdystä työstä ja ennen kaikkea siitä osaamisesta, mitä suomalainen sotilas YK-tehtävissä on viime vuosikymmenien aikana tehnyt. Kiitokset eivät ole tulleet turhaan, se on merkki hyvästä osaamisesta ja tietotaidosta.

Maanpuolustuksen puolella olemme tehneet erittäin arvokasta työtä. Yleinen asevelvollisuus takaa meille sen, että maanpuolustushenki tässä maassa on erittäin hyvä. Pystymme kouluttamaan vahvan reservin, joka varmasti pystyy toimimaan kaikissa tilanteissa ja takaamaan sen, että Suomen puolustus voidaan hoitaa kaikissa olosuhteissa kaikkialla Suomessa. Voin sanoa vähän huumorillakin, että Puolustusvoimat taitaa olla tässä maassa ainoa organisaatio, jolle jokainen Suomen neliometri on yhtä arvokas. Tämän soisi leviävän myös tuonne aluepolitiikan puolelle yleisemmin, koska meillä tämä keskittämistö tuntuu jatkuvan, ei sitä kovin paljon enää kunnioiteta, onko siellä kotikunnassani Ilomantsissa elämää — Puolustusvoimille Ilomantsin rajan puolustaminen on ihan varmasti yhtä tärkeää kuin länsirajankin puolustaminen.

Uskottava puolustus tarvitsee riittävän koulutuksen. Riittävä reservikin tarvitsee koulutusta, ja sitä meillä järjestetään kertausharjoituksissa. Se tarvitsee tietenkin, ollakseen uskottava puolustus, hyvän kaluston ja ennen kaikkea sen, että kalusto pidetään ajan tasalla. Tässäkin keskustelussa moneen kertaan mainittu torjuntahävittäjähankintakin, joka on parhaillaan etenemässä, pitää tehdä, ja täytyy pitää huoli siitä, että sitä työtä tekevilla sotilailla on hyvät työvälineet sen työn tekemiseen ja Suomen ilmatilan loukkaamattomuuden valvonta hoituu edelleen yhtä luotettavasti.

Suomi on länsimaa, joka nauttii eurooppalaista kunnioitusta ja yleismaailmallista kunnioitusta. Kaikki tietävät, että olemme oikeusvaltio, joka hoitaa sitoumuksensa ja ennen kaikkea pystyy toimimaan itsenäisesti vaikeissakin tilanteissa. Kun tämä on tunnustettu eri foorumeilla tuolla maailmalla, on elämämme ollut paljon helpompaa viime vuosina.

Se riski, mikä taivaalle on mielestäni noussut, iso riski, on Euroopan unionin kautta tuleva kehitys. Tämä velkaunioni, joka perustettiin elvytyspaketissa, on sellainen uhka, joka tulevina vuosina tulee repimään Euroopan unionin sisältä rikki. Se alkuperäinen EU Schumanin puheen jälkeen perustettiin yhteiseksi rauhan liitoksi, jossa kansakunnat käyvät keskenään kauppaa sen takia, ettei sotia enää Euroopassa nähtäisi. Nyt se, kun ruvetaan näitä velkoja siirtämään toinen toisillemme ja maksamaan toisten puolesta laskuja, tulee johtamaan aivan varmasti jossakin vaiheessa siihen, että riidan siemen on kylvetty — se on kyl-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

vetty jo. Ja sitten jos tulee se kakkoselvityspaketti, mitä pahoin pelkään, se tulee vaikuttamaan Euroopan unionin sisäiseen tilaan aivan varmasti. Pidän ihmeenä, jos näin ei olisi. En sitä toivo, mutta pelkään sitä, että näin tulee käymään, ja se johtaa myös siihen, että kun Euroopan unionin jäsenmaiden väliset suhteet kiristyvät, se väijäämättä johtaa joihinkin ulkopoliittisiin johtopäätöksiin muilla valtioilla. Sitäkään en minä toivo.

Viimeisenä asiana, arvoisa puhemies, totean vielä huoltovarmuudesta. Edustaja Kiviranta jokin aika sitten tässä samassa keskustelussa nosti ansiokkaasti esille huoltovarmuuden tärkeyden, ja sanonpa siitä asiasta painavan sanani sen suhteen, että Suomi on tehnyt kyllä sellaisia päätöksiä, jotka huoltovarmuuden kannalta ovat erittäin kohtalokkaita. Ajelin viime perjantaina kotia kohti, ja edelleen Venäjän rajan yli tulee Suomeen valtava rekka-armeija, jolla Suomeen ajetaan haketta ja myös turvetta. Se päätös tulee johtamaan vuoden kuluttua siihen, että menetämme huoltovarmuudesta tärkeän osan, kun meillä ei ole enää huoltovarmuusvarastoja, ja se johtaa siihen, että olemme ulkomaista riippuvaisia.

Ja, arvoisa puhemies, lopuksi viimeinen asia, korona. Korona on osoittanut sen, [Puhemies koputtaa] että meillä esimerkiksi rokotehuollon ja huoltovarmuuden hoitaminen on ollut aika heikoissa kantimissa. Toivon, että siihenkin tullaan puuttumaan ja ennen kaikkea se asetetaan ajan tasalle, jotta kansalaisten turvallisuus voidaan taata myöskin [Puhemies: Aika!] pandemiaolosuhteissa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kari, olkaa hyvä.

18.53 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Ulko- ja turvallisuuspolitiikka perustuu tietenkin tulevan ajan arviointiin, mutta ensisijaisesti ulko- ja turvallisuuspolitiikan iso linja otetaan historiasta, tietenkin myös lähihistoriasta. Pitää tuntea mennyt, jotta pystyy arvioimaan hieman sitä tulevaa ennen kuin se tuleva tapahtuu.

Sen kautta tässä ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa oli yksi kohta, jota ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon seurantaryhmän jäsenenä pidin yhtämittaisesti esillä, ja se sinne lopulliseen selontekoon jäi ja näkyy myös tuolla ulkoasiainvaliokunnan tekemässä mietinnössä. Se on se kohta, johonka edustaja Hoskonenkin tuossa viittasi, kansanomaisesti sanottuna se, että turvallisuustilanteemme on mennyt jatkuvasti huonompaan suuntaan. Tämä on tämmöinen yleiskuvaus tilanteesta, joka pitää kuitenkin sisällään huomattavan määrän erilaisia yksityiskohtia. Tämä sama lause oli edellisenkin hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa, ja kysyinkin, kun selontekoa nyt tehtiin, kuinka monessa seuraavassa selonteossa voisimme todeta, että tämä on edelleenkin mennyt huonompaan suuntaan, ja missä vaiheessa meidän pitäisi sitten alkaa jo omaa kirjoitettua tekstiämme pelkäämään.

Kuitenkin on hyvä muistaa, että silloin kun tämä ilmaisu UTP-selontekoon tuli, niin meillä oli Krimin ja Itä-Ukrainan tilanne eskaloitunut, sen seurauksena massiivinen pakolaisvyöry läpi Euroopan ja Syyrian tilanne, joka ikään kuin eskaloi sen pakolaisvyöryyn, ja sen lisäksi tällainen suurvaltojen jonkunlainen välien koettelu, proxy-sodaksikin sitä joisain yhteyksissä kutsuttiin. Nyt kuitenkin maailman tilanne ei ole näin huolestuttava, vaikka näitä ilmiöitä erilaisina lentokonepiratismeina ja kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän kyseenalaistamisena edelleenkin ilmaantuu. Sen takia ja sen johdosta kannustan kaikkia kollegojakin ulko- ja turvallisuuspolitiikan harrastamiseen ja seuraamiseen, jotta tavallaan tämä kokonaiskuva välittyisi vielä tarkemmin kuin vain isolla pensselillä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

pyyhkäisten, ja ennen kaikkea, jotta Suomi pystyisi näissä asioissa toimimaan määrätietoisemmin myös yhdessä.

Ajattelin ensiksi, että en sano, mutta niin sanotusti sanonpa kuitenkin: Itseäni häiritsee kovasti se, että esimerkiksi tässä salissa perussuomalaisten puolelta halutaan antaa kuva, että ulko- ja turvallisuuspolitiikan yhtenä osa-alueena maahanmuutto olisi ikään kuin joidenkin muiden puolueiden synnyttämä ongelma. On kuitenkin hyvä muistaa, kun täälläkin edustaja viittasi vaikkapa Turun iskuun, että tämäkin tapahtui edellisen hallituksen aikana, aikana, jolloin perussuomalaiset itse olivat hallituspuolue. [Puhemies koputtaa] Ja näin olen korostan: ei syytetä toisiamme vaan etsitään yhteisiä ratkaisuja.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

18.56 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Ulko- ja turvallisuuspolitiikka on meille entistä tärkeämpää, kun miettii, mitä on tapahtunut viime vuosina. Meidän maamme turvallisuutta uhkaavat hyvin monet asiat. Olen kuunnellut tuolla omassa työhuoneessani näitä puheita, erittäin ansiokkaita puheita — kiitos niistä.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikka on erittäin vakava asia, ja on erittäin hyvä, että tällainen selonteko on tehty ja erittäin pieteetillä käsitelty. Mitä tulee toistensa syyttelyyn, niin minä pidän sitä todella ala-arvoisena toimintana, että syytellään siitä, että kenen syy on esimerkiksi Turun terrori-isku. [Mika Kari: Näin on!] Olin itse silloin sisäministerinä, ja sinä iltana, kun olin siinä tilanteessa, mitä siellä tapahtui... Minä sanon, että hävetkää, jotka syytelevät siitä puolueita. Jos lähdetään syyllisiä tässä nyt etsimään, niin sellaista meillä ei löydy yhtä. Me olemme kaikki vastuussa tietenkin siitä, että tämä meidän maamme pysyy turvallisena. Tämä selonteko on yksi tapa tehdä sitä, mutta tämä selonteko ei saa jäädä pölytymään sinne teidän pöytienne laatikoihin, vaan sitä pitää noudattaa. Meidän pitää olla entistä enemmän varovaisia, meidän pitää entistä enemmän satsata turvallisuuteen ja nimenomaan tähän kokonaisturvallisuuteen.

Meitä haastavat monet muutkin. Meillä oli vielä, sanotaan, 20 vuotta sitten aivan toisenlainen Suomi. Nykyään meidän rajojen yli tulee aivan erilaista rikollisuutta kuin aikaisemmin. Täällä on pidetty erinomaisen hyviä puheenvuoroja esimerkiksi kyberuhkista, hybridiuhkista ja siitä, että meitä haastetaan monella rintamalla ja yhtä aikaa ja on aivan toisenlaista rikollisuutta kuin aikaisemmin. Ei me enää välttämättä edes pystytä puhumaan ulkoisesta turvallisuudesta ja sisäisestä turvallisuudesta, vaan ne limittyvät toisiinsa, ja siitä syystä meidän pitää katsoa kokonaisturvallisuutta.

Se, miksi alun perin pyysin, arvoisa puhemies, tätä puheenvuoroa, liittyi siihen, että täällä ei kovinkaan paljon, kun olin illan tuossa kuunnellut, puhuttu naisten osallistumisesta turvallisuuden tekijöinä. Naisten merkityshän kokonaisturvallisuuden tekijöinä on tunnustettu, ja naiset kouluttautuvat tällä hetkellä hyvin aktiivisesti.

Edustan itse tällaista kuin Naisten Valmiusliitto, joka on valtakunnallinen yhteistyöjärjestö, joka on perustettu 1997. Liitto yhdistää kymmenen naisten vapaaehtoista maanpuolustus- ja kokonaisturvallisuustyötä tekevää jäsenjärjestöä, joissa toimii yli 100 000 naista. Naisten Valmiusliitto kehittää naisten turvallisuuteen ja varautumiseen liittyviä valmiuksia koulutuksen kautta sekä lisää naisten mahdollisuuksia toimia poikkeusoloissa yhteiskunnan hyväksi. Me järjestämme valmiusharjoituksia, joita toteutetaan eri puolilla Suomea.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2021 vp

Se, mikä on ollut haasteellista... Tässä nyt viime aikoinakin on keskusteltu siitä, tarvitsevatko naiset maanpuolustuskoulutusta ja tällaista kokonaisturvallisuuskoulutusta. Meillä on tälläkin hetkellä tällainen parlamentaarinen komitea, joka pohtii naisten vapaaehtoista asevelvollisuutta ja asepalvelua. Se on ihan hyvä, että sitä pohditaan, mutta minä laajentaisin tätä keskustelua nimenomaan siihen, että tätä kokonaisturvallisuutta tekevät sekä naiset että miehet, ja toivonkin, että muistetaan myös naisten merkitys kokonaisturvallisuuden tekijänä.

Me järjestämme esimerkiksi oman liittoni kautta kokonaisturvallisuuskoulutusta yhteistyössä Maanpuolustuskoulutuksen kanssa. Me ollaan laadittu erilaisia koulutusohjelmia, varautumiskoulutuksia, myöskin tilanteisiin, joissa on poikkeusolot. Me pyrimme siihen, että jatkossakin meillä on korkeatasoinen koulutus ja mahdollisimman moni nuori ja aikuinen nainen voi osallistua näihin koulutuksiin. Me teemme sitä yhdessä miesten koulutusten järjestäjien kanssa. Haluan, että tässäkin yhteydessä tulee noteerattua naisten panos ja naisten merkitys kokonaisturvallisuuden luojana.

Tähän samaan yhteyteen tietysti olen esittänyt myöskin ministeri Kaikkoselle, että me voisimme myöskin valtiolta saada tukea naisten kouluttamiseen, mutta myöskin, että meillä olisi tulevaisuudessa turvallisuuskoulutettujen naisten rekisteri. Kun poikkeusolot tulevat, silloin tarvitaan naisia ja silloin pitää tietää, missä he ovat. Nämä ovat sellaisia kehitettäviä asioita, jotka ovat myös sukupuolten välistä tasa-arvoa. Uskon, että tässä talossa ennen kaikkea ymmärretään se, että meitä kaikkia tarvitaan turvallisuuden tekijöiksi. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi valtioneuvoston selonteon VNS 4/2020 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.